

Orienteeruja

JUUNI 2011

nr. 2/124

**Mälestades
Vello Viirsalu**

**INTERVJUU
Timo Sillaga**

LEHO HALDNA 50!

**Tartu-Otepää
maraton**

**VIIU REBANE:
"Vali ise tee ja tempo"**

Garmin Edge 800 GPS

- Kaarte näitav rattakompuuter
- Puutetundlik ekraan
- Kaal 98 g

MIRY BIKE PRO 11WR kaardihoidja

- Jäik ja kerge alumiiniumalus
- Ilmastikukindel WR killega plaat
- Seadistatav kaldenurk

Silva Alpha 6 pealamp

- 480 Luumenit
- Veekindel (IPX6)
- Valgusvihk kuni 150m

Garmin Forerunner 610

- GPS-ga pulsikell
- Puutetundlik ekraan
- 1 sek. Salvestus intervall

MIRY SKI PRO 11WR kaardihoidja

- 5-punkti kinnitusega rihtmud
- Alumiinium teleskoopvars
- Ilmastikukindel WR killega plaat

Silva OMC Spectra kompass

- Täpne ja kiire universaalkompass
- Kompaktne disain
- Mugav rihmaga kinnitus

TomTom GO 1000

- Euroopa ja Venemaa kaardiga autonavi
- 2 aastat tasuta kaardiuuendust
- Bluetooth, kaksipuute ekraan

TomTom Via 125 Europe

- Suur 5" ekraan
- Euroopa ja Venemaa kaardid
- Bluetooth

PRINTCENTER

Orienteeruja

SISUKORD

- 4 Lühiuudised
- 5 Mälestame Vello Viirsalu
- 6 EMV Piigandis
- 9 Intervjuu Timo Sillaga
- 10 Balti MV
- 12 Jüriöö jooks Keilas
- 14 Tvåmila rajaanalüüs
- 16 Merike Vanjuki päevik
- 18 Keskendumine
- 20 Leho Haldna 50!
- 22 Ilves-3 õpperada
- 24 Koolinoorte MM Itaalias
- 26 Kuum orienteerumissuvi
- 27 Juuniorid Poolas
- 29 Päevakulise portree
- 30 Serbia o-radadel
- 32 Vösast välja: Ülo Needo
- 34 Tartu-Otepää maraton
- 35 HOK 50!
- 37 EST-LAT liiga
- 38 Viiu Rebane
- 41 Intervjuu Tore Sagvoldeniga
- 42 Tartu Linnasprint
- 44 Kaardistades Lambasaari
- 45 O-ülesanne
- 47 Orienteerumiskevad Ameerikas
- 48 SPORTident
- 49 Toetusprogrammid orienteerujatele
- 50 EOL OPEN
- 51 Juhatuse otsused

Kaanepilt: Harry Veide

Järgmise numbriga kaastööde tähtaeg **25.08**

Väljaandja: Eesti Orienteerumislüüti;
www.orienteerumine.ee

Peatoimetaja: Eva-Maria Truusalu, tel 50 47 763
evamaria.truusalu@gmail.com
ajakiri@orienteerumine.ee

Toimetus: Sixten Sild, Maret Vaher, Mihkel Järveoja, Markus Puusepp, Kersti Ehala, Jaagup Truusalu, Marek Karim

Keeletoimetaja: Eveli Post

Küljendaja: Eva-Maria Truusalu

Tellimine: eol@orienteerumine.ee

Tellimishind 2011. aastaks 10 €

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. Kaastöid ei retsenseerita ega tagastata.

Toimetus ei vastuta kuulutuste ja reklaamide sisu eest.

Ajakiri Orienteeruja ilmub 4 korda aastas

Lumi läinud ja orienteerujad koos sellega...?

Tänavune lumerohke talv tõi rõõmustavalt palju osalejaid suusaorienteerumise võistlustele, millest suurimateks olid Eesti-Läti liiga arvestuses peetud Eesti ja Läti meistrivõistlused. Ka korraldajad olid suurt vaeva näinud ja tulemuseks olid ühed läbi aegade paremad võistlused meie regioonis.

Talv venis aga pikale ja "sõitis suvele sisse", tekitades kõigile aprillikuistele võistlustele korraldajatele suurt peavalu ja kärpides kõvasti nende plaane. Kalenderplaani äkilised muutused toovad alati endaga kaasa osalejate arvu vähenemise. Nüüd on suur suvi käes ja hooaeg täispurjes. Kui päevakuliste osalemisaktiivsus paistab olevat enam-vähem varasemate aastate tasemel, siis nädalalõpuvõistlustel on endiselt täheldatav ilmne kahanemistendents.

Selle ilmekaks näiteks on käesoleva juhtkirja kirjutamise ajal viimaseid tunde kestev registreerimine Eesti-Läti liiga raames toimuvatele võistlustele Lätis, Cesise rajoonis. Osalejate üldarv kipub jääma 700 kanti, mis on liiga käivitamisel prognoositu alampiir. Olin ise palju optimistlikum ja kujutasin ette, et huvi naaberrüügi maastike ja tugeva konkurentsi vastu on märksa suurem. Antud juhul toimuvad siiski eelkõige Läti meistrivõistlused, millest võtab osa vaid ca 70 eestlast. Kaks-kolmsada eestlast andnuks asjale hoopis teise jume. Tahaks väga loota, et põhjused peituvad kuskil mujal kui huvis orienteerumise ja uute maastike vastu...

Eesti-Läti ühisliiga järgmiseks proovikiviks on rattaorienteerumise Eesti meistrivõistlused, mis on käesoleva ajakirjanumbri ilmumise ajaks juba toimunud. Koiva-Gauja põhjakalda mõnusatesse männikutesse planeeritud võistlusest loodame uut hingamist nii Eesti kui ka Läti rattaorienteerumisse, mis on seni olnud heal tasemel tipptegijatega, kuid väga kitsa kandepinnaga. Sama eesmärki kannavad juuli keskel Lätis toimuvad rattaorienteerumise võistlused.

Juulikuu pakub orienteerumisejooksu sõpradele ikka sellesama liiga arvestuses kaks tõelist maiuspala – Smiltene toimuv Baltikumi suurim mitmepäevajooks KÄPA ja juuli viimasel nädalavahetusel Eesti ja Läti ning Valga- ja Viljandimaa piiril, Tünder-Lilli maastikul toimuv EOL Open. Eesti piirist vaevalt paarikümne kilomeetri kaugusel asuv Smiltene on põnevate orienteerumismaastike poolest üks õnnistatumaid piirkondi Lätis. Tünder järve kant on aga Eesti orienteerujatel täiesti avastamata. Meie parimad kaardistajad on seal äsja välitoidid alustanud ja kasutavad esmakordselt Eesti orienteerumise ajaloos väga kvaliteetset laserskaneeritud reljeefijoonist. Nende esimesed muljed ja kaardinäidised leiata käesolevast ajakirjanumbri ning need on tõeliselt paljulubavad!

Tule julgesti, Eesti-Läti liiga võistlused on kõigile avatud üritused, mis pakuvad meie regioonile maastike ja korraldus kvaliteedi parimaid palu!

Orienteerujad jooksurajal

24. aprillil peeti Tallinnas Hiiu staadionil Eesti meistrivõistlused murdmaajooksus. Stardis oli ka mitmeid praegusi ja endisi orienteerujaid. Juunioride orienteerumiskoondise liige Kenny Kivikas (TÜASK) oli noorte 5km distantsil 6. ajaga 17.24 ja kaotas võitjale Keio Kitssele (EMÜ SK) 1.48. Samas klassis oli 5. Arvi Alamaa (Rapla JK) ajaga 17.05. Annika Rihma (Sportkeskus.ee) võitis naiste 4km distantsil pronksmedali ajaga 14.26, jäädes võitjale Jekaterina Patjukile (TÜASK) alla 27 sekundiga. Meeste sama pikal distantsil tuli Eesti meistriks Roman Fosti (Stamine SK) ajaga 11.57. Martin Simpson (Sportkeskus.ee) katkestas kehva enesetunde tõttu kolmandal kilomeetril.

8. mail toimunud 29. Tartu jooksumaratonil tõestas Annika Rihma taas oma head jooksumuud ja oli 23km pikkusel distantsil parim eestlanna ajaga 1.30.50. Võitis etiooplanna Temesgen Etaferu Wodaj ajaga 1.26.57. Üldkokkuvõttes oli Annika 41. Ka meeste seas läks võit Etioopiasse Worku Raji Assefale (1.11.38) ning orienteerujatest tegid hea jooksu Kenny Kivikas (13. ajaga 1.23.33), Timmo Tammemäe (34. ajaga 1.29.23).

82. Ümber Viljandi järve jooksul, mis oli ühtlasi ka Eesti meistrivõistlusteks 12 km murdmaajooksus, tuli Jaagup Truusalu (TÜASK) 20.-ks ajaga 40.38, jäädes võitjale Taivo Püüle (Sportkeskus.ee) alla 3 minuti ja 36 sekundiga.

1000 inimest orienteerumas

Kontrollpunkt elektroonilise ajavõtumatiga

© TONIS ERM

Seiklusklubi Xdream ja Stamina Spordiklubi asendasid 24. mail Harku metsas Eesti Energia Tervisejooksul tavapärase jooksuraja seiklussporti tutvustava rajaga. Linnulennult 3,3 kilomeetri pikkuse 7 kontrollpunkti ja 2 lisaülesandega o-jooksu raja läbisid kokku 1011 osalejat.

Eesti Energia Tervisejooks on suunatud firmade kollektiividele ja pigem liikumisharrastajatele, mitte tipp- ega harrastussportlastele. Hooaja jooksul toimuvad kokku 21 etappi kolmapäeva õhtuti. Eriliseks teeb selle sarivõistluse asjaolu, et tulemustes pole oluline mitte jooksu aeg ega saavutatud koht, vaid usinus. Tulemusi arvestatakse võistkondlikult ja oluline on et iga kord oleks jooksmas vähemalt 3 inimest 5 liikmelisest võistkonnast.

Esmakordselt orienteerumisjooksuga asendatud etapi järelkaja suhtlusvõrgustikes on positiivne.

Raudojal toimunud Tallinna orienteerumiseljapäevakul lahkus tervislikel põhjustel meie seast pikaajaline orienteerumishuviline **Peeter Pappel**, kes osales M65 klassis. Avaldame kaastunnet Peetri omastele.

Orienteerumise õppepäevad tõid kokku sadu õpilasi

Sel kevadel viidi Eesti-Läti projekti raames orienteerumise õppepäevad läbi seitsmes koolis üle Eesti - Siimusti Lasteaed-Algkoolis Jõgevamaal, Viljandi Paalalinna Gümnaasiumis, Valga Põhikoolis, Suuremõisa Põhikoolis Hiiu maal, Kanepi ja Röpina Gümnaasiumites Põlvamaal ning Haanja-Ruusmäe Põhikoolis Võrumaal. Osalejate arv kõikus vastavalt kooli suurusele paarikolmekümne Ruusmäel ja ligi neljasaja vahel Valgas, kui peamiselt Toivo Kotovi eestvedamisel korraldatud üritusel oli Pedeli pargis tegevusse haaratud pea terve Valga Põhikooli õpilaspere. Käesoleva kevadega lõpeb Eesti-Läti projekti raames koolikaartide joonistamine ning õppepäevade läbi viimine, jäänud on vaid ebasoodsate olude kokkulangemisel kevadel ära jäänud õppepäev Saaremaal Valjala Põhikoolis.

EOLi kaartide andmebaasi: www.orienteerumine.ee/kaart/kaardid.php laetakse peatselt üles kõikide kaartide trükikõlbulikud failid kõikidele vabalt kasutamiseks.

Orienteerumine ülikoolis

30. mail kaitses Mart Naris Tartu Ülikooli geograafia osakonnas bakalaureusetöö geoinformaatika erialal teemal „Maastiku rekreatiivse mahutavuse selgitamise võimalusi Tartu orienteerumispäevakute näitel“. Töö juhendajaks oli Jüri Roosaare ja huvilised saavad töoga tutvuda TÜ geograafia osakonna raamatukogus.

Uus mootorsaan ja trailer

Põlvamaa Parterluskoogu otsustas toetada OK Põlva Kobrase projekti uut mootorsaani ja traileri ostuks. Projekti kogumaksumuseks on 10102 eurot, millest klubi omaosalus on 10%. Uue saaniga hakatakse lisaks orienteerumisaradadele sisse sõitma ka erinevate Põlva maakonna koolide suusaradu. Sama strateegia meetmest sai klubi toetust ka 2010. aastal Põlvamaa teispäevakute kaartide uuendamiseks. 2012. aastal korraldab OK Põlva Kobras Hatikul EMV suusaorienteerumises.

Vello Viirsalu – Orienteeruja Kuldsulg

9. VII 1938 – 23. III 2011

Lahkunud on aastakümneid meie seas aktiivselt tegutsenud Vello Viirsalu. 1963. a lõpetas ta arstina Tartu ülikooli. Seejärel töötas kuni 1967. aastani Haanjamaa taganurgas Missos haigla juhatajana, 1967–1974 Tartu linna polikliiniku ja Toome sisekliiniku gastroenteroloogina ning 1974–1999 Tartu Onkoloogiahaigla radioloog ja statistikakabineti juhatajana.

Orienteerumise leidis ta Missos elamise ajal, kui hakkas õpilastele võistlusi korraldama. Aastail 1969–1977 oli ta Tartu orienteerumissektsiooni esimees ja aseesimees, 1971–1973 kuulus Eesti Orienteerumisspordi Föderatsiooni presiidiumi ja oli 1981 OK Kape asutajaid. Ta tegutses paljudel võistlustel kohtunikuna ja rajameistrina (vabariiklik kategooria 1976) ning valmistas orienteerumiskaarte. 1973. a koos Arno Huigiga tehtud Eesti-Leningradi maavõistluse kaart ja rada tunnistati aasta parimaks. Suurima panuse andis ta aga Eesti orienteerumisjaloo uurimisse. Ta on öelnud: „Mulle pole orienteerumine olnud kunagi otseselt „eluküsimus”, vaid meeldiva vahelduse võimalus – viibida kaardiga looduses ja ka ise kaarti joonistada, olla koos huvitavate isiksustega, unustada mõneks ajaks raske ja pingeline töö, teiste kannatused ja surm, puhata välja närvipingest ja „laadida akusid.”” (Olavi Kärneri intervjuu „Vello Viirsalu – Orienteeruja Kuldsulg 2000”. Orienteeruja 2001, nr 7)

Vello uurijavaim avaldus nii meditsiini, orienteerumise kui ka oma suguvõsa ajaloo väljaselgitamises. Juba tudengina koostas ta erialaseid võistlusteid ja haiguse tõttu pensionile jäänuna 200-leheküljelise uurimuse kiiritusravi ja onkoloogia arenguteedest Tartus (2002). Kõige rohkem jõudis ta kirja panna aga orienteerumise kohta. Viimast põhjendas ta järgmiselt: „Üht osa inimkonnast on alati huvitanud, kus on meie juured, mis oli enne meid, kes olid meie eellased. Nii on ka mind aastakümneid köitnud soov mõista Eesti orienteerumisharrastuse algusaastate olemust, leida tollaseid tegijaid” (Orienteeruja, 1996, nr 1) ja „Mind ennast on paalunud ja intrigeerinud esimesed orienteerumisjooksud Eestis 1920ndail, orienteerumisspordi taassünd pärast sõda 1950ndail: mis oli põhjuseks,

kuidas see toimus, mida tehti, kes olid võtmeisikud, milliste kaartidega joosti, kust neid hangiti...” (Orienteeruja 2001, nr 7).

Tema nime all ilmus ajalehtedes ja ajakirjades orienteerumisest sadu pikki artikleid. Andmete kogumiseks ta sirvis vanu sõjaeelseid väljaandeid, pidas laialdast kirj vahetust ja lindistas vanade orienteerujate mälestusi. Tema teeneks on Eesti orienteerumisjooksu alguse (1926) asjaolude väljaselgitamine ja meie orienteerumisspordi süsteemi ning organisatsiooni loomise (aastail 1959–1962) seikade täpsustamine. Ta on koostanud paljude orienteerujate elulugusid (Julius Tiisfeldt, Artur Kink, Aleks Kaskneem, Arne Kivistik, Anto Raukas, Ilmar Kask, Heino Mardiste, Rutt Koppel-Aimla, Tõnu Raid, Jaan Miljan, Arvo Kivikas, Johannes Tasa, Marje Viirmann, Külli Kaljus, Maret Vaher jt). Ta kirjutas

orienteerumisajaloost ja -statistikast Eesti Spordimuuseumile, Rahvusraamatukogule ja Tartu Ülikooli Raamatukogule sarjas Orienteerumissport läbi aegade 1987–2008 üksteist uurimust (kokku 1853 lk!). Ajakirjas Orienteeruja ilmus tema nime all üle 30 artikli kogumahas kaks ajakirjanumbrit. Peatöö on aga Eesti Entsüklopeediakirjastuse kaudu 2006. a. ilmunud Eesti orienteerumise sünd ja hiilgeaastad 1959–1970 (456 lk). Kõige selle eest valiti ta 2006. a. Eesti Spordiajaloo Seltsi (oli 1989 selle asutajaid) auliikmeks.

Vello erudeeritus ja vaimsus on kandunud lastesse – tema ja tunnustatud keemiaõpetaja Eevi poeg ja tütar lõpetasid Nõo kooli medaliga ning ülikooli cum laude. Neist Toomas on OK Kape aktiivne liige.

HEINO MARDISTE
© FOTO ERAKOGUST

Ilmar Kase lugu „Vello Viirsalu dilemmad ja paradoksid” saab lugeda <http://www.orienteerumine.ee/ajakiri>

Vello Viirsalu peamised spordi- ja orienteerumisalased tööd:

Eesti orienteerumiskoondise 40 aastat (2000, 143 lk, koos Olavi Kärneriga),
Eesti orienteerumise sünd ja hiilgeaastad 1959–1970 (Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2006, 456 lk).

Uurimused Rahvusraamatukogus, Tartu Ülikooli Raamatukogus ja Eesti Spordimuuseumis:

Tartu orienteerumissport läbi aegade (1987, 143 lk),
Kaagvere ja Tartu orienteerumise sünd (1997, 77 lk),
Julius Tiisfeldt – üliõpilasmaailmameister, edukas kergejõustiklane ja esimene orienteerumismeister (1998, 111 lk),
Eesti orienteerumiskoondiste esimene veerandsada, aastad 1960–1985 (1999, 209 lk),

Eesti orienteerujad laias ilmas, aastad 1986–1999 (2000, 190 lk),
Orienteerujad Eesti rahvuskoondises 1960–2000 (2001, 187 lk),
Sünnimusi ja isikuid orienteerumise arenguteelt (aastad 1926–1962) (2002, 193 lk),
Eesti orienteerumise pöördelised aastad 1963–1966 (2004, 179 lk),
Eesti orienteerumine aastatel 1967–1969 ning kaardirevolutsioon (2004, 151 lk),
Lugusid vanema põlve orienteerujatest (2007, 207 lk),
Orienteerujate lugusid läbi subjektiivse prisma (2008, 206 lk),
Lembit Jess Järver, tema pere ja sport (2007, 30 lk),
Лембит Ярвер, Борис Огородников и ориентирование (2007, 38 lk).

Eesti meistrivõistlused Piigandis

MIHKEL JÄRVEOJA

14. ja 15. mail selgitati Põlvamaal Piigandi järve ääres järjekordsed Eesti meistrid lühirajal ja põhiklasside teates. Esmakordselt kasutusel olnud maastik tekitas stardihetkel kõigile osalejatele võrdse teadmatuses eesootava suhtes. Nii nagu orienteerumisejooksus tegelikult alati olema peaks, ent mida Eesti väiksuse ja sobilike maastike vähesuse tõttu tihti ei juhtu.

6 Maastiku avastamise ja kaardistamise lugu

Kui kõik ausalt ära rääkida ja et osad vanemad teadjamehed ennast petetuna ei tunneks, siis tegelikult oli Piigandi järve ümbrust osaliselt kaardistatud ka varem. 1973. aastal joonistas Arvo Saal sinna mustvalge kaardi (vt kaardinäidist), kus toimusid Lokomotiivi meistrivõistlused keskusega Vähkjärve ääres. Hiljem kasutati seda ka mõne maakondliku meistrivõistluse tarbeks.

Sealsetes metsades on teinud maastikuluuret ka OK Ilves, kes 1980ndate lõpus otsis sobivaid maastike Ilvesteate jaoks. Avo Veermäe sõnul oli Madis Oras seal ka jooksmas käinud, ent suurte soomassiivide ja üldise lamedate reljeefi tõttu peeti seda mitmepäevajooksuks sobimatuks (1989. aastal toimus Ilvesteade üpris lähedal Kooraste ümbruse maastikel).

Pea kümme aastat hiljem, kui Avo Veermäe oli just lõpetanud Piigandi kõrvalmaastiku Krootuse-Karaski kaardistamise, asus ta 2008. aastal tööle Piigandis. Aasta hiljem oli kaart valmis, ent OK Põlva Kobrasel ei olnud võimalik kohe sinna sobivat võistlust planeerida. Seetõttu jäi maastik veel aastaks seisma. EMV-i peakorraldaja Nikolai Järveoja tunnistas, et enne võistlusi oli temalgi kõhk-lusi maastiku sobivuse üle lühirajaks, ent rajameistri oskuslik rajaplaneering andis lõpuks väga hea tulemuse.

Kaardistatud ala on tegelikult suuremgi kui võistlustel kasutati (9,3 km², millest meistrivõistlustel oli kasutusel 6 km²) ja kaardi edelaosas Tartu-Võru maantee ääres on veel üks suuremate nõlvadega reljeefiosa.

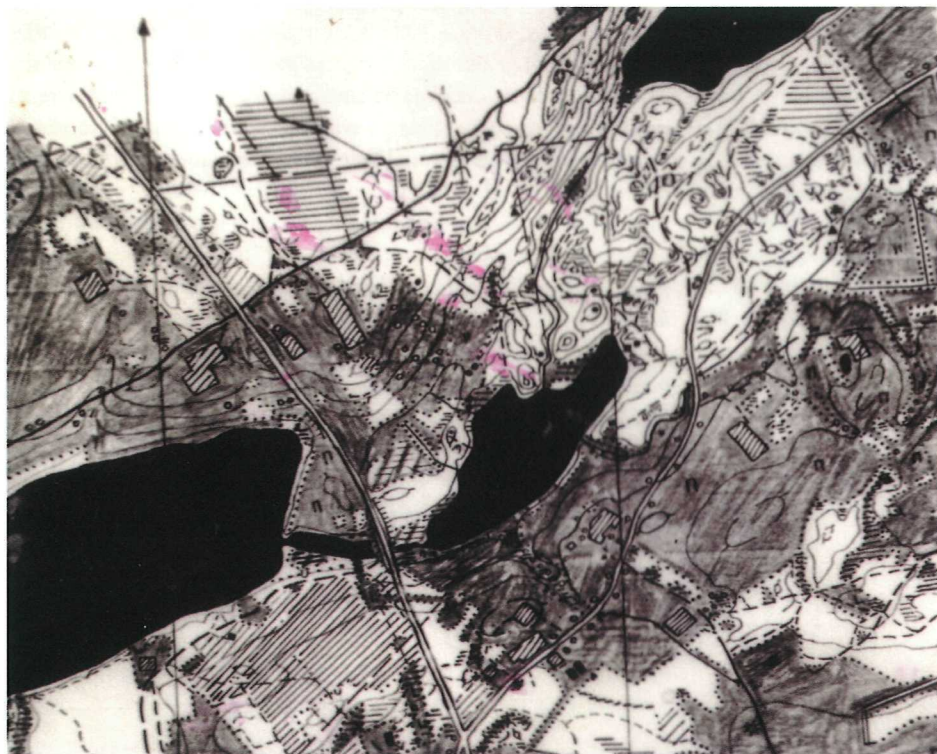
Kindlasti tasub märkida, et vahetult enne starti avaldas ka meeste põhiklassi hilisem 5. koht Sander Vaher, kes kasvas üles Kanepi lähedal, et ka tema oli oma lapsepõlve pikkadel rännakutel sattunud sellele maastikule, ent ei söendanud kunagi metsateedelt kõrvale pöörata, sest tihe ja pime mets tekitas temas aukartust ja hirmu. Kuna Sandrit tuntakse kui kõige kartmatumat lõunaestlast, siis nende üksikute inimeste silmis, kes tema avaldust kuulma juhtusid, peegeldus veel suurem hirm kui väikse Sandri silmis aastal 1995.

Lühiraja võistluse kulg

Võistluskeskus tervitas saabujaid kevadiselt roheline heinamaa ja sügiselt külma vihmaga. Võistluste kommentaator Sixten Sild intervjueris rajameister Avo Veermäed, kes andis kõigile võistlejatele teele kaasa maastikuinfo, mida võis tõlgendada mitmeti. Jutu mõtte võttis kokku lause, et metsas võib liikuda mitmel viisi – kes joostes, kes kõndides. Seejärel meenutas Sixten mingit võistlust sarnasel maastikul, mille nimes oli sõna „põrgu”. Kõigest sellest hoolimata jalutasid enne startide algust kaks meest võistluskeskuses eriti sirge selja ja uhke sammuga ning demonstreerisid oma uut varustust. Kunagine pikaajaline EOLi president Leho Haldna oli just otnud uued orienteerumisejalanoõud ja Timo Sild hoidis pikalt ees kätt oma uue näpukompassiga. Kes võttis seda ettekuulutusena, kes ülbitsemisena... Tagasihoidlikku joont hoidis eelmise aasta lühirajameister Markus Puusepp, kes läks rajale korraldajatel laenatud kompassi ja SI-pulgaga.

Võistluse kulg oli intensiivne ja põnev. Korraldajate poolt ülesseatud raadiopunktid ei tahtnud alguses korralikult infot välja anda ja umbes 5 pealtvaatajat pidid põlema teadmatuses. Finišeerivate võistlejate seas oli nii neid, kes naeratasid, aga ka neid, kes pead vangutasid. Kuna põhiklasside startid olid paigutatud veidi hilisemaks kui teised võistlusklassid ja „kuum grupp” oli loositud protokollil lõpuossa, saabus võistluste tipp hetk siis, kui enamik noori ja vanureid olid juba metsast väljas. Hetk enne seda, kui oli oodata võitjate finišeerumist, haaras peakorraldaja Kolla kommentaatori käest mikrofoni ja käskis kõigil minna lõpusirge äärde võistlejaid ergutama.

Meesteklassi parimate seiklustest rajal annab kõige parema pildi nende liikumisteede ja etapiaegade uurimine (vt kaarti). Ilma vigadeta ei suutnud rada läbida vist keegi peale Mattias Renneli (9. koht), kes intervjuus kinnitas, et tegi puhta ja kontrollitud jooksu. Mõneminutilise vahega tormasid viimase punkti poole kõik peamised favoriidid ja siis korraga oli kõik läbi. Sekundite mängus jagasid omavahel hõbe- ja pronkmedali Peeter Pihl (SK Saue Tammed) ja Olle Kärner (EKJ SK), jättes kõige väiksema vahega, mis sel päeval ajavõtumasin registreerida suutis (1 sekund) poodiumilt välja Lauri Silla (OK Võru). Üpris selge vahega võitis oma esimese lühiraja meistritiitli aga Timo Sild (OK Võru), kes küll pärast lõpetamist antud intervjuus oli

Piigandi

orienteerumiskaart

Põlvamaa

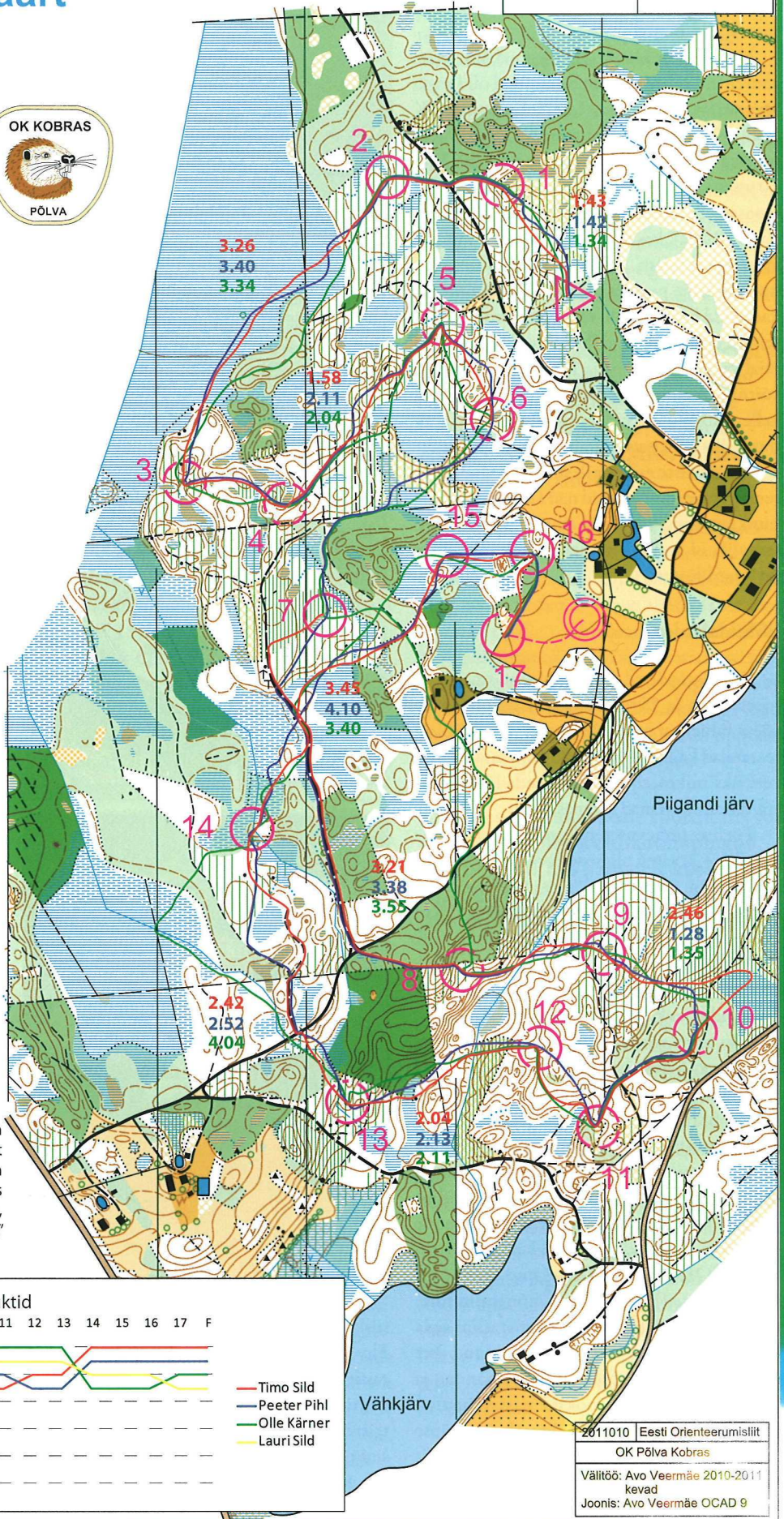
R R

1: 10 000
h= 2,5m

XXI Eesti MV lühirada
14.05.2011

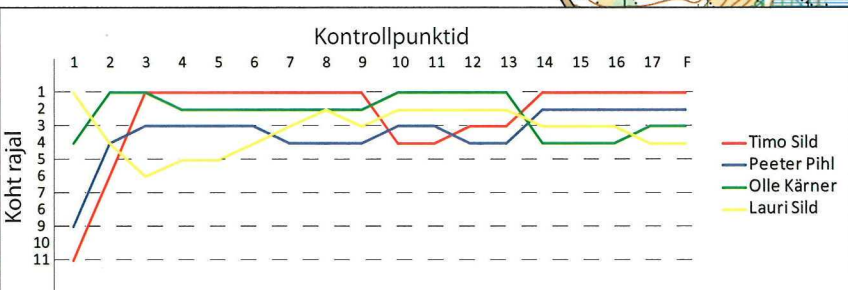
Eesti MV lühirada 14.05.2011			
M21	5,6 km		
	--- 130 m --->>		
1	31		
2	34		
3	42		
4	44		
5	37		
6	35		
7	50		
8	67		
9	71		
10	78		
11	81		
12	73		
13	84		
14	58		
15	52		
16	55		
17	97		
○ --- 150 m --- ○			

EMVI tegin väga kontrollitud jooksu, see oli nagu hästi sooritatud eksam. Kümnes punkt oli lihtsalt üks kohustuslik eksamiküsimus - "Ootamatult teed olulisel võistlusel viga, kuidas käitud edasi?" (Timo)

"KP 14 on kraavi käänak. M14 klassi etapp. Ja ma jooksen vale kraavi mööda valesse sohu! Mind ei häirinud ka see, et minu ees läksid kolm minuga sama raja meest õiges suunas." (Olle)

"Teades oma füüsilist vormi ja enesetunnet on selge, et jooksin konkurentidest tehniliselt natuke parema jooksu. Õigetel hetkedel suutsin seisma jääda või rahulikult võtta. Samas mitmes kohas, kus oleks pidanud kiiresti jooksmas, ma seda ei suutnud. Jalad lihtsalt ei jõudnud." (Peeter)

2011010 Eesti Orienteerumislit
OK Põlva Kobras
Välitöö: Avo Veermäe 2010-2011 kevad
Joonis: Avo Veermäe OCAD 9

ikka veel kindel, et keegi tuleb tagant ja jookseb temast kiiremini. Raja ääres seisnud eesti noortekoondise treener Vallo Vaher ütles selle peale, et Timo on kaotanud igasuguse reaalsustaju. Uus kompass tasus ilmselt ära (vt ka intervjuud Timoga).

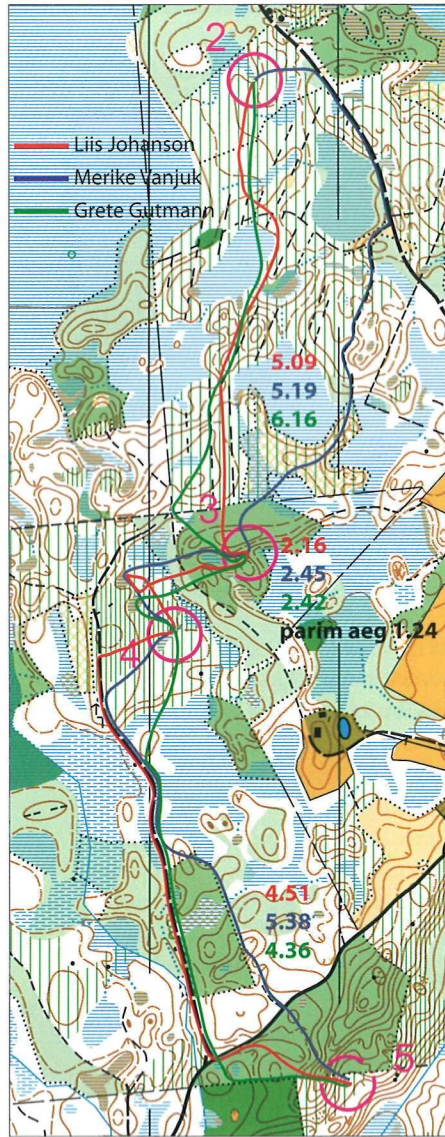
Naiste põhiklassis jagati medalid veidi suuremate vahedega, ent tulemused olid siiski rõõmustavalt tihedad. Liis Johanson (OK Põlva Kobras) edu vigastusega kimpus oleva Merike Vanjuki (OK Kape) ees oli 1.20. Vaid 10 sekundiga jäi Merikesest maha viimasel ajal Rootsisis treeninud-elanud Grete Gutmann (RAE ROK), kes kaotas hõbemedali raja viimaste punktidega. Asja võib kindlasti vaadata ka teise külje pealt ja öelda, et Grete mitte ei kaotanud hõbemedali, vaid võitis pronksi, sest temast omakorda vaid 7 sekundi kaugusele jäi rajal väga head kiirust ja 13st etapist tervelt 6 võitnud Annika Rihma (OK Põlva Kobras), kelle jooksu rikkusid mitu päris suurt eksimust, üks neist tervelt kahe minuti suurune.

Kuigi naiste esikolmik suutis hoiduda suurematest vigadest, eksisid nad kõik ühe ja sama punktiga ning kasutasid tihti üsna erinevaid teevalikuid, millega mõned neist ka alt läksid (vt kaardilõiget).

Põhiklasside teatejooks

Järgmisel päeval oli teatejooksu stardis 30 meeskonda ja 19 naiskonda. Lisaks eelmise päeva lühirajast tuttavale maastikuosale läbisid teaterajad ka Piigandi kaardi põhjaosa, kus oli veel üks mikroreljeefipesa ja seda lõunaosast eraldavad suuremad soomassiivid.

Tõelise põnevusetenduse, kuhu mõned kriitikute arvates oli sisse lavastatud ka tragikoomilisi elemente, mängisid maha naisklassi kahe viimase vahetuse jooksjad. Kui esimese vahetuses tõi Annika Rihma OK Põlva Kobrase naiskonna metsast välja üle 5 minutilise eduga oma peamiste konkurentide ees, tundus, et kõik on juba selge ja otsustatud. Olid ju tema võistkonnakaaslasteks ülikogunud Maret Vaher ja värske Eesti meister Liis Johanson. Kindlasti mitte pahatahtlikult ning oma spikri ametile kohaselt püüdis Sixten Sild võistluskeskuses välja kutsuda vaime ja Kobrase naiste suurt viga. Oma tahtmise ta ka sai ning teise vahetuse teises raadio-punktis valitses kaua aega eetrivaikus, enne kui sinna saabusid hoopis Hannula-Katrin Pandis (OK Ilves) ja Viivi-Anne Soots (SK Saue Tammed) ja alles siis, mõneminutilise vahega Maret. Kuigi ükski kaamerasilm seda hetke ei salvestanud, oli metsas leidnud aset olukord, kus perekond Vaherid (Sander ja Maret, kes mõlemad jooksid teist vahetust) arutasid perekonnaringis põgusalt oma täpse asukoha üle. Tugeva raja lõpuosaga suutis Maret Ilvese ja Saue Tammede võistkonnad

Elo Saue jooksis OK Ilvese võistkonna kullale

siiski taas kinni püüda, ning ankrunaised Elo Saue, Kirti Rebane ja Liis Johanson said rajale poole minuti sees. Väikeste eksimuste ja erineva hajutusvariandi tõttu kaotas Liis teistega silmsideme ja vaatepunktis, kust finišini oli veel kõigest 1,3 km ja vahe esimestega oli umbes 2 minutit, tundus, et kaks esimest

kohta jagatakse Kirti ja Elo vahel. Ometi päris nii ei läinud. Viimaste punktidega liidrid eksisid ja Liis jõudis neile väga lähedale, ise sellest vähimatki aimu omamata. OK Ilvese esindaja ja praegune Eesti koondise treener Elo Saue ilmus juba kannatamatuks muutunud publiku ette lagedale välja esimesena. Pealtvaatajad hakkasid kisama, kes rõõmust, kes ahastusest ja seda kuulis veidi eemal rahulikult viimase punkti poole sörkiv Liis. Ent oli juba hilja. Hoolimata Liisi muljetavaldavast lõpuspurdist, suutis Elo oma edu hoida ning OK Ilves oli 4-sekundilise eduga võitja. 45 sekundi pärast finišeeris löödult ka Kirti Rebane ja SK Saue Tammed. Järjekordne tõestus spordi ühest põhilisest tõsiasiast – midagi ei ole läbi enne, kui kõik on läbi. Ja sörkida EMV-l ei tohi.

Meeste teate eel levis spordiringkondades kõlakas, et aastaid teatevõistlustel peamiseks löögijõuks olnud SK Saue Tammede meeskond ei osale. Peeter Pihl ei kinnitanud veel päev enne võistlust seda kuulujuttu ja andis üles võistkonna, kus ülejäänud kaks liiget peale tema osutusid järgmisel päeval siiski vaid nimedeks paberil. Hiljem selgitas ta seda nõnda: „Elu on sinna suunda läinud, et eestikate medal ei motiveeri kohale tulema. Kes lendab helikopteriga, kes elab teisel pool Euroopat, kes ronib võidu mingi tuuliku otsa. Aktiivsetel inimestel huvisid jagub. Mõnes mõttes kahju, aga samas ega medali võitmine nii keeruline polnud. Võib-olla oleks kohale tulnud mitte millegi pärast. Ma sain nüüd vähemalt rahulikult oma trenni ära teha.”

Tammede kõrvalejäämisest hoolimata oli võistlus põnev ja üpris tasavägine. Kaks säravamad medalit jagasid oodatult eelmise aasta meister OK Võru ja varasematel aastatel mitmeid kordi võidutsenud Kaitsejõudude SK. Seekord jäid peale kaitsevaelased. Kuigi Lauri Sild sai viimases vahetuses metsa minutilise eduga Olle Kärneri ees, olid juba teises punktis Lauri kehva teevaliku tõttu kohad vahetunud. Seejärel pörutas Lauri kukkudes oma põlve, pidi korraks tempot alandama ja vahe Ollega hakkas kasvama. Finišis oli vahe veninud üle 2 minuti pikkuseks. Kaitsejõudude võistkonnas jooksid veel Andreas Kraas ja Sander Vaher ning hõbedase OK Võru võistkonna ülejäänud liikmed olid Jaagup Truusalu ja Timo Sild.

Oma väikse lahingu pronksi eest pidasid mõned minutid kaugemal maha OK Ilves ja OK Põlva Kobras, millest viimases vahetuses väljus võitjana Kristo Heinmann, kes toore jõuga jooksis eest ära Silver Eensaarelt. Pronksise OK Ilvese eest jooksid peale Kristo veel Kenny Kivikas ja Tauno Tiirats.

Piigandi maastikul on taas võimalik joosta juba järgmisel aastal Lõuna-Eesti Karikavõistlustel ja seejärel juba Põlvamaa teisipäevakutel.

Timo Sild ja liblikad tema kõhus

Intervjuu värskes Eesti lühiraja meistriga

Meeste põhiklassis oli see sinu teiseks individuaalseks meistritiitliks. Enne lühirada ei peetud sind just kõige suuremaks favoriidiks, ilmselt siis sinu pika vigastustejaloo ja keskpärase hooaja alguse tõttu. Kas võit tuli ka sulle endale üllatusena?

Esimese individuaalse meistritiitli sain eelmisel aastal pikal rajal, aga tol võistlusel oli konkurents väga hõre ning Eesti tippudest olid kohal vähesed. Teadsin, et suudan lühirajal medalite eest võidelda, kuna kevadised laagrid näitasid, et tehniliselt kindla jooksuga olen võimeline võitma ka füüsiliselt tugevamaid orienteerujaid.

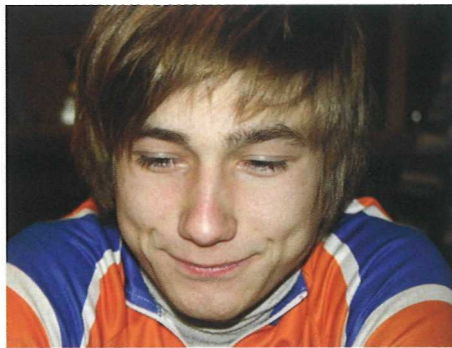
Ometi ei teinud sa ka tol päeval tehniliselt ideaalset jooksu ja sisse tuli ka üks veidi suurem eksimus. Lühirajal maksavad tavaliselt taolised kõhklused tihti valusalt kätte ja tekitavad ebakindlust. Milline oli sinu taktika oma jooksu ohjamiseks?

Olin enne EMVd kahel päeval (Võru kolmapäeval ja Vällamäel ja Põlva teisipäeval Pranglis) noore klubikaaslase Kevin Koskineni „varjuks”. Arvan, et nende päevakute analüüsid aitasid mind samavõrd kui Kevinit, sest õpetussõnu jagades olin sunnitud mõtlema, kas ma ise üldse teen nii, nagu räägin. EMV-l tegin seepärast väga kontrollitud jooksu, see oli nagu hästi sooritatud eksam.

Kui veidi täpemalt oma jooksu kirjeldada, siis stardis oli „liblikad kõhus” tunne, mis on enne tähtsat võistlust alati hea märk – see näitab, et organism on valmis koondama tähelepanu eesolevale ülesandele. Alustasin väga rahulikult (kaotus parimale etapiajale 12 sekundit), et stardiärevusest üle saada ning särtida end hea jooksutuju lainele. Enamasti alustan jookse ründavalt, seekord tegin niisiis teistsuguse alguse.

Seejärel sain mitmes kohas rajal n-ö passiivset tagasisidet, et teen head jooksu. Näiteks juba kolmandas punktis nägin Timmo Tammemäed, kes startis kaks minutit enne mind. Seitsmendas punktis (esimene raadiopunkt – toim) kuulsin, et spiiker hakkas elavamalt rääkima. Arvasin, et see käib minu jooksu kohta.

Suurema vea tegin kümnenda punktiga. Arvasin, et võtan suuna punktile suure orvandi tipust, mis jäi üheksandast punktist kagusse. Kui jõudsin orvandisse, mis jäi kümnendast

© ANDY KARJUS

punktist põhja poole, arvasin, et olen lohu ääres, mis asus kümnendast punktist lääne pool. Jätkasin ida suunas, jooksin teerajast üle ning ei pidanud seda millekski, kui aga raiesmik paistma hakkas ning kruusateedki nägin, jäin seisma ning hindasin olukorda. Enda tagasilugemine võttis küll omajagu aega, aga enamasti on selline tegevus kiirem kui süsteemitu ringjooksmine.

Pärast eksimust jätkasin tavapärasel tempos ja ei üritanud eelnevat viga kiiresti tasa teha. Ma ei saanud küll etapivõitu, aga taastasin kiiresti kontrolli oma jooksu üle.

Suhteliselt tihedas metsas usaldasin kõhkluste korral oma uut kompassi, mis tol päeval ka ära tasus. Raja lõpuosas kontrollisin suunda eriti hoolikalt, sest lõpuni oli jäänud ju nõnda vähe ning tihti peale muututakse just lõpus finišiootuses lohakaks.

Viimast punkti võttes kuulsin pealtvaatajate suurt kisa - tundus, et võitlen medalite pärast. Hea meel oli liidriks tõusta, ent oma võidus ei olnud ma üldse veel kindel.

Kas see meistritiitel ja tugev jooks tähendab, et pikk vigastustesaaga on nüüd unustatud ja saad jälle kompromisse tegemata harjutada?

Mitte päris. Kevadised EMVd lõpetasin küll kulla ja hõbeda, aga ka uue vigastusega: seekord parema jala luuümbrise põletikuga, mille tõttu otsustasin loobuda ka nädal hiljem toimunud Balti MVist. Tegelikult on jalad kogu kevadhooaja kuskilt valutanud, nüüd muutus valu lihtsalt väljakannatamatuks.

Vaimselt on see muidugi raske. Eelmisel hooajal oli kõige sügavam hingeline madalseis ja olin juba valmis edasistest üritustest loobuma. Olen aga suutnud alternatiivtreeningutega hoida taset, mis jätab lootuse, et võin jõuda kaugemale, kui vaid erialast trenni korralikult teha saaksin. Mõistan, et inimese keha pole tippspordiks mõeldud ja võib-olla olen loll, et ikka veel loodan. Mulle on ka öeldud, et paljud oleksid minu asemel juba alla andnud.

Möödunud talvel läbisid ka sõjaväe-teenistuse. Kas see mõjutas kuidagi ettevalmistust hooajaks?

Sõjaväkke läksin oktoobri keskel ja välja sain detsembri lõpus – läbisin spordirühmas sõduri baaskursuse. Sain harjutada rohkem kui teised ajateenijad, aga mahuperioodil tegin siiski palju vähem trenni, kui varasematel aastatel. Halvasti mõjus treeningpaus ehk seetõttu, et sain jaanuaris uue vigastuse, kuna organism polnud suurteks koormusteks valmis.

Hoolimata kõigest, oled ühe katsevõistluse võitmisega astunud pika sammu lähemale maailmameistrivõistluste koondisesse pääsemisele? Milliste eesmärkidega lähed MMile, kui see võimalus sulle antakse?

MMil tahan hästi joosta eelkõige lühirajal. Eelmisel aastal rikkusid MMi tootumiseksperimendid, valed treeningud tiitlivõistluste eel ning nõrgad närvid. Tahan tõestada, et olen võimeline palju paremaks. Huvi pakuvad aga ka teised distantsid, eelkõige tavarada, seejärel teade ning viimasena ka sprint. Sprint on mulle just sel aastal meeldima hakanud, aga kuna ma pole väga kiire jooksja, pole mul tiipsemel lootust sprindis kaugele jõuda.

Rääkides ka muust peale spordi, siis sul on hetkel pooleli ka ülikooliõpingud väga põneval, aga paljudele kõrvaltvaatajatele kaugeks jääval erialal. Sügisel jälle kooli akadeemilistele väljakutsetele vastu?

Jah, sügisel jätkan Tartu ülikoolis, kus õpin arheoloogiat (peeriala) ning arhiivindust (kõrvaleriala), ning alustan oma 3. õppeaastat. Arheoloogia on väga mitmeahuline eriala ning ma olen kindel, et kahe läbitud õppeaasta jooksul pole ma veel saanud täit ülevaadet, mida kõike on võimalik põhjalikumalt edasi õppida. Siiani on aga kõige huvitavam olnud keskaja arheoloogia, kus peale väliuuringute on võimalik kasutada ka kirjalikke allikaid.

Soovin ka minna välismaale edasi õppima. Üritasin juba tegelikult kohe pärast keskkooli Rootsi õppima minna, ent ei saanud keeletesti tõttu soovitud tingimustel sealsetesse ülikoolidesse kandideerida. Uus keskkond tuleb igal juhul kasuks, nagu näitas ka vahetusõpilasaasta Austraalias.

küsimusi küsis Mihkel Järveoja

M 20 I koht: Kenny Kivikas
II koht: Tauno Tiirats

© KERSTIN UIBOUPIN

Balti MV

GRETE GUTMANN
KRISTO HEINMANN

Selleaastased Balti meistrivõistlused toimusid 21.–22. mail Leedus kaunil Nida poolsaarel. Poolsaar on tuntud populaarse turistipiirkonnana ning ulatusliku looduskaitsealana, kus tavaturistil on keelatud liikuda mujal kui märgistatud radadel, et säästa õrna, vaid liivaluidetele kinnituvat maastikku.¹ Seejuures paiknevad poolsaarel orienteerujate jaoks tõelised pärlid detailsete ja füüsiliselt nõudlike maastike näol, mida viimastel aastatel kõvasti kasutatud on. 2001. aastal toimus samadel maastikel veteranide MM ning eelmisel sügisel joosti poolsaare põhjaosas Baltic Junior Cup.

Kiireid teevalikuid ning veelgi väledamaid jalgu nõudval maastikul oli laupäeval plaanis tavarada ja pühapäeval teade. Koondise eest olid võistlemas noored ja juuniorid alates M/N 14 vanuseklassist ning 17 täiskasvanut. (Sääreлуу põletiku tõttu pidi võistlemisest viimasel hetkel loobuma vastne Eesti lühiraja meister Timo Sild ning M16 klassis võistlev Tõnis-Torm Nõps). Lisaks Eesti, Läti ja Leedu koondistele osalevad võistlustel alates 2009. aastast ka Sankt-Peterburgi ja Valgevene koondised.

20. mai varahommikul alustas nii täiskasvanute kui ka noorte koondis reisi traditsiooniliselt Vanemuise parklast. Ees ootas 9-tunnine meeleolukas bussisõit Klaipeda suunas, kust jõudsime lühikese praamisõidu järel Smiltynesse. 2010. aasta Baltic Junior Cupi kaartidel oli model event'il võimalus järgmiseks päevaks jalad lahti joosta ja end maastiku iseärasustega lõplikult kurssi viia. Üldine meeleolu pärast model'it kinnitas eelnevat maastikuinfot – võidu toovad kiired jalad ja veelgi väledam pea – Nida poolsaare männikud töötasid pakkuda väga head läbitavust, kõrgeid nõlvu ja selgeid pinnavorme.

Tavarada toimus suuremate kõrgustevahedega luitemaastikul. Maastikul oli küllaltki palju teeradu, mis tegid orienteerumise lihtsamaks. Nähtavus oli tänu männimetsale väga hea, kuid leidis ka veidi halvema läbitavusega alasid, mis nõudsid oskuslikku rütmivahetust. Tegu oli küll suurte vormidega, kuid kaardipilti mitmekesisitasid detailsemad piirkonnad, mida oli 1:15000 mõõtkavaga kaardil jooksu pealt küllalt raske välja lugeda. Rajad tegid huvitavaks pikemad etapid, mis pakkusid erinevaid valikuid. Äärmiselt positiivseks vahelduseks oli võimalus läbida rada kuiva jalaga.

Eelnevalt ennustas Vallo Vaher kõige lenukamini minekut M20 klassis, panustades lausa

kolmikvõidule. Rõõmustav on, et 66% tema ennustusest läks ka täide – Kenny Kivikas võitis ülivõimsalt veidi rohkem kui 5 minutiga teiseks jäänud Tauno Tiiratsit. Põhiklassides võttis võidu Olle Kärner leedulase Joonas Vytatutas Gvildise ja lätlase Martins Sirmaise ees. Imponeeriv/muljetavaldav on seejuures Olle kiirus antud maastikul – 4:56 min/km. Hõbemedaliga sõitis koju Annika Rihma, kes pidi tunnistama lätlase Aija Skrastina paremust. Ka eelmisel aastal Baltic Junior Cupil head hoogu näidanud Evely Kaasik tõestas taaskord, et antud maastikutüüp sobib talle. Evely parandas eelmise aasta tulemust kahe koha võrra ning astus poodiumi kõrgeimale astmele. Tubliit esines veel ka N14 klass, kus teise koha sai Kristel Sibul ning N16 klass, kus teise ja kolmanda kohaga lõpetasid vastavalt Margret Zimmerman ja Marianne Haug.

Teatevõistlus joosti Nida linnakese põhjaosas. Eelmisel õhtul saadud rajakirjeldus üllatas hajutusvariantide erinevate pikkustega. Nii varieerusid N21 rajad näiteks lausa 600 meetri piires. See töötas luua põnevaid olukordi just viimases vahetuses – kellele on jäänud pikim hajutusvariant? Teate maastik oli sarnane tavaraja päevaga, ainult raja esimene pool oli laugemal osal, kus tuli oskused proovile panna mägimändide vahel rohelises tihnikus. Võistluse tegi huvitavaks selle lühidus, kuna praktiliselt kahe tunniga selgitati kõikide klasside võitjad. Joosti kuues võistlusklassis M/N16, 20 ja 21. Võistlus kulges eestlastele soodsalt ning viimase vahetuse poole peal tundus, et suudetakse koju tuua kuuhest kuldsest medalist neli, lisaks veel kamaluga muid. Lõppsagiks jäi siiski kolm kuldset, 1 hõbedane ja 2 pronksist – võisime rahule jääda! Võidu töid M20 kuldne trio koosseisus Raido Mitt, Tauno Tiirats ja Kenny Kivikas, N16 tüdrukud – Marianne Haug, Triinu Roomi ja Margret Zimmerman ning N21 esindusvõistkond – Kirti Rebane, Merike Vanjuk ja Annika Rihma. Hõbemedaliga sõitsid koju N20 tüdrukud ning pronksid said kodus seinale riputada N16 ja N21 teised võistkonnad. Seejuures jäid M21 võistlusest tervise tõttu kõrvale eelmisel päeval meesteklassis ülivõimsalt võitnud Olle Kärner ning Andreas Kraas, mistõttu H21 klassis oli väljas vaid kaks võistkonda.

Olle Kärneri tavaraja kaarti koos liikumisteega on võimalik vaadata <http://www.orienteerumine.ee/ajakiri>

Vallo Vaher

Kas Eesti koondis võistles oma võimete kohaselt?

Usun küll. Mõned ebameeldivamad üllatused olid, aga üldtulemus oli ju hea. Leedut kodus oleks olnud ilmselt võimatu võita.

Millega jääd rahule?

Rahule jään kõigi võitudega ja eriti teatevõistlusega kus 6-st võimalikust saadi 3 võitu. Noortetreenerina meeldis mulle tüdrukute võistlus. Mulle tundub, et kasvamas on väga tublisid tüdrukuid, kellest vast kuuleme edaspidigi.

Millega ei ole üldse rahul?

Võistluse seisukohalt oli ülinõrk M14-18 klassi poiste võistlemine. Teatevõistlusel mõni poiss suutis seisu veidi leevendada, aga üldine poiste seis on väga nõrk. Siin on palju mõtlemist noortetreeneritele. Lisaks oli suur probleem M21 klassi võistkonna komplekteerimine – lõpuks oligi vaid 8 meest individuaalvõistlusel. Sellist madalsetisu ma ei mäletagi.

Lisaks oli puudu jääke võistluse koralduses – interneti ei ilmunud võistlustulemusi, majutus ja toidu organiseerimine oli iga võistkonna enda mure (üldjuhend ütleb, et korraldaja peaks sellega oluliselt rohkem tegelema, kui ta seekord tegi). Sellega seoses võib nuriseda majutuse ja toidu üle – majutust ja sööki tellides uudus mul igasugune info nende tasemetest.

Kas see maastik oli eestlastele sobiv?

Arvan, et maastiku taha siin küll midagi ei jäänud. Pigem oli MN16 klassides probleeme 1:15000 mõõtkavaga – mõned noored tunnistasid, et ei mäleta, et kas üldse nad varem sellise mõõtkavaga kaardiga võistelnud on. Ilmselt sinna läksid nii mõnedki minutid ja kohad.

Mis tegurid aitasid medalivõitjad antud maastikul kõrgetele kohtadele?

Võidule viib hea treenitus, hea kohanemisvõime võistlustingimustega, hea närvikava ning kindlasti ka natuke õnne. Neilt oodati selliseid tulemusi enne võistlust ning õnneks suutsid nad selle ka saavutada. Kahju, et mõned teised, kellelt ka oodati, seda ei suutnud.

Kuidas kommenteerite eestlaste väga edukat esinemist teates?

Väga raske hinnata. Eks põhipõhjused olid eelmises küsimuses loetletud põhjused. Võib ka olla, et konkurentidel pole nendes klassides ni hea seis, kui meil (lätlastel ka mõni tugevam tegija noorteklassides puudus). Kõik medalistid on ju tõsise suhtumisega sporti ning see oli nende eesmärk, mis õnnestus ka täita.

Teise soovina lisaks M20 kolmikvõidule avaldas Vallo Vaher reede-lõunase šnitslitaldriku taga suurt soovi tuua koju ka üldvõit. Kahjuks olid leedukad seekord kodumaastikul ülivõimsad, võttes esikoha 1620 punktiga. Seejuures on röömustav, et kui tavaraja järgselt olime lätlas-test maas nelja punktiga, siis teatepäevaga suutsime vahe hoopis 114 punkti võrra enda kasuks pöörata ning uhkelt teise kohaga taas põhja poole sõitma hakata.

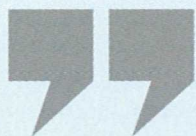
Kokkuvõtteks võib reisi lugeda edukaks. Koondis sõitis koju uhke medalipagasiga ning ka buss jäi sel korral Leedu kunstnike poolt kaunistamata.

¹ Allikas – Vallo Vaheri neli aastat tagasi korraldatud klassiekskursioon

N16 I koht: Margret Zimmermann, Triinu Rooni, Marianne Haug
III koht: Jaana Olvet, Kerda Timmusk, Kristel Sibul

© KERSTIN UIBOUPIN

1. Milliste eesmärkidega sõitsid Leetu võistlema?
2. Kuidas hindad oma ettevalmistust – kas sellest tulenevalt oli tulemus ootuspärane või üllatav??
3. Mis tunne oli enne starti? Kas midagi ütles sulle juba enne startipiikse, et täna tuleb hea jooks?
4. Mis sa arvad, mis sulle sellel võistlusel edu tagas?
5. Kas oled ise oma tulemusega rahul?

Annika Rihma

1. Kuna ma ei saa osaleda MM'i katsevõistlusel Prantsusmaal, siis oli vaja saada EMV lühiraja ja Balti MV tavaraja peale kokku parim koefitsent. Kuna EMV läks kehvasti, siis ainuke võimalus enda tõestamiseks oli jäänud Balti MV. Sõitsin sinna eesmärgil võita piisava eduga kõiki teisi naiskoondislasi.
2. Tulemus oli kohati üllatav ja samas mitte. Teadsin, et mu füüsis on piisavalt tugev, et teha hea jooks, aga teisest küljest jooksuvõime arendusega on tahaplaanile jäänud o-tehnika ning kartsin, et see võib mind alt vedada. Aga üllatus-üllatus, isegi o-tehniliselt tuli täitsa ok jooks.
3. Enne starti oli kehv enesetunne, tundsin et jalad ei liigu, aga see on alati olnud hea märk sellest, et läheb hästi, kuid ignoreerisin seda teadmist. Läksin täiesti puhastunud mõtetega metsa.
4. Hea füüsiline vorm ja närviajav Leedu kaasvõistlejast sabarakk kelle eest oli vaja ära joosta
5. Mitte kunagi

Evely Kaasiku

1. Pikal rajal oli eesmärgiks teha enda jooks, anda parim. Koha peale otseselt ei mõelnud sinna minnes, pigem oli lootus, et kuulun tasemelt esimesse veerandisse. Teate peale ei mõelnud üldse.
2. Ettevalmistus käib pigem Euroopa noorte meistrivõistluste poole vaadates. Balti meistrivõistlused oli üks samm, mis oli vaja astuda, et kindlustada koht koondises ja näha hetke seisu. Siiani tunnen, et ettevalmistus on läinud plaanipäraselt. Jooks pikal rajal polnud puhas ja vigu korjasin mitme minuti jagu, seega koht tõesti üllatas mind.
3. Enne starti ei olnud mingit erilist pinget, olin rahulik ja keskendunud. Tundsin, et olen valmis, ootasin vaid enda minutit. Paarkümmend minutit enne starti tekkis küll korraks ärevus, kuid see kadus keskendumise käigus. Enne startipiikse ei mõelnud sellele, milline jooks tuleb - hea või halb. Keskendusin täpselt enda jooksule. Mõtlesin erinevad liigutused ja mõttekäigud läbi ning ootasin, et kõik kulgeks plaanipäraselt. Enamjaolt kulgeski, kuid kokkuvõttes jooks siiski väga hea polnud.
4. Pikal rajal kiire jooks ja teistest väiksemad eksimused. Teate jooks oli suurepärane alguses, kuid raja teisel poolel ei pidanud kiirusele vastu. Ei suutnud piisavalt kaardile keskenduda ja tegin ühe suure vea. Sellest piisas, et rikkuda enda ning meeskonna sooritus. Teate edu tagasid suurepärased tiimikaaslased.
5. Pika raja jooksu kallal annab nuriseda, kuid paremat kohta ei oleks saanudki tahta, seega rahul. Teate tulemus meeskondlikult väga hea. Kuid kuna pjedestaali kõrgem aste oli nii lähedal, siis jällegi täiesti rahul ei saa olla. Olen vist inimene, kes pole kunagi rahul, kuid ütle mata uhke tunne oli kahe medaliga koju tulla.

Olle Kärner

1. Ainult o-tehniliste eesmärkidega. Tahtsin teha head jooksu, sellist, millega finišis rahul oleksin. Tulemuse peale ei mõelnud.
2. Ma ei valmistunud Balti MV-ks spetsiaalselt, sest pean maikuud veel oluliseks treeningperioodiks. Mõnede treeningute põhjal teadsin, et seisund on hea. Arvasin, et võin võita, aga pidasin erinevatel põhjustel leedukaid suuremateks soosikuteks. Minule oli see esimeseks orienteerumiseks Kura säärel.
3. Olin rahulik ja veendunud, et teen hea jooksu. Ei mõelnud, kui kõrgele sellega võiksin jõuda. Olin hooaja alguses teinud õige mitu alla enda jaoks aktsepteeritava taseme võistlust ja see oli koht, kus kindlus tagasi saada.
4. Ühtlane, ökonoomne tempo ja sujuv orienteerumine. Ma ei tõmmelnud ega teinud suuri vigu.
5. Jah

Kenny Kivikas

1. Sõitsin Leetu eesmärgiga võita.
2. Ettevalmistus konkreetset selleks võistluseks oli piisav ning tulemuses ei olnud midagi üllatavalt.
3. Enne starti oli väike ärevus sees, sest ei ole see kevad piisavalt võistlennud ning mõtlesin, millised etapid rajameister teinud on. Sisendasin endale, et alguses ei tohi rapsima hakata ja pean kaarti sisse elama.
4. Arvan, et edu tagas ühtlane jooks ning see, et ma suutsin rahulikult võtta asja siis, kui kontakt kaardiga puudus.
5. Kohaga olen ilmselgelt rahul, kuid ajaga ei ole. Vigu tuli liiga palju sisse ja jooksin aeglaselt. Kaotus Ollele kilomeetri ajas oli liiga suur. Jooks näitas, et arenguruumi on veel küllaga.

Margret Zimmermann

1. Eesmärgiks oli teha võimalikult hea jooks ja ise rahule jääda. Mingit kindalt kohta küll endale eesmärgiks ei seadnud.
2. Ettevalmistus kulges hästi, suuremaid probleeme ei olnud. Kuna ma oma konkurentidest midagi ei teadnud, ei osanud tulemust ette ennustada.
3. Enne start ei näidanud midagi, et hea jooks tuleb. Väike närv oli küll sees, nagu ikka enne olulist võistlust.
4. Edu tõi suhteliselt hea füüsiline vorm, suurte vigade vältimine ja piisavalt hästi kaardist aru saamine. Väike vedamine ka.
5. Üldjuhul olen rahul, mõned vead oleks võinud olemata olla. Tavarajal oli halb üllatus see, et kaotasin võitjale väga palju (peaaegu 7 min). Teates lootsime korrata eelmise aasta võitu, seda me ka suutsime ning selle üle on väga hea meel.

52. Jüriöö jooks sünnilinnas Keilas

EDUARD PUKKONEN
FOTO: URMAS VEERSALU

„Ei nob, kui kolm korda on saadud Keilas Jüriööd joosta, küll saab siis ka neljas kord” – selline mõte oli juba mitu aastat peas ringi käinud ja lõpuks sai ka vastav taotlus Harju KEK RSK klubi poolt EOLile edastatud. Põhjusi Jüriööd korraldada oli klubil mitu – ühelt poolt väike kohustus ka ise midagi suuremat ära teha, teisalt siiras huvi ja sportlik väljakutse hakkamasaamise ees. Tagantjärele võib siiski öelda, et kõik läks hästi ja klubiliikmed said suure kogemuse võrra rikkamaks ning targemaks.

Keila on Jüriöö jooksu jaoks eriline koht, sest selles linnas peeti 1960. aastal esimene võistlus. Idee tuli Aleks Kaskneemelt ja eesmärgiks oli orienteerumise muutmine atraktiivsemaks läbi laiemat kolapinda leidva propagandavõistluse. Idee elluvijaks sai Endel Tuul, kes oli algul kõikidel jooksudel peakohunik ja kujundas jooksust sellise ürituse, nagu me seda aastaid hiljem tunneme. Kahekesi koos leidsid nad toetajateks maaspordiühingu Jõud ja ajalehe Spordileht.

Propagandaüritusena on Jüriöö jooks toimunud hästi tänapäevani, julgeks väita, et orienteerumiseluga mittekursisoleva Eesti inimese teadmised sageli just selle üritusega piirduvadki. Võlu lisab võistluse öine toimumisaeg, samuti traditsiooniline rongkäik koos tõrvikute ja hobustega ning muidugi pressi kajastus nii ajalehtedes kui televisioonis. Viimane on ehk kõige olulisem ja seepärast on asjatundliku Lembitu Kuuse kohalolek ning hilisem ülevaade olnud alati oodatud.

Spordiühing Jõud on ka praegu Jüriöö jooksu eestvedav ja toetav organisatsioon, Spordileht on asendunud Päevalehtega, kes sellel aastal kirjutas artikli intervjuuna Viivi-Anne Sootsiga. Infot ürituse toimumise ja tulemuste kohta edastati paljudes infokanalites. Lisaks lühiteadetele olulisemates

uudisportaalides ilmusid artiklid Keila Lehes ja Harju Elus. Kohalikud elanikud said detailset infot üritustest Keila linna kodulehe ja Facebooki kaudu, viimane on lühikese aja jooksul muutunud keilakate jaoks populaarseks suhtlus- ja infovahetuse keskkonnaks. Natuke taustainfot ja fotosid tõin välja oma blogis, kus huvitava meenutuse ja 1970. aasta võistluskaardi lisas Juku Tasa. Huvitav fakt oli ehk see, et nii mõnigi jooksja võeti tookord võistluse ajal vene sõjaväelaste poolt kinni:

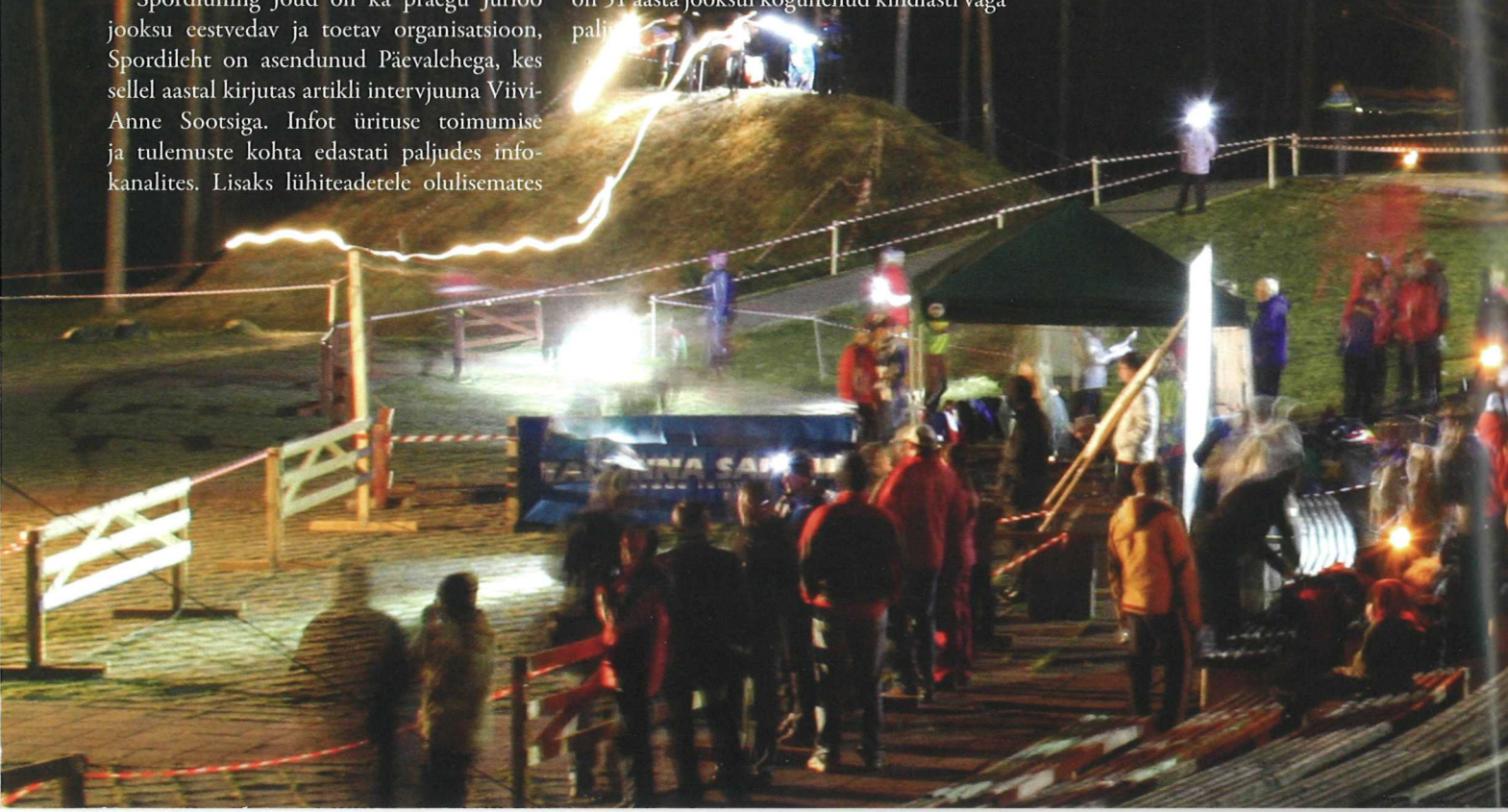
/---/ Fakt, et jooksjaid "hoiule" võeti tankipolgu valvurite poolt, on kindel. Üks minu kunagine klassikaaslane 1.–8. klassi ajalt Tallinna 1. Keskkoolist tuli nukralt finiši esimeselt vahetuselt siis, kui autasustamine oli juba lähedal. Poisi nimi on Veikko Raagnets ja ta kurtis oma halba õnne, et ta rajalt maha võeti ja uurimisele viidi. Asja sisu oli selles, et Nõukogude armees sai karauuli valuur erakorralise pubkuse, kui õnnestus kinni võtta keegi kahtlane isik, kes oli tulnud liiga lähedale valvatavale objektile. Vahel kasutati selliseid isikuid ära praktilisel eesmärgil ja pandi kasulikule tööle, näit. kartuleid koorima. /---/

Üritasime koondada Keilas toimunud Jüriöö jooksude ja kõigi varasemate võistluste infot oma klubi kodulehele (www.kekrsk.ee). Juba mitu aastat on häirinud asjaolu, et Eesti kõige tuntuma orienteerumisvõistluse kohta puudus internetis pea igasugune teave. Siin on EOLil kindlasti suur tegevuspõld ees, sest statistikat, artikleid, muljeid, fotosid ja kaarte on 51 aasta jooksul kogunenud kindlasti väga palju.

Jüriöö jooks kui ala propageeriv võistlus võiks ideaalis toimuda suurema asula läheduses, kuid samal ajal huvitaval ja tehnilisel maastikul. Paraku selliseid kohti Eestis napib ja seetõttu üks või teine külg kannatab. Keilas oli olemas suurepärase võistluskeskuse lauluväljaku näol, kahjuks jäi see aga võistlusmaastiku servaalale, kust juurdepääs natuke negi tehnilisemasse piirkonda tuli üsna pikk. Samuti ei kuulu tasane, teederohke ja parajalt võsane Keila metsa paremate o-maastike hulka. Kuid pimeduse, kiiruse ja võistluspinge kaasabil sai siingi võistlejailt välja meelitada hulgaliselt vigu.

Kogemusi saime korraldamise osas eelnevate Jüriöö jooksude jälgimisest, samuti eelmise aasta kevadel toimunud Keila Jõepargi sprindi läbiviimisest. Kindlasti tuli kasuks EOLi egiidi all toimunud võistluste korraldamise koolitus Holstre-Pollis, kus Tarmo Klaar rääkis o-võistluste atraktiivsemaks muutmise võimalustest. Viimast pidasime üsna oluliseks, sest lisaks osalejatele lootsime pakkuda meeldejäädavat sündmust ka kohalikele elanikele.

Võistluskeskuse planeerimisel andiski häid ideid Tarmo, kes oli meie IT-tugi, kõigi kasutatud IT-lahenduste autor ja kelle keskuse kontseptsioon sai tegevuse aluseks. Põhiidee oli, et kogu vaatemäng toimuks ühes suunas, võistlejad jookseksid pealtvaatajate eest mitu kord läbi ja vaatepunkt oleks tribüünidelt nähtav. Oluline koht oli suurel ekraanil, kuhu näidati jooksvalt tulemusi raadiopunktidest ja etapivahetustest. Pilt tuli internetti kahest videokaamerast, mis koos kommentaatori jutu

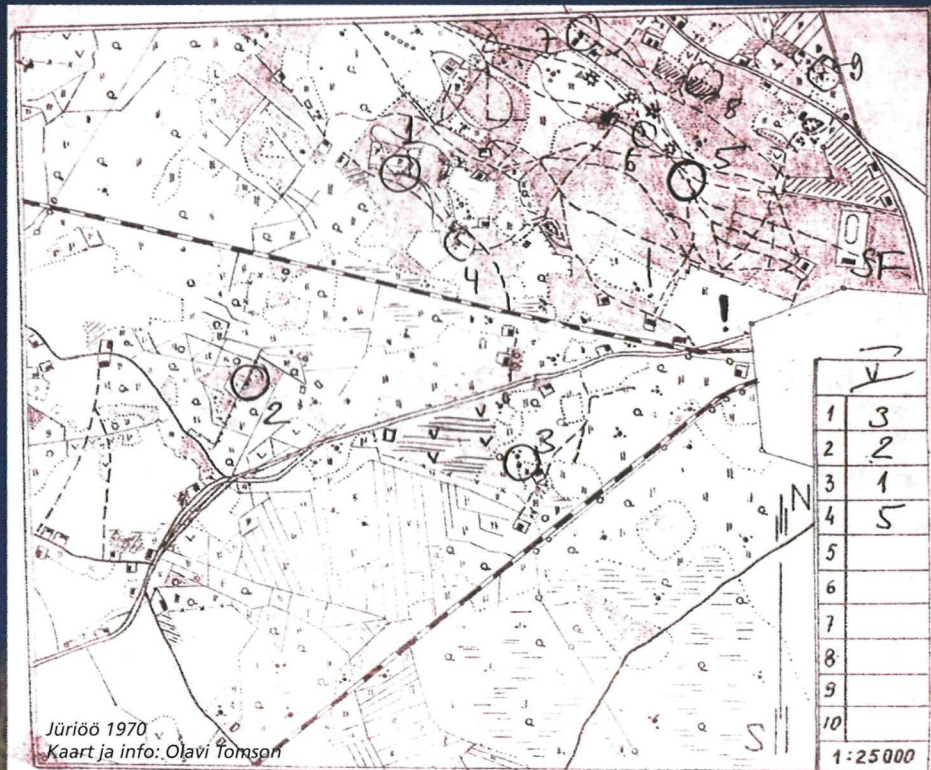

ja jooksvate tulemuste tabeliga tegi jooksu jälgitavaks igast kodust.

Kõik toimus suurepäraselt, vist liigagi hästi, mistõttu inimesed läksid nii mugavaks, et ei viitsinud enam kaasvõistlejaid ergutada. Erkki Aadli kurtis, et pole varem kogenud juhust, kus kaaslaste eest läbijooksmisel sind keegi ei märka, isegi kommentaator mitte. Kõik vahivad valget ekraani ja on n-ö virtuaalmaailmas. Loodetavasti saame infotehnoloogiliste võimaluste laienemisega seotud šokist varsti üle ja juba järgmisel korral on kõvahääletet ergutamist kuulda palju rohkem.

Ürituse planeerimise käigus tekkis veel mitmeid ideid, mida pole arvatavasti varem kasutatud. Selleks, et võistlejail poleks igav rongkäigu alguspunkti minna, sai pandud „tee peale“ mõned kontrollpunktid, mille läbimisel oleks olnud võimalik võita loosiauhindu. Kuna selline Proloog-o-rada juba Keskparki tekkis, oli üsna loogiline pakkuda orienteerumismõistmist ka linnaelanikele, just lastele. Heameel oli tõdeda, et osales 77 elanikku (sh last), mis oli natuke rohkem kui Proloog-o-l osalenud orienteerujate arv. Auhindade loomine tõi neid inimesi võistluse avamisele lauluväljakule ning loodetavasti ei jäänud vaatamata ka Jüriöö jooksu üks põnevaim hetk, milleks on start.

Radade planeerimise käigus tekkis üks ühine pikk jooksuetapp lauluväljaku vaatepunkti, mis sai poolnaljatamisi esitarud „Väle Jüri“ auhinna nominendiks. Jooksukiiruste võrdlemine on orienteerujatel ikka oluline olnud ja enne orustavat lõpuosa polnud paha

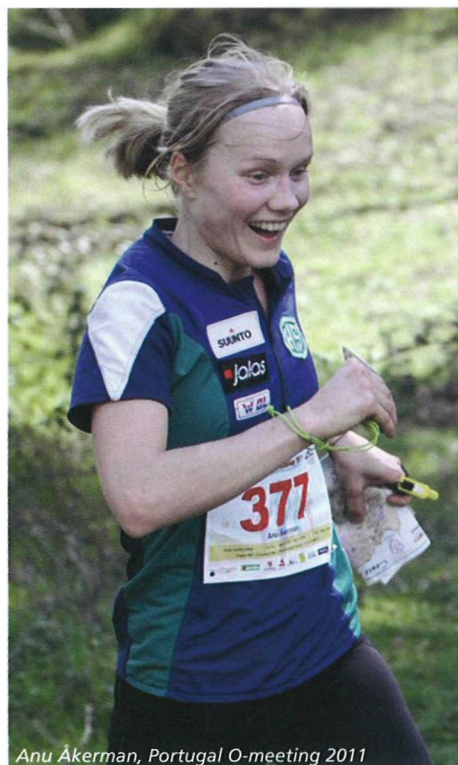
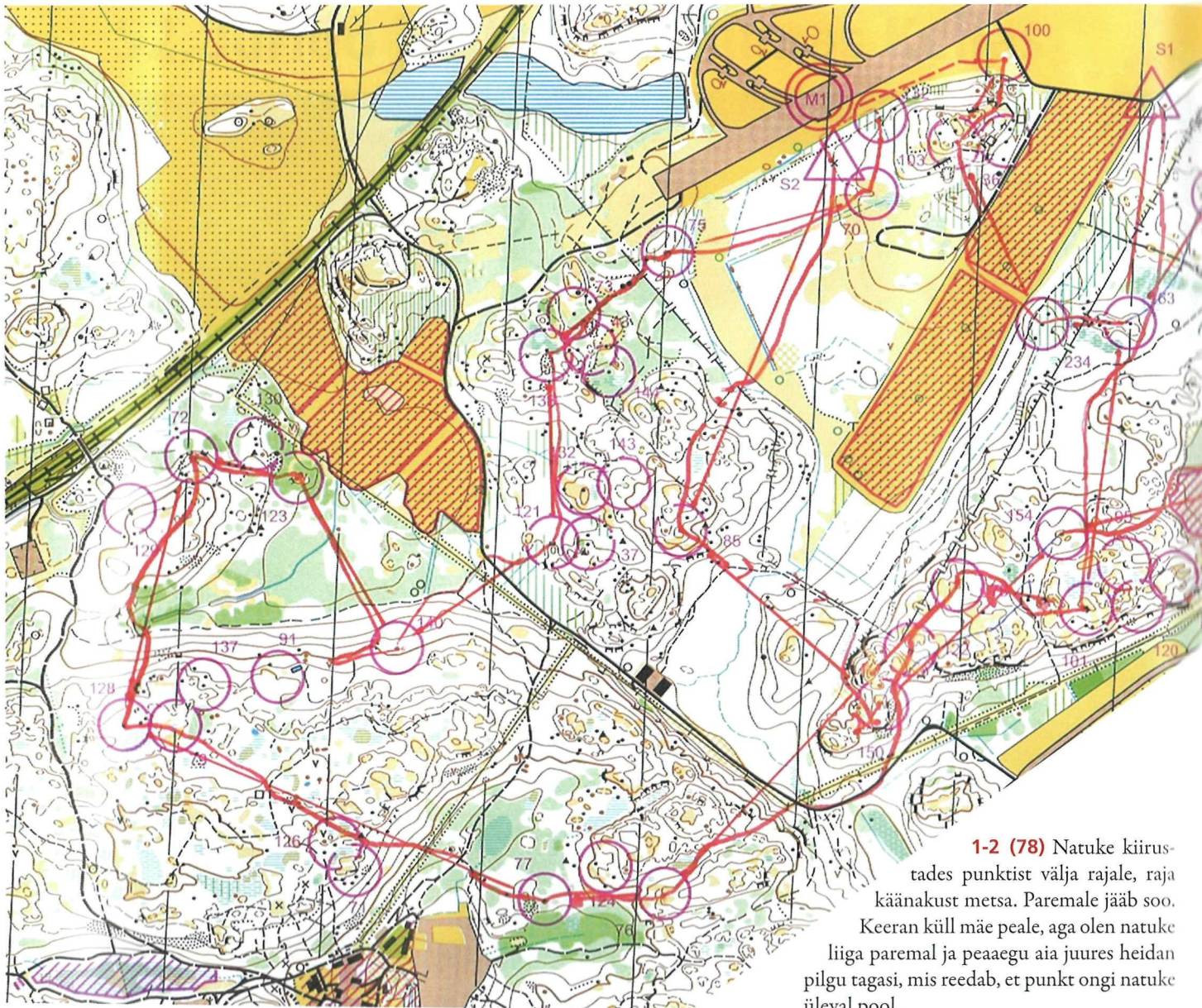
Rajad:
I vahetus: 1-2-3-4-5 II vahetus: 6-7-8-9 III vahetus: 3-2-5 IV vahetus: 9-8-7-5 V vahetus: 3-2-1-5

võistlejail veel viimanegi hapnikuraas ajast eemaldada.

Kokkuvõtteks võib öelda peakorraldaja Andrus Sipsaka sõnade järgi, et Jüriöö jooksu korraldamine oli küll vastutusrikas ja töömahukas tegevus, kuid samal ajal väga meeldiv ülesanne. Tundsi igalt poolt toetust ja leidsime ka piisaval hulgal sponsorabi.

Eriliselt tahaks ära märkida Spordiliitu Jõud, Harjumaa Spordiliitu ja Keila linnavalitsust, kes aitasid nii materiaalselt kui muu abiga. Keila linna peavaatav avas võistluse, viibis enamuse võistluse ajast lauluväljakul ning autasustas öösel võitjaid. Kes teab, millal Keilas järgmine Jüriöö jooks toimub, ilmselt ei juutu see enne 40 aastat.

Anu Åkerman, Portugal O-meeting 2011

© JONAS BIRGERSON

Rajaanalüüs Anu Åkerman

Start-KP Stardist kihutan minema, nagu oleksin noor hirm. Poolel teel K-punkti saan aru, et niimoodi lõpuni ei jõua ja võtan tempo natuke rahulikumaks. K-punkti oli pea kilomeeter jooksu, mõttes rahustan ennast, et ju on siis metsas lühem. Vaatan esimesi punkte ja teevalikut esimesse. Teerada pidi paremalt ringi on variant või siis otse.

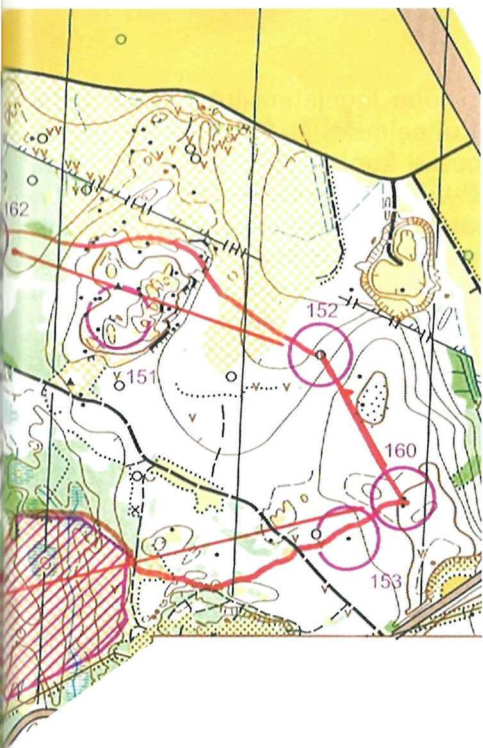
S1-1 (101) Eelmised vahetused on tavaliselt metsa alla palju radu sisse jooksnud, mis aitavad otsustada otsevariandi kasuks. Esimesest künkast üle, teerada, teisest mäest vasakult mööda, kolmandast paremalt. Viimase mäe peale järsakute kõrgvalt üles, üle kollase künka, soost läbi ja minu punkti mäeke juba paistab. Vasakul näen veel suurema mäe orvandit seal oleva järsakuga. Nüüd ainult mäe taha järsakule.

1-2 (78) Natuke kiirustades punktist välja rajale, raja käänakust metsa. Paremale jääb soo. Keeran küll mäe peale, aga olen natuke liiga paremal ja peaaegu aia juures heidan pilgu tagasi, mis reedab, et punkt ongi natuke üleval pool.

2-3 (76) Nüüd veel kiiremalt punktist välja ja hooletu teevaliku tegemine. Otsustan minna otse üle küngaste. Kaldun aga pärast aia otsa liiga vasakule ja "kukun" teele ära. Tee käänakust metsa, mäest üles ja üleval kahe mäe vahel otse edasi kuni sooni, kust soo vasakut serva ja mäe paremat nõlvapidi punkti. Oi kui ilus ja selge koht!

3-4 (77) Kollasest mäest otsapidi alla, toetudes paremale jääva mäe servale ja siis otse roheline punkti. Sellises kohas on viimaseks vahetuseks parajad "traktori" teed juba sisse sõidetud.

4-5 (128) Üle kivise mäe teerajale ja üle liini mäest üles. Mäletan 2007. aastast (25-Manna võistlusest), et selle mäe peal võib segadusse minna. Mitte ainult ise, vaid ka kompass, kuna seal on mingid magnetväljad.. Lähen mäe peal väga-väga ettevaatlikult, lugedes kõik väiksemadki asjad ära. Näen ka teist hajutuspunkti sookeses ja kahte kivi enne punkti. Olen ülirahul! Pärast

15-16 (154) Mägesid pidi teerajale ja natuke teerada pidi kuni nägin juba kaugele küngast kus punkt oli.

16-17 (160) Teevalik..Otsustan minna vasakult. Keelatud ala serva pidi kuni rajani. Kaldusin liiga paremale ära. Tegelikult oleks võinud hoopis paremalt ringi minna. Punkt oli kaval, kuna abijoonega enne punkti oli mägi, mis võib vahest segadust tekitada.

17-18 (152) Kuna "koperdasin" eelmise punktiga natuke, said mahajäänud mind jälle kätte. Õnneks järgmine punkt oli lihtne ja sain jälle kohe eest ära. Kivise mäe kõrvalt alla ja punkt juba säras kaugele.

18-19 (162) Teevalik paremalt ümber mäe ringi. Raiesmik oli natuke kehva joosta ja ka

roheline, aga hoidsin hästi suunda ja jõudsin täpselt punkti kõrvale välja.

19-20 (163) Rohelise serva peegeldades teeni ja suunaga mäeni kus punkt paistis juba kaugele.

20-21 (234) Mägepidi aiaaugust läbi ja põllul olevat läbikäiku peegeldades õige kivini.

21-22 (103) Läbikäigust läbi, üle rohelise künka mäele, mööda orvandit punkti. Mäe otsas näen veel ühte kaasvõistlejat ja otsustan, et sellest võistkonnast pean veel mööda saama.

22-23 (100) Mägepidi, väikesest orvandist alla viimasesse punkti.

23-F Lõpus õnneks enam väga pingutama ei pea. Õnnelikuna finishisse ja sauna!

TVÄMILA

ANU ÄKERMAN

selgus, et täpselt sama kivi oli ka viimati minu punkt!

5-6 (72) Mäest alla teerajale, läbi rohelise järgmisele mäele ja tippupidi piki nina punkti.

6-7 (123) Nõlvapidi suunda kontrollides kivise nina kõrvalt rohelisse ja siis punkti.

7-8 (140) Suunaga läbi rohelise, kraavi kääna kõrvalt mäe alla ja punkti suunas. Olles juba peaaegu punktis ei näe ma millegipärast tipukest ja teen vale otsuse, arvates, et äkki olen tulnud liiga vasakule. Kui veel paremalt paistab üks tähis, jooksen sinna, et veenduda, et olin täitsa õiges kohas. Tagasi punkti.

8-9 (121) Alla teerajale ja suure tee risti, kraavipidi punkti.

9-10 (138) Paremalt oleva mäe külgepidi enda mäele ja kivise nina serva mööda punkti.

10-11 (75) Läbi rohelise suunda kontrollides ninapidi kahest suurest kivist mööda, aiaaugust läbi. Millegipärast tahan vasakule keerata, aga kontrollin suunda ja punkti.

Kaardivahetus on kohe-kohe ja otsustan alla neelata kaasvõetud energiageeli. See oli vale otsus, kuna kaardivahetuseni oli päris palju maad ja geel hakkas kurgus kleepuma.

11-12 (70) Mööda kraavi serva üle nina punkti.

12-13 (232) Alla kaardivahetusse. Lõpuks sain juua ja loputada geeli kurgust lahti.

13-14 (85) Tagasi üle aasade. Kraavi otsa kõrvalt, paremast aia august radapidi mäkke. Soost nägi juba punkti mäge ja ees oli paras rong teisi võistkondi.

14-15 (150) Alla teerajale ja aia servapidi käänakuni. Mäe nõlvapidi kuni peale suurt kaljut orvandist ülesse. Siin sain järgmise rongi kätte ja olin lohakas kaardilugeja lootes liiga ees minejatele ja kaldusin liiga paremale punktist mööda.

Tiomilat joostakse Rootsis alates 1945. aastast. Mehed jooksevad teadet öösel, naised võistlevad päevasel ajal enne mehi Tvämila võistluse nime all, mida on korraldatud 1977.aastast alates. 18 aastat hiljem said ka noored endale oma teate, mida joostakse keset päeva.

Naiste teatejooks on viieliikmeline. Võistkondi oli tänavu kirjas 346. Harrastajate võistkondi oli võrreldes Soomes peetava Jukola ning Venla-teatejooksuga tunduvalt vähem, mis väljendus ka üldise väiksema osavõtjate arvuga.

Jooksin Soome klubi, Helsingin Suunnistajat esimeses võistkonnas koos kahe eestlase (Kaisa Raudkepi ja Piibe Tammemäega) ning kahe soomlasega. Võistkond oli väga noor, kuna enamus kuuluvad veel noorteklassidesse. Helsingin Suunnistajates on hetkel põlvkondade vahetus, kus "vanad tegijad" pühenduvad peredele ja võistlusreise eriti ette ei võta. Seega oli noortel ja klubi uutel eestlastel võimalus kohe võistlustulle astuda. Kuna võistkond oli noor ja "roheline" ei seadnud me endale suuri ootusi ega kohustust kõrgeid kohti saavutada, vaid läksime jooksma igäüks enda parimat. Selle eesmärgi me ka enam-vähem suutsime täita.

Naiste teate võistlusmaastik oli suhteliselt tüüpiline Stockholmi ümbrus, kus ilusa metsa all oli ka parajalt teeradu. Maastik vaheldus väga kiirest parkmetsast tehnilisemate mäekestega, kus pidi oskama tempot vahetada ning täpselt orienteeruda. Suuri mägesid selles maastikuosas, kus naised jooksid, ei olnud. Paar tihedamat ala

oli kaardil, aga valdavalt oli maastik kiire. Rootsis on võrreldes Soomega üldiselt parem nähtavus ja joostavus.

Nauding orienteerumisest

Paariaastase pausi järel õnnestus mul sel aastal jälle Tvämilal joosta, seda suuresti tänu minu vanematele, kes söitsid meie lapsi hoidma. Ilma lasteta võistlusreis andis parema võimaluse võistluseks valmistuda ja kogu seda suurt orienteerumise pidu nautida. Minu talvine füüsiline ettevalmistus oli päris hea, aga hiline kevad ei lasknud tehniliselt ja vaimselt piisavalt enne Tiomilat treenida. Põhjamaa maastikel olin käinud ainult korra enne Tiomilat ja seetõttu olin vägagi aukartlik 9,5km raja vastu ja natuke pessimistlik enne jooksu.

Metsa sain liidritest kaugel maas, mis andis mulle võimaluse rajal ise korralikult tööd teha ja orienteerumist nautida. Kindlasti oleks olnud kasuks, kui oleksin saanud teiste tugevamate võistlejate abi tempo tegemisel, kuid seekord jäi see saamata.

Kõike arvesse võttes jäin enda jooksuga siiski rahule. See oli esimene jooks üle aasta, kus pidin nii pika ja tõsise raja läbima. Tagantjärele võib öelda, et oleksin võinud natuke kiiremini joosta, kuna 9,5km ei olnudki nii ränk kui alguses kartsin ja jõudu jäi isegi üle. Samas oleks kiirem jooks võinud vigade osas jällegi kätte maksta, kuna o-tehniline ettevalmistus oli pea olematu.

Maastik oli aga ilus ja orienteerumine andis sellise naudingut, et kahtlemata jooksen sellel aastal veel palju, palju võistlust. Kindlasti ka Jukolal, kus loodetavasti võitleme juba paremate kohtade eest!

Merike Vanjuk EMV teate finišis (2011) © E-M TRUUSALU

Orienteeruja „elu24 rubriigil“ on rõõm tuua lugejateni juba teine nädal meie orienteerumiskoondislaste elust. Kui eelmises ajakirjanumbris jälgisime üliõpilasest Lauri Silla argiseid toimetusi koolimaja ja suusaraja vahel, siis seekord oleme täiskasvanulikumad. Viimaste aastate naiste koondise esinumber Merike Vanjuk (OK Kape) töötab Tartu Ülikooli kliinikumis hambaarstina ja püüab selle kõrvalt ka tippporti teha. Sellest, kuidas toimetab Merike kevadises Tartus nädal enne Eesti MV lühirada, saategi kohe lugeda.

Esmaspäev, 9.mai.

Kuus päeva on jäänud kevadise tõebetke – lühiraja EMVni. Seal saab ennast teistega võrreldes proovile panna ja näha, kui suure negatiivse mõju on jätnud jalatrauma, mille tõttu viimase 1,5 kuu treeningud on jäänud vägagi lünklikuks. Olen saanud teha ainult kergemaid ja lühemaid treeninguid. Just meistrivõistluste tõttu kujuneb ka see nädal jooksmise mõttes väga kergeks.

Kaunis päikeseline hommik Hiiumaal. Päev tuleb pikk ja ees ootab lennureis Kärddla-Tallinn, edasi bussisõit Tallinn-Tartu ja siis otse tööle – jõuan kliinikumi pool tundi enne oma vastuvõttu. On nn võistlushooaeg ja esmaspäev, mis tähendab minu jaoks treeningutest puhkepäeva ning ka tööpäev algab alles lõunast (nagu ka kolmapäeviti).

Hilisõhtul üritame klapitada füsioterapeut Ailiga kokkusaamiseks mõlemale sobivat vaba aega ja ainsa võimaluse leiame kolmapäeva hommikuks kell 8.15.

Teisipäev, 10.mai.

Tavaline hommik – äratus kell 6.03. Kevad on lõpuks saabunud, toomingad õitsevad ja rattaga tööle sõites ei ole mul isegi kindaid käes (esimest korda sel aastal!).

Tööl kiiruga koju, vahelepoige toidupoodi, kodus kehakinnitus, asjad kotti ja sõit Põlva teisipäevakule. Kuna ilm on soojaks läinud, leiab autos aset juba traditsiooniline diskussioon minu ja õdede Zimmermannide vahel teemal, kas autoaknaid ikka võib lahti hoida ja tuuletõmbust tekitada või ei?

Päevakul palun rajameister Mihklit, et ta mulle ühendaks ligikaudu 4,5 km lühiraja, mille ma rahulikus tempos läbin, püüdes rohkem kaardile ning maastikule keskenduda.

Kahjuks ei silmanud ma metsas ühtegi kevadkogritsat – seega jääb loodetud õhtune seenehõrgutis ära.

Õhtul teen 20 minutit lihasvenitust, taustaks Eurovisiooni muusika, aga selle poolfinaali lõppu ei näe-kuule,

sest enne saabub „must ekraan“.

Kolmapäev, 11.mai.

Peale tunniajast Aili sõrmede all viibimist on plaan teha Tamme staadionil lühike lõigutreening. Märkimist väärrib, et see on alles mu teine kiirustreening, mille olen viimase 1,5 kuu jooksul teinud. Esimene toimus vaid 4 päeva tagasi!

Minu õnnetuseks on antud hetkel staadionil kaks klassitüüpi algklasside lapsi ja kuna ma slaalomilõike joosta ei taha, võtan rattaga suuna vana hea Ihaste metsatuka poole. Kui eilsel päevakul oli positiivseks üllatuseks, et sain pea terve raja valuvabalt joostud, siis tänane treening (eelkõige treeningu järgselt) nii ei olnud.

Hiljem Sõpruse sillal nõrgas vastutuules tööle sõites on olek suhteliselt tuim. Hommikul sama distantsi läbides olin märksa reipam, tuult ja kergest tõusu ei tajunud üldse.

Väsinuna jõuan koju pärast kella 20.00.

Neljapäev, 12.mai.

Tööl ootab ees valvapäev – hea, et see homme ei ole, muidu kurnaksin ennast nädalavahetuseks päris ära. Õnneks said eelmise nädalaga ka tudengite praktikumid läbi ja seega ei ole mul täna täispikka 10–12 tunnist tööpäeva. Vaatamata sellele võtavad igapäevased asjatoimetused oma aja ning jõuan kergele, 35 minuti pikkusele jooksuotsale ikkagi alles kell 18.30.

Reede 13.mai.

Täna otsustan jalgsi (u 40 min) tööle minna, mis on mu tavapäraseks liikumisviisiks, kui rattaga sõita ei saa. Enne uksest väljumist parandan/liimin homseks ära veel oma orienteerumisjalatsid.

Pärast keskpäeva lähen jälle Ihastesse 20–22 minutilisele võistluseelsele soojendusjooksule – enesetunne ja jooksusamm on täitsa okei.

Õhtu lõpeb tädipoegade seltsis kanapasta ja jäätise söömisega.

Laupäev, 14.mai.

EMV start on alles kell 15.21 – mida hakata peale vaba hommikupoolikuga ning millal süüa? Logeleme niisama, kes ajakirju lugedes, kes arvuti taga. Kindel on see, et tuleb teha tavaks saanud pudruring 3 tundi enne starti.

Tõhetek on saabunud ja medal kaela riputatud, aga... Kohaga võiks ju rahule jääda, ent sooritusega mitte (raja esimese poole vead, valed etapilahendused ja rohelise läbitavuse äraarvamisega mitte sinasõbraks saamine).

Õhtu jätkub toreda seltskonnaga La Dolce Vitas (restoran Tartus – toim), kust hiljem suundume külastama Muuseumiöö raames TÜ kartserit, kunstimuuseumi ning Eesti Spordi- ja Postimuuseumi.

Pildiga kasti ette naelutab meid alles saksa logaritm, mille alusel hakatakse Euroopa laule ja riike reastama.

Pühapäev, 15.mai.

EMV teatepäev. Nagu tavaks, jooksen kolmandat vahetust ja aega on piisavalt. Isegi nii palju, et hakkab lausa külm.

Põnevast ja dramaatilisest lõpuvõitlusest jään ilma. Teel eelviimasest kontrollpunkti kuulen, kuidas pealtvaatajaskond rõkkab, siis abhetab ja lõpuks hõiskab rõõmust. Mõtlen, kas tõesti alles nüüd otsustati medalite saatuse? Nad said ju 8 minutit enne mind metsa. Minu laeks jääb juba kuuendat(!) korda tuua oma klubi naiskond finišisse neljandana.

Eesti koondis Prantsusmaal

JÜRGEN EINPAUL

Suurem osa lootusrikastest Eesti koondisesse kandideerijatest sõitis juunikuud vastu võtma Prantsusmaa Haute-Savoie departemangu Alpide jalamile. Lisaks augustikuise MM-i maastikega tutvumisele selgitati omavahel välja ka see, kes kohalike oludega kõige paremini toime suudab tulla – võisteldi mitte ainult prantsuskeelse retsepti järgi parima koogi küpsetamises, vaid ka orienteerumises tava- ja lühirajal.

Tavaraja katsevõitlusteks olid valitud kohalikud meistrivõistlused MM-i tavaraja naabermaastikul. Maastik ei olnud niivõrd karm tõusumeetrite poolest (üles tuli joosta ainult kohaliku suusakeskuse „sinistest“ nõlvadest), kui kivise pinnase (isegi Soomes elava koon-dise liikme sõnul oli joosta erakordselt raske), halva nähtavuse ja detailse reljeefi tõttu. Samas võtsid omavahel mõõtu ka šveitslased, roots-lased, taanlased, soomlased ja paljud teised

suured o-rahvad – meeste eliitklassi stardid kestsid kaheksast hommikul poole kolmeni pärastlõunal. Kõikidele võõramastele ässadele tõmbas aga Carrefouri kilekoti pähe oma küla poiss Thierry Guergiou, kes võitis 9 minutiga pool rada „võluriga“ koos jooksnud Anders Holmbergi, Šveitsi äss Daniel Hubmann kaotat juba 12,5 minutit.

Eesti meestest näitas parimat minekut Lauri Sild, kes üldarvestuses oli igati tugeval 20. kohal, edestades Olle Kärnerit viie koha ja peaaegu kahe minutiga. Et Ollel oli koon-disekoht niigi EMV lühiraja ja Balti meistri-võitluste koefitsendiga käes, sai Eesti koondis endale seega juba teise meesliikme. Naiste rajal võitles end Eesti esindusse seekord laag-risse mitte tulnud Annika Rihma kõrvale Kirti Rebane, kes 40. kohaga oli ligi kolm minutit kiirem kui Merike Vanjuk.

Paar päeva hiljem palju intiimsemas õhk-konnas toimunud lühiraja katsevõistluse ajaks oli ilmataat 180-kraadise pöörde teinud ja suvesoojuse asemel tervitas Eesti sportlaseid vaksapaksune värske lumi. Koos kaljude-kivi-de ja kilomeetrikõrguse nõlvaga tähendas see kiireks jooksuks väga raskeid olusid. Ilmateate kuulmise järel lühendatult 3,2-kilomeetriseks kujunenud naiste võistlusraja suutis vähem kui tunniga läbida ainult Grete Gutmann, saades seega austava ülesande augustis MM-il Eestit esindades sama head minekut näidata. Meeste koondisekoha teenis välja talvel lumes palju harjutanud Peeter Pihl.

Viimased koondislased valitakse välja kabi-netivaikuses treenerite nõukogu poolt. Kindel on see, et võistlusrajad Aix-les-Bainsi ümbru-ses saavad olema aukartustäratavalt rasked.

KESKENDUMINE

ANNI RAUDSEPP

Sportdipsühholoogia MSc

Eelmisel korral sai keskendumisest juba natuke räägitud võistlusteks valmistumise kontekstis. Sel korral kirjutan keskendumisest võistluste ja treeningute ajal. See paistab orienteerujatele kõige rohkem peavalu valmistavat, sest kui minult koolitust või mõnda kaastööd palutakse, on teemasooviks enamasti just võistlusaegne keskendumine: „Mida teha, et võistluskeskuses kuulnud kaasakiskuv viisijupike võistluste ajaks peast välja saada?” Siinkohal purustaks kõik illusioonid, sest ega ühtegi võlunippi ei ole. Vastus peitub visas töös, psühholoogilises treeningus.

Tihti peale võib treenerilt kuulnud käsk „keskendu!” asja veel segasemaks teha. Mida see üldse tähendab? Lihtsalt lahti seletades on keskendumine tähelepanu soorituse jaoks olulistele asjadele suunamine ja nendel hoidmine.

Keskendumisel on kolm tahku:

- **Kontsentratsioon** – võime tahtlikult suunata oma vaimset pingutust sellele, mis on antud situatsioonis kõige olulisem.
- **Selektiivne taju** – võime keskenduda, „luubi alla võtta” ülesande seisukohalt olulist informatsiooni ja ignoreerida võimalikke segajaid.
- **Vaimse ressursi jagamine** – pikaajase treeningu tulemusena tekkinud võime sooritada mitut ülesannet samaaegselt ja võrdselt hästi.

Orienteeruja peab oma tähelepanu kolme põhilise informatsiooni allika vahel jagama. Nendeks on kaart, maastik ja liikumine. Tähelepanu fookust tuleb tihti ühelt teisele suunata. Kui võimalik, lugeda kaarti ja planeerida edasist tegevust, samal ajal jälgides maastikku ja enda asukohta ning aeg-ajalt tähelepanu maapinnale suunata, et võimalikult kiiresti (risuses alas) edasi liikuda. Kõigile nendele aspektidele korraka tähelepanu pööramine suurel kiirusel liikudes on pehmelt öeldes problemaatiline.

Optimaalne tulemus jääb kinni selle taha, et inimese tähelepanu maht on piiratud. Võib öelda, et inimestel on 100 sümboolset tähelepanuühikut. Näiteks ühest punktist teise liikudes mööda metsateed võtab jooksmine orienteerujalt u 20% tähelepanust, teelt ärakeeramise tunnusmärgi ootamine (nt sooke paremal) võtab 20%, mis jätab 60% tähelepanust vabaks kaardi ette lugemiseks ja rajavaliku planeerimiseks. On orienteeruja aga

jõudnud kontrollpunkti lähedale, kus maapind on konarlik ja alustaimestik tihe, kulub suur osa tähelepanust edasilikumisele ja teine osa detailsele kaardilugemisele ning enda asukoha lokaliseerimisele maastikul. Raja etteplaneerimiseks jääb sel hetkel vähe ressursse üle. Orienteeruja peab oma tähelepanu oskuslikult jagama, et tagada tasakaal liikumiskiiruse ja navigatsioonitäpsuse vahel.

Ekspertorienteerujaid eristab algajatest see, et nad suudavad oma tähelepanu ressursi paremini erinevate ülesannete vahel jagada ja mitut ülesannet samal ajal sooritada – nt jooksu pealt kaarti lugeda. See tuleb treenimise ja kogemustega. Ekspertid kasutavad kognitiivseid strateegiaid, mis tähelepanu töökoormat kerendavad (Eccles, Walsh & Ingledew, 2002). Esiteks, nad lihtsustavad kaardiinformatsiooni. Nad ei loe kõiki detaile mis jäävad punktide A ja B vahele, vaid kasutavad ainult olulisemaid, lihtsaini märgatavaid viidaposte (nt teed mööda joostes ei loe nad iga hetk oma asukohta kaardil, vaid ootavad seda väikest sooket, mille tagant nad metsa sisse keerama peavad). Veelgi enam, eksperdid ei võrdle kaarti ja seda kohta maastikul kus nad parasjagu asuvad, vaid nad loovad kujutluspildi maastiku osast, kuhu nad natukese aja pärast jõudma peavad, ja võrdlevad seda kujutluspilti maastikuga – see võtab vähem aega kui kaardi ja maastiku võrdlemine. Ning kolmandaks strateegiaks on see, et eksperdid alustavad raja planeerimist selle punkti lähedalt, kuhu nad jõudma peavad. Kõigepealt valitakse välja nn ründepunkt – see on punktile võimalikult lähedal asuv hästi eristatav maastikuelement. Kuni ründepunktini lihtsustatakse rajavalikut nii palju kui võimalik, alates ründepunktist võrreldakse igat detaili võimalikult täpselt. Ilmselge on see, et mida lähemal kontrollpunktile ründepunkt asub, seda suurem osa etapist on võimalik lihtsustada ja seda kiiremini punkti jõutakse.

Keskendumise treenimine

Keskendumist segavad mõtted minevikust („see on raske maastik, eelmisel korral tegin siin palju viga”) ja mõtted tulevikust („pean kindlasti esikolmikusse pääsema, sest muidu ei pääse ma koondisesse”).

Keskendumisele mõjuvad negatiivselt veel ka väsimus, ärevus ja välised segajad. Oluline on mitte muretseda, vaid fookuserida käesolevale hetkele, konkreetsele tegevusele (kaart, maastik, liikumine).

Keskendumise ehk tähelepanu olulistele aspektidele suunamine ja neil hoidmine treenimine käib käsikäes füüsilise treeninguga. Allpool toon välja mõned võimalikud tehnikad, mille isikupäraseks muutmise ja treeningutesse integreerimise töö peab igaüks ise ette võtma.

Märksõnade kasutamine.

Treeningutel töötatakse välja väiteid või ühest sõnast koosnev enesejuhindamine, koondamiseks tähelepanu kas käesolevale hetkele („nüüd”, „siit” vms) või ülesande spetsiifilistele aspektidele („jälgi suunda”). Märksõnad hoiavad tähelepanu olulisel, kui see kipub eemale libisema.

Kujutlustehnika. Enne võistlust oma eeldatava tegevuse kujutluses läbi mängimine. Vähendab tähelepanu hajumise riski ja parandab kontsentreerumist olulistele asjadele. Efektive keskendumise ja segajate ignoreerimise tehnika.

Mõtete „parkimine”. Segavate mõtete „kõrvale panemiseks”, et nendega muul, sobival ajal tegeleda. Eriti hästi sobib mõtete parkimine nende sportlaste puhul, kes kipuvad kõrvalisi (töö, kool, suhted) mõtteid treeningule või võistlusele kaasa võtma. Võib ka segava mõtte paberile kirjutada ning paber enne võistlust kas tegelikult või kujutluses ära panna. Peale võistlust võetakse see mõte uuesti „üles” ja tegeletakse sellega edasi.

Võistluseelsed rutiinid. Sellest sai juba eelmisel korral pikemalt kirjutatud.

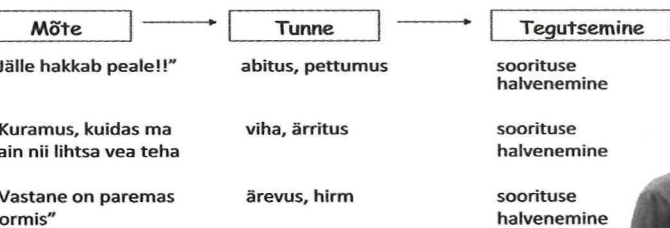
Põhieesmärgiks teatud tegevuste/mõtete kindel ja turvaline jada, mida kasutatakse iga kord enne treeningut/võistlust, et end optimaalsesse vaimsesse ja füüsilisse seisundisse viia.

Esinemisolukorra simulatsioon treeningus. Eesmärgiks tippvõistlustega kaasneva uuduse surve negatiivse mõju elimineerimine. Tüüpilise võistlussituatsiooni loomine treeningul. Oluline, et mõjuks nii realistlikult kui võimalik: riietus, stardieelne rutiin, tüüpiline soojendus, start, muusika, riietusruum, kohtunikud, pealtvaatajate hää, kaasvõistlejad rajal.

Eesmärkide püstitamine. Spetsiifiliste, mõõdetavate eesmärkide püstitamine nii treeninguks kui võistluseks, hõlbustab keskendumist oma tegevusele. Igal treeningul peaks olema üks või kaks aspekti, millele antud treeningu käigus eriti tähelepanu pööratakse. Eesmärkide püstitamise tehnikast kirjutan lähemalt järgmises numbris.

Mõtete kontrollimine. Tehnika ebaoluliste mõtete peast välja saamiseks. See tehnika koosneb neljast sammust.

1. samm: negatiivsete või sooritusega mitteseotud mõtete ja kujutluspiltide äratundmine. Nagu allolev joonis illustreerib, tekitavad negatiivsed mõtted meis erinevaid negatiivseid tundeid, mis omakorda häirivad meie tähelepanuvõimet ning mille tulemusena sooritus halveneb. Peale vea tegemist mõelda „Kuramus, kuidas ma sain nii lihtsa vea teha” tekitab viha ja ärritab, mis viib sportlase tema optimaalsest võistlusaegsest seisundist välja, ning nõuab suure tüki piiratud tähelepanumahu, mille läbi sooritus halveneb. Tihti peale on esimese hooga raske tabada seda tunnet, mis meid häirib ja meie sooritust halvendab, seetõttu tuleb jälgida oma mõtteid.

Mis käis peast läbi?

2. samm: STOPP. Peale kahjustavate mõtete äratundmise võetakse korraks aeg maha. Seda on kõige lihtsam teha ilmeka kujutluspildi või märksõna abil.

EMV MN21 teade Piigandis, enne naiste avavahetuse starti
© EVA-MARIA TRUUSALU

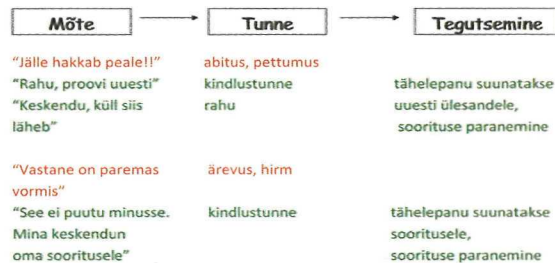
EMV MN21 teade Piigandis, enne meeste avavahetuse starti

© EVA-MARIA TRUUSALU

3. samm: ümberfokuseerimine: hinga, lõdvestu. Proovitakse jõuda tagasi oma optimaalsesse võistlusaegsesse seisundisse. Võib samuti kasutada kujutluspilte ja märksõnu. See on aspekt, mida kindlasti treeningutel treenida – kuidas saan kõige kiiremini tagasi oma optimaalse ärevustaseme. Ümberfokuseerimine võib olla kindlate tegevuste kogum, näiteks: pane kaart kompassi järgi; kui vajalik, paiguta end kaardil ümber; lähene punkti teekonnale uuesti ja alusta aeglaselt kuni kindlustunne on tagasi ja kontakt kaardiga saavutatud.

4. samm: mõtete asendamine. Produktiivsete, tähelepanu suunavate mõtete panemine keskendumist segavate mõtete asemele. Selle asemel, et peale vea tegemist ennast kiruda tuleb mõelda mõtteid, mis tähelepanu taas sooritusele viia aitavad, näiteks „Rahu, proovi uuesti”.

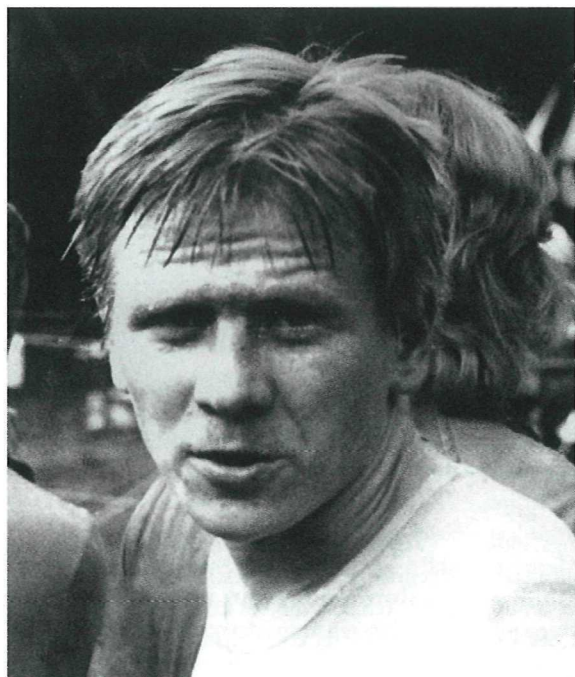
Vigadele reageerimine. Kui peale vea tegemist on raske uuesti sooritusele keskenduda, tehakse mõttes kiire vea põhjuse analüüs ja seejärel korratakse kujutluses tegevust uuesti, kuid nüüd perfektselt. Oluline on võtta vigade suhtes positiivne hoiak, käsitleda viga õppimisvõimalusena, mis annab võimaluse kujutleda, mida edaspidi teisiti teha.

Mõned küsimused, millele (eliit)orienteerjua proovib enne stardijoonet tulekut vastata:

1. Millele tuleks sellel maastikul tähelepanu suunata?
2. Millisele orienteerumisa-spektile fokuseerin oma tähelepanu täna eriti?
3. Millised olukorrad võivad tänase võistluse/treeningu ajal tekkida?

LEHO HALDNA 50!

© TIIT TALI ERAKOGU

Tänavu 1. juunil tähistas oma esimest juubelit Eesti orienteerumise üks suurkujusid ja kauaaegne EOLi president Leho Haldna. Sportlasena oli Leho Eesti koondises läbi 1980ndate aastate, kogudes suvistelt ja talvistelt Eesti meistrivõistlustelt ühe läbi aegade kopsakamatest medalisaakidest. NSVLi meistrivõistlustel jõudis ta individuaalse hõbedani ja teatekullani ning NSVLi koondise liikmena saavutas 1989. aastal MMi tavarajal 22. ja teatejooksus 4. koha. Paralleelselt sportlaskarjääriga tegutses Leho produktiivse kaardistajana ning oli 1989. aastal üks OK Võru asutajaliikmeid.

Aastatel 1993–2007 juhtis Leho Eesti Orienteerumisliidu presidendina meie alaliitu läbi pöördeliste aegade ning on kahtlemata andnud suurima isikliku panuse Eesti Orienteerumisliidu tänase struktuuri ja tööpõhimõtete väljatöötamise. Nende aastate jooksul sai Eesti rahvusvahelisel tasandil tuntuks tubli tippvõistluste korraldajana – Eestis toimusid 3 MK-etappi suusaorienteerumises ning 1 MK-etapp, juunioride MM ja täiskasvanute EM orienteerumisjooksus.

Alates 2002. aastast on Leho olnud pidevalt valitud Rahvusvahelise Orienteerumisföderatsiooni (IOF) nõukogu liikmeks ning 2010. aastal valiti ta üheks kolmest asepresidendist. Sellega on ta hetkel rahvusvahelistes spordialaliitudes kõrgeimal positsioonil olev eestlane.

Orienteeruja õnnitleb juubilari ja meenutab siinkohal tema pikaajalise karjääri mõningaid hetki orienteerujate-kaasteeliste meeolukate mälestuskildudena.

Algusest

Meenutab Madis Oras:

Mul on meeles esimene kohtumine Lehoga.

1976. aastal panin kokku Tartu koolinoorte võistkonda vabariiklikeks võistlusteks. Vaatasin neljapäevakute protokolle, et leida uusi orienteerujaid. Leho nimi esines paari päevaku protokollis. Sain kooli kantseleist Leho aadressi ja läksin kohale. Leho isa lubas, et Leho tuleb kindlasti võistleva.

Sõidul võistlustele kohtusin esimest korda Lehoga. Kui üritasin teada saada, kui palju ta orienteerumisest teab, ütles Leho kohe talle omase otsekoheusega, et orienteerumine on lihtne ja tase võistlejatel madal. Pidasin seda põhjendamatuks enesekindluseks, kuid teise võistluspäeva õhtuks sai selgeks, et tal on õigus, sest Leho oli võitnud oma esimese medali.

Kaardijoonistamisest

Urmas Kannumäe, kellega Leho mitmeid kaarte kahasse on joonistanud, hakkas kord Lehot pinnima, et miks tema joonistel horisontaalid tihtipeale kandilised kipuvad olema. Tegelikkus olevat ju palju ümaram ja välitöödel mõõtmiste käigus tõmmatud nurgelised jooned tulevat ikka ilusti ümardada. Seda mõnda aega kuulanud, naeris Leho ta lõpuks välja, öeldes: „Kui kogu aeg muudkui ümardada ja ümardada, siis tuleb ju lõpuks välja ring...!”

Ärivaistust

Kord 1980ndate keskel pärast Karjala maakitsusel toimunud Eesti-Leningradi matši avapäeva oli Urmas Kannumäe nii väsinud, et kuulutas valjuhäälselt: „Kolm rubla sellele, kes mu jooksuriided puhtaks peseb!” Kõigi suureks üllatuseks võttis pakkumise kiirelt vastu ei keegi muu kui Urmast väga hästi tundev Leho. Üllatuse taust selgus aga veidi hiljem, kui ühte koondise naispoole esindajat nähti pesemisruumis neidsamu riideid pesemas 1 rubla eest...

Meest sõnast...

Kord sõitnud Leho autos võistlustelt koju seltskond Eesti koondise mehi ja pika tee peal läinud jutuks, kui kõva jooksumees keegi on. Asi läinud juba selliseks ärplemiseks, et üks mees väitis ennast kilomeetri kas või une pealt alla kolme minuti läbivat. Selle peale tegi autojuht äkkpidurduse esimese kilomeetriposti juures ja kell pandi käima...

No ei tulnud see aeg alla kolme minuti...

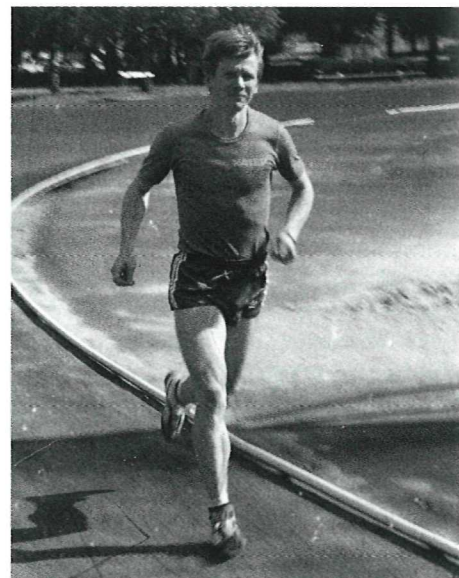
Sõjaväest

Meenutab Tiit Tali:

1984. aastal tuli Lehol ülikooli lõpetamise järel sõita kolmekuulisesse sõjaväelaagrisse. Selle NSVLi ohvitseri ettevalmistuslaagri pidid kõik ülikooli lõpetanud noormehed läbi tegema. Laagrisse sõideti „Tšaikaga“ ehk

Tallinn-Minski rongiga. Eesti o-koondis sõitis sama rongiga Riiga Balti matšile.

Rongis saatsime Lehot pidulikult sõjaväelaagrisse. See hakkas Lehole nii meeldima, et Riias ta teatas, et teeb väikese kõrvalehüppe ja osaleb koos meiega Balti matšil. Arvas, et mis see paar päeva hiljem „sõtta” minek ikka teeb? Õigemini – mis temaga ikka tehakse? Peale võistlust Riiga jõudes pidime sõitma erinevates suundades, Leho Leedusse, Telšiaisse sõjaväelaagrisse ja meie Tartusse ning Tallinna. Jätsime jälle hüvasti. Leho aga otsustas jällegi ümber ja tuli koos meiega Tallinna rongile. Võib vaid ette kujutada, milline risk see nõukogude ajal oli.

Ülikooli staadionil

© TIIT TALI ERAKOGU

NSVLi meeste teate võitjad (1989)

© TIIT TALI ERAKOGU

Miinimum, mis teha võidi, oli kaheks aastaks sõjaväelagrit (ilma laagrita!?) vist siiski ohvitserikraadi ja pääses ka sõjaväkke saatmisest. Kuidas ta seda tegi, teab ta ise kõige paremini. Võib-olla oli abiks kuulumine NSVLi koondise ridadesse sõjalis-rakenduslikul spordialal nagu seda tookord klassifitseeriti.

Mingi valemiga sai Leho pärast sõjaväelaagrit (ilma laagrita!?) vist siiski ohvitserikraadi ja pääses ka sõjaväkke saatmisest. Kuidas ta seda tegi, teab ta ise kõige paremini. Võib-olla oli abiks kuulumine NSVLi koondise ridadesse sõjalis-rakenduslikul spordialal nagu seda tookord klassifitseeriti.

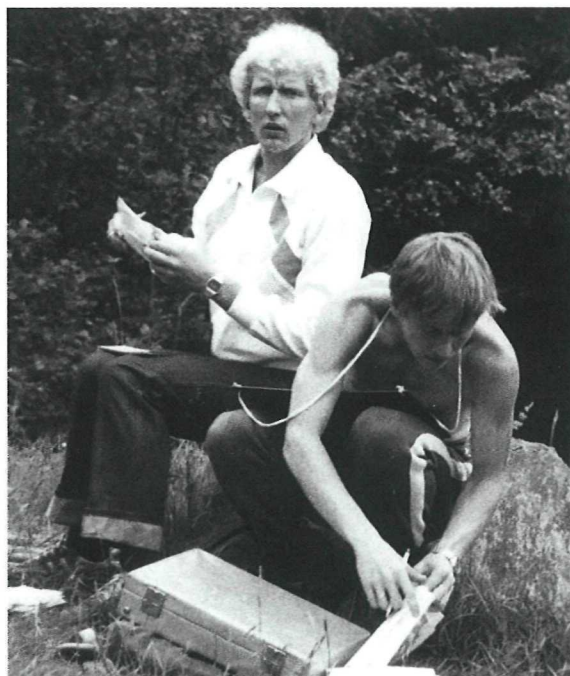
Nupukusest

*1970ndatel aastatel toimus neljapäevakutel radade kaardile joonistamine võistlejate endi poolt ja võistlusaja sees. Igal minutil lasti mingi ports võistlejaid näidiskaartide juurde ning kes oli raja joonistamisega valmis, võis kohe rajale tormata, sest aeg jooksis. Sel ajal oli Tartu neljapäevakutel sage küllaline Eesti ja NSVLi üks paremaid orienteerujaid, Tõravere mees Arvo Kivikas. Noorel ja ambitsioonikal Lehol tuli ikka ja jälle tunnistada kogenud tippmehe paremust vaatamata tugevale pingutamisele. Otsustanud siis Leho ükskord kavalusega proovida tugevamast jagu saada. Selleks sisenes ta ühel neljapäevakul rada joonistama minut pärast Arvot ja hakkas rada ahvikiirusel oma kaardile joonistama... tagant ettepoole. Kui Arvo lõpetas raja joonistamise, siis tuli see töö pooleli jätta ja korüfee kannul rajale tormata. Tervet rada ei jõudnud küll peale joonistada, kuid välejalgse eeskuju järel oli vaja nüüd vastu pidada vähemalt niikaua kuni jõuti Leho kaardile joonistatud rajaosani. Kui aga läks õnneks püsida veduri tuules terve rada, siis oli ju võimalik teda pea minutiga lüüa...

*Viibinud kord 1980ndate algul Eesti orienteerujad maipühade ajal Riias treeninglaagris. Pühadele järgnes nädalavahetus, nii et sai järjest 3–4 päeva Riia ümbruse tehnilistel luitemaastikel kaks korda päevas harjutada. Elamine oli Riias ning sealt sai väga mugavalt elektrirongidega erinevatele maastikele. Pühade puhul oli elektrirongi piletitele eripakkumine – osta oli vaja vaid ühe otsa pilet kas Riiga või Riiaast välja, tagasi sai sellesama piletiga tasuta. Leho nuputanud välja nutika süsteemi, millega transpordikulusid kõvasti kokku sai hoida. Osteti kohe üks pilet Riiga ja üks pilet Riiaast välja ning siis sõideti kogu laagri ajal ainult „tagasi”, mis oli ju tasuta...

Võistlusteks valmistumisest:

* Ukrainas, Sumõ linnas üleliiduliste ametiühingute võistluste esimese päeva järel jalutas Leho koondisekaaslase Urmas Kannumäega linna peal. Esimesel päeval oli Lehol olnud raja algul pea ideaalne jooks, kuid lõpuks ei pidanud närv vastu ja suur viga tuli sisse. Jooks oli kokkuvõttes tuksi läinud! Lonkisid mehed mööda tänavat kui äkki ühe juurviljapoe juhataja neid nägi ja kutsus appi rekkat arbuusidest tühjaks laadima. Urmas teatas, et homme on võistlus ja tema läheb hotelli puhkama. Leho seevastu moodustas 5–6 kohaliku vurlega inimketi

Korraldajad Valgemetsas

© TIIT TALI ERAKOGU

ja loopis 3 tundi autot arbuusidest tühjaks. Igaüks sai töötasuks hiigelsuure ja magusa arbuusi. Leho pakkus arbuusi ka Urmasel, kes ainult naeris, et homme pole Lehost võistlusel asja. Järgmisel päeval jäi Leho küll napilt medalita, kuid tegi oma senise parima tulemuse üleliidulistel võistlustel. Sellel mehel, kes hotellis puhkas, põlesid aga närvid läbi...

ILVES-3

Laste õpperada

HANNULA-KATRIN PANDIS
© FOTOD TARMO KLAAR

Selleaastane Ilves-3 peeti väljakutseid pakkuval maastikul: vähe teid, palju reljeefi, palju metsa. Loomulikult ei puudunud korralik võsa ja märjad sood. Kui vanadele kaladele on sellised tingimused kui kingitus, siis nõõriradade tegemine noortele muutus raskeks pähkliks. Sobiv lahendus leiti õpperaja näol. Millega on tegu ja mida arvavad sellisest muutusest noored metsajooksikud ja nende vanemad?

Telgitagune

Põhjus, miks eelistati korraldada laste õpperada nõõriraja asemel, on ilmne. Maastik oli liiga keeruline, et teha head ja pisikestele juntsudele sobivat nõõrirada. Samuti peeti silmas ohutust – kui seal metsas ära eksida, siis kasinate kogemustega on üsna keeruline tagasi järje peale saada: tegemist on suure metsamassiiviga, kus on võrdlemisi hõre teedevõrk ja asustus. Kuid mida õpperada endast kujutab? Kui nõõrirajale lähevad lapsed enamasti üksi, siis õpperajale starditi väikese, kuni viie lapse suuruse grupiga. Neid saatsid juhendajad, kelleks olid kogenud o-jooksikud korraldajaklubist. Kuna lapsi ei olnud palju, piisas kolmest grupist ning rajale starditi 10-minutiliste vahedega. Grupisiselt lepitati kokku, et välditakse võistlemist – liigutakse koos täpselt nii kiiresti kui kõik jaksavad. Lastega arutati etapid ja vastavad teevalikud läbi ning juhul, kui oli mitu arvamust, otsustati ühiselt, kuidas oleks etappi

Lauri Tuulik, M10

Zanda Stabina, N10

kõige parem lahendada. Tegelikelt juhtideks olid rajal siiski lapsed – juhendajad olid kui turvamehed nende kannul, kes kontrollisid ja jälgisid. Kui lapsed hakkasid kokkulepitud teevalikult kõrvale kalduma, lasti viga neil endil avastada ning vastavalt korrekture teha. Kui teoorias tundub selline formaat üsna lihtne, siis tegelikkuses on juba viie noore uljaspea jälgimine ja kambas hoidmine üsna raske ülesanne. Vaatamata kokkulepitud reeglitele, oli võitlushimu lastes siiski suur. Et keegi eest ära ei jookseks või muidu grupist ei eemalduks, pandi vähemalt mõnes grupis igaks etapiks ette üks liider, kellest keegi ettepoole minna ei tohtinud. Juhendajad kiitsid, et lapsed oskavad täitsa hästi teevalikuid teha ja neid ka täita, kui liikuda joonorientiiride järgi. Raskem oli läbi metsa otse „lõikamine”, reljeefi, kompassi ja kauguse tunnetamine. Aga küll see ka ajapikku tuleb! Metsa tihedust ja tuulemurdu võis tunnetada igaüks, kes Selgise metsas vähegi ringi luusis. Seetõttu võib öelda, et korraldajate otsus nõõrirada ära jätta oli igati õigustatud – murdu oli kohati nii palju, et isegi teerajad olid raskesti märgatavad. Kui põhiteevaliku sai lasteradadel kavandada neil vähestel teedel ja raiesmikkude servadel, siis nõõriraja puhul oleksid nõõri kaared olnud kindlasti ürgses Selgise rohelistes. Ilmselt poleks see just meeldivaim kogemus olnud – ning

pigem hea õpperada kui nigel nõõrirada. Tuginedes laste võistlusvaimule, kui vähegi võimalik, peaks eelistama nõõrirada. Sel peaks aga olema kindlasti lastele arusaadavaid lõikamise võimalusi, sest nõõriraja eesmärk ei ole ju leida kõige kiiremat mööda nõõri jooksjat, vaid eelkõige toetada neid o-ülesannete lahendamisel. Õpperaja formaat võib olla sellele liisaks, mõeldud eelkõige algajatele, kes ei julge või ei oma piisavat kogemust, et üksi rajale minna. Seejuures pole vanusel mingit tähtsust. Lastevanemate/treenerite südamele peab panema, et enne võistlust tuleks ikkagi võistlusinfoga tutvuda – tuli välja, et mitmed ei olnud toimuvaga kursis. Tuldi starti ja oldi imestunud, et kas nõõrirada ja stardiaega polegi. Lahendus leiti alati, aga kergem on, kui ollakse viimase võistlusinfoga kursis.

Lapsevanemad

Lapsevanematele, kes olid uuendusega kursis, tuli uus formaat küll üllatusena, aga seda pigem positiivses valguses. Õpperaja ja nõõriraja võrdlemisel toodi nõõriraja negatiivseks küljeks nõõri ennast, kuna see on tihti liigpeenike ja raskesti märgatav – selle tõttu on nii mõnigi laps lindist eemale jooksnud ja niimoodi pikalt metsas ringi ragistanud. Kuid lõpp hea, kõik hea. Õpperajal seda juhtuda ei saa, et keegi kuskilt kõrvale kaldub või ära

eksib. Juhendaja ja lapsed jagavad omavahel mõtteid, seisukohti ja tarkusi, mille kaudu kuulevad noored erinevaid võimalusi, kuidas orienteerumisesandeid lahendada. Samuti ei julgeta võõrale juhendajale vastu vaielda nii nagu oma vanematele. Lastele jäi ka meelde, kus nad jooksid, seda nii kaardilt näidates kui pärast autoga neist kohtadest mööda sõites. Uurides lapsevanematelt, kas süda on muretum, kui teatakse, et laps on metsas saatjaga, olid vastused kui ühest suust. Tuleb välja, et orienteerujatest vanemad ei muretse oma metsas jooksvate võsukeste pärast ülemäära. Mitte et tegemist oleks hoolimatute vanematega, vaid omavahelisel usaldusel on suur roll. Lisaks kui vanemad on ka ise võistlusrajal, siis lihtsalt ei teata, mis seis lapsega on. Ärevaid hetki last metsast tagasi oodates on ilmselt iga lapsevanem tundnud, kuid lõpuks on ikka kõik hästi lõppenud ning nii on lapsed ja ka vanemad saanud eriliste seikluste ja kogemuste võrra rikkamaks. Kuna õpperajal ei ole seda peenikest punast nõõri, mis jääb pingsa jälgimiseta kergesti märkamatuks, on õpperada noortele isegi parem variant, kuna nii on võimalik maastikku ja objekte vabamalt jälgida – orienteerumine saab paremini selgeks! Samas kaob õpperaja ja grupis liikumisega võistlusmoment eakaaslastega. Seetõttu eelistatakse ikkagi nõõri/tugirada, mis oleks lastele endile jõukohane. Võistlujärgseid analüüse tehakse vastavalt vanusele ja püsivusele. Samuti on tähtis, kas laps jookseb mööda nõõri või saab ka kaardist aru. Tagasisidest saab järeldada, et lapsed said õpperajal piisavalt selgitusi, et olla võimelised näitama oma läbitud teekondi. Eriti põnev on kui vanemad ka siirast huvi üles näitavad, õpetavad ja kiidavad. Siinkohal kiitus tublidele vanematele!

Lapsed

Lastega rääkides tuli selgelt välja, kellel on orienteerumisega rohkem ja kellel vähem kogemusi. Need, kelle o-staaz oli kuni aasta, eelistasid selgelt juhendaja ja sõpradega liikumist, kuna nii on kindlam ja põnevam o-tõdesid avastada. Samal ajal julgesid lapsed, kes on orienteerumisega tegelema kaks kuni neli aastat, tunnistada, et nemad oleksid eelistanud ikka omapäi metsas seigelda. Nende arvates juhendaja pigem segas – kuigi ei olnud endas päris kindel, kas üksi oleks kõikidel päevadel radadega tervenisti hakkama saanud. Ilma nõõrita raja plussiks toodi, et ise saab rohkem mõelda, vaadata ja õppida. Nõõrirajal on tunduvalt kergem hakkama saada, ise ei pea nii palju mõtlema, aga see ei ole jälle niivõrd huvitav. Väga positiivne ja üllatav oli lastelt kuulda, et rajal olles keskenduti tõesti orienteerumisele ja niisama juttu ei aetud. Lisaks ei olnud mingit lonkimist, joosti nii kiiresti kui jõuti,

Mihkel Herbert Pais (vasakul), Raiko Marrandi, M10

aga kui oli vaja täpsemat orienteerumist, alandati tempot ja vajadusel kõnniti. Tunnistati ka, et päev-päevalt muutus tempo tegelikult aeglasemaks, sest eelmise päeva võistlus oli veel jalgades. Lapsed kinnitasid, et kui esimesel päeval oli juhendajal rohkem tegemist ja õpetamist, siis viimasel päeval olid nad juba kogenenumad ja juhtisid üksteise järel oma gruppe ise. Seejuures tundus, et punktidega vigu eriti ei tehtud. Lapsed kiitsid, et õppisid iga päev midagi uut ja said selle võrra targemaks. Ühel noorel oli selgelt meele, et ta ei saanud aru aia ja elektriliini erinevusest kaardil. See sai nüüd selgeks! Maastikueelistused olid lastel sarnased: neile meeldib üle puude turnida, üle kraavi hüpata ja mäest üles joosta. Sellest võib järeldada, et Selgise mets lastele meeldis, sest võsa kohta ei öeldud mitte üht halba sõna. Küll aga mainiti, et märgades soodes liikumine ei olevat väga meelt mööda, eriti kevadel, kui vesi on veel külm. Tuleb välja, et noortele meeldib orienteerumise juures kõik: metsas turnimine, kiiresti jooksmine, kaardi lugemine ja selle tõlgendamine. Kõigi jaoks ei ole ka võitmine põhjus, mille pärast võistlusel käia, see olevat vaid boonuseks. Tore on sõpru näha, huvitavatel maastikel joosta ja uusi teadmisi koguda. Võistlusteks harjutatakse päevakutel, kus käiakse nii palju kui võimalik. Valitakse rada,

Kustu Künnapas (vasakul), Aiko Kaasik, M10

mis on endale jõukohane ja läbitakse see üksi, või võetakse natuke raskem rada, mida minnakse sõprade või vanematega läbima. Kindlasti lubati järgmistel võistlustel kohal olla!

Suur aitäh Minija Pääslane, toredad lapsevanemad Edith Madalik, Heidi Sild, Raivo Rõõm, ning muidugi meie tulevased o-tipud Leana Jete Korb, Eliise Keskküla, Sten Ristimägi, Kustu Künnapas, Lauri Tuulik! Tänu teile sai artikli kirjutamine võimalikuks.

Kalevi Suvejooks on pika traditsiooniga 2-päeva rahvaorienteerumisvõistlus. 38. Suvejooksul Paunküla lähisel Voose metsades osales tänava üle 400 orienteeruja Eestist, Lätist, Soomest ja Rootsist. Orienteerumiselamusele

lisaks pakutakse Suvejooksul ka muid ajaveetmise võimalusi – sel aastal toimus I võistluspäeva õhtul ajakirja GEO elurikkuse päev, kus koos ekspertidega tutvuti putuka-, taime-, looma- ja linnuliikidega.

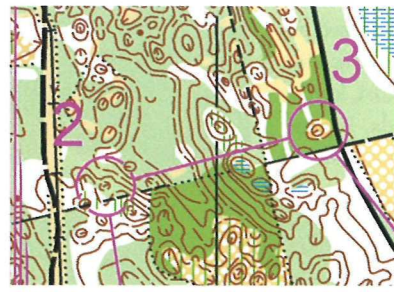
SK LSF Pronoking Team on Suvejooksu viimase viie aastaga tõstnud üsna kunagise hiilguse lävele ning kutsub kõiki 2011 a. suve hakul Hiiumaale Köppu, 39. Suvejooksule!

Ka väljaspool Eestit on tehtud palju tutvustavat tööd. Alustati koostööd Kainuun Rastiviikko korraldajatega, kes panid arvukaima noorte osalejaskonnaga klubile auhinnaks tasuta osavõtu Nuorten Jukola teatevõistlusest. Selle võitis klubi SRD.

Kohtumiseni Hiiumaal!

Võistlusmuljeid jagab klassi H12 võitja Kaarel Vesilind

Esimesel päeval ma võitsin. See oli lihtne rada, ainult üks etapp tundus raske – teisest kolmandasse punkti. Seal pidi olema üks siht või kõlvikupiir, mida ei olnud, ma ei leidnud. Aga siis ma panin

suuna peale ja jooksin tee peale välja ja siis sain punkti kätte. Pärast ma enam viga ei teinud.

Teisel päeval ma läksin esimesena metsa ja pabistasin ka ikka natuke selle pärast. Ma viga ei teinud, aga ma jooksin kindla peale. Minu meelest oli rada kergem kui esimesel päeval.

Ma hakkasin orienteerumas käima 7 aastasel, aga ema on öelnud, et tegelikult ma käisin juba kahe aastasel päevakutel. Orienteerumise juures on tore see, et iga kord on uus maastik ja ei tea, mis metsas ees ootab. See on põnev. Päril kõrgeid eesmärke mul orienteerumises ei ole praegu. Ma suusatan ka, käin Jaak Mae suusakoolis. Seal on kolm korda nädalas trennid, aga kuna mul on kool õhtuses vahetuses, siis ma jõuan ainult korra nädalas sinna trenni. Suvel käime ema ja isaga iga nädal mõnel päeval.

© KERSTI EHALA

© DAISY KUDRE ERAKOGU

21.–27. mail toimusid Itaalias Primieras Koolinoorte maailmameistrivõistlused orienteerumises. Eestit esindas Värska gümnaasium koosseisus Doris Kudre, Maria Leping, Liis Toomas, Kevin Hallop, Mauno Kapten ja Jaspar Jõesalu. Treeneritena olid kaasas Rein Zaitsev ja Daisy Kudre, Eesti Koolispordiliitu esindas Helle Aitsen.

DAISY KUDRE

Koolinoorte MM orienteerumises toimus sel aastal neljateistkümneandat korda. Ametlikult toimus esimene võistlus 1995. aastal Põlvas, kus Eesti koolide võistkonnad ka esikohtadele jõudsid. MM toimub iga kahe aasta tagant ning ürituse eesmärgiks ei peeta mitte niivõrd parimate orienteerujate väljaselgitamist, kuivõrd just rahvusvaheliste suhete ja sõpruse loomist.

Võistlused toimusid vanuseastmetes 1996–1997 (MW2) ja 1994–1995 (MW1) sündinud. Eraldi olid koolide ja riikide võistkonnad, niisiis peeti arvestust kokku 8 erinevas grupis. Eestlased võistlesid vastavalt M2 ja W2 koolide arvestuses. Sel aastal oli kohal

23 riigi delegatsioonid. Enamus olid küll Euroopast, kuid oma võistkondadega olid kohal ka Hiina, Uus-Meremaa, Iisrael.

Eesti delegatsioon saabus Itaaliasse 21. mail. Kuna enamus polnud varem Itaalias käinud, olime väga vaimustuses suurtest mägedest, soojast kliimast ja ilusast loodusest. Meid võõrustas Põhja-Itaalia väikelinn Primiero, mis asub UNESCO maailmapärandisse kuuluvate Dolomiitide jalamil. Kaks aastat tagasi toimus seal Juunioride MM orienteerumises ning talvel korraldati samas kohas ka Koolinoorte MM murdmaasuusatamises.

Esimese võistluspäevana oli kavas tavarada, mis toimus kümneminutilise bussisõidu kaugusel linnast. Kuna noortel puudus rahvusvahelisel võistlusel osalemise kogemus ning maastik, millega treeningul tutvuti, erines täiesti Eesti omast, ei osatud endale suuri eesmärke püstitada. Pigem mindi rajale eesmärgiga saada maastikust aru ja püsida korralikult kaardis. Oodata oli ka füüsiliselt rasket rada ning palavat ilma. Eestlastest tegi väga hea jooksu Doris Kudre, kes saavutas enda vanuseklassis viienda koha. Dorise sõnul tegi ta küll ka vigu, kuid mitte väga suuri. Rada oli tehniliselt üsna keerukas, kuna ta ei olnud harjunud sellisel maastikul jooksmisega. Kõige raskem oli Dorise arvates mägedest üles-alla jooksmine ja vahel oli ka keerukas punkti kivide vahelt üles leida. Võitis Primiero koolis õppiv Elisa Lucian, edestades teist kohta rohkem kui kahe minutiga. 60 tüdruku konkurentsis saavutas Maria 23. ja Liis 45. koha. Poistest tegi parima jooksu Kevin, jõudes 19. kohale. Võitis Riccardo Scalet, kes on samuti kohalik poiss. Tähelepanuväärseks võib pidada rootslaste esinemist vanemates vanusegruppides. Eksjö orienteerumisingümnaasiumis õppivatele noortele kuulus W1 koolide arvestuses kuuest autasustatavast kohast viis ning M1 klassis neli kohta.

Pärast tavarada ja puhkepäeva toimus lühirada. Võistluse muutis raskeks kuum ilm. Nüüd, kui eestlastel oli juba esimene kogemus ja kokkupuude suurvõistlusega olemas, osati seada ka täpsemaid eesmärke. Kindlasti soovisid kõik joosta välja parema tulemuse kui tavarajal.

Eestlastest tegi väga tubli jooksu Maria, kes saavutas 7. koha. Tema sõnul meeldiski talle lühirada rohkem, kuna seal olid lühemad etapid ja vähem märkejooksu. Maastiku eripäraks tõi ta soode puudumise, sest oli harjumatu näha kaarti ilma soodeta. Maria jäi enda võistlusega

enam-vähem rahule, kuna ta jõudis hästi joosta. Koha esikuukus viisid aga paar väikest viga.

Poistest tegi hea jooksu Mauno Kapten, kelle koht 2,6 km pikkusel rajal oli 12. Ka tema tegi punktide võtmisel väikseid vigu, kuna tema üldiselt oma jooksuga rahul.

Individuaalsete tulemuste põhjal koostati ka koolide ja riikide edetabel, kus olid kokku liidetud kõikide ühes klassis jooksvate sportlaste ajad. Nii poisid kui tüdrukud olid kahe päeva summas 10. kohal. W2 tüdrukute arvestuses võitis Inglismaa Kenilworth School and Sport College ning M2 arvestuses kohalik Primiero kool. Koolide arvestuses oli selgelt näha, et spordikoolid saavutasid paremaid kohti kui tavalised gümnaasiumid.

Individuaalsed võistlused olid pärast lühirada läbi ning ees ootas sõprusvõistlus, ingliskeelse nimega Friendship event. See kujutas endast võistlust, kus erinevatest rahvustest noored olid loositud segamini kolmestesse gruppidesse. See, kes oli määratud võistkonna liidriks, pidi ülejäänud liikmed üles otsima. Tund aega enne starti anti igale võistkonnale kolm kaarti. Ülesandeks oli kolme peale läbida kõik punktid ja võimalikult kiiresti finišisse jõuda. Starditi koos ning igapäev suundus enda punkte otsima. Rajal esinesid punktid A, B ja C, kus võistkonnaliikmed pidid kokku saama ning alles siis, kui kõik kolm liiget olemas olid, võis edasi liikuda. Rajaplaneerimiskeskusest ja teiste võistkonnakaaslaste taseme tundmisest sõltus see, kui kaua pidid kiiremad teisi seis punktides ootama. Võiduvõistkonnades oli rada nii hästi planeeritud, et kõik kolm liiget jõudsid sinna enam-vähem samal ajal, kuid leidis ka neid, kes üle poole tunni punktis seisis ning ootasid võistkonnakaaslast, kes ilmselt kuskil väga tegi. Raja viimased kolm punkti tuli kolmekesi koos läbida ning finišisirgel joosta üksteisel käest kinni hoides.

Eestlastest saavutas parima koha Mauno Kapten, kes oli ühes võistkonnas Rootsi tüdruku ja Poola poisiga. Kokkuvõttes olid nad 19. kohal ja kaotus võitjatele 5,19.

Mauno võistkonna ettevalmistus ja võistluse käik kulges nii, et kõigepealt valisid võistkonnakaaslaste need punktid, mida nemad tahtsid võtta. Ülejäänud jäid Maunole. Omavahel suheldi inglise keeles, erilisi probleeme suhtlemisel ei tekkinud ja üksteisest saadi aru. Kokkusaamipunktides nad üksteist väga kaua ootama ei pidanud, kuna punktide võtmine oli jagatud vastavalt tasemele. Finišis tänasid nad üksteist hea jooksu eest ja olid enda tulemusega rahul.

Tund aega Mauno võistkonnast kauem oli metsas aga Dorise võistkond,

kuhu peale tema kuulus veel lätlane ja ru-meenlane. Esimene probleem tekkis omavahel suhtlemisel, kuna noor Rumeenia poiss ei rääkinud sõnakestki inglise keelt ning ei osanud öelda, kas ta saab talle ettenähtud punktide võtmisega hakkama. Talle määrati küll kõige kergemad punktid, kuid sellegipoolest pidi Doris koos Läti tüdrukuga teda ühes punktis ligi 40 minutit ootama. Ometi jäid kõikidel sellest võistlusest vaid väga head mälestused. Siin polnud nii oluline mitte enda suurepä-rane sooritus, vaid terve võistkonna koostöö ning loosiõnn võistkondade koostamisel.

Ka treeneritel oli võimalus sellest üritusest osa võtta. Nii nagu noorigi, leidis ka väga erinevate tasemetega treenereid – alates noortest rootslastest, kes olid napilt päris koondisest välja jäänud, lõpetades hispaanlastega, kes esimest korda orienteeruma läksid.

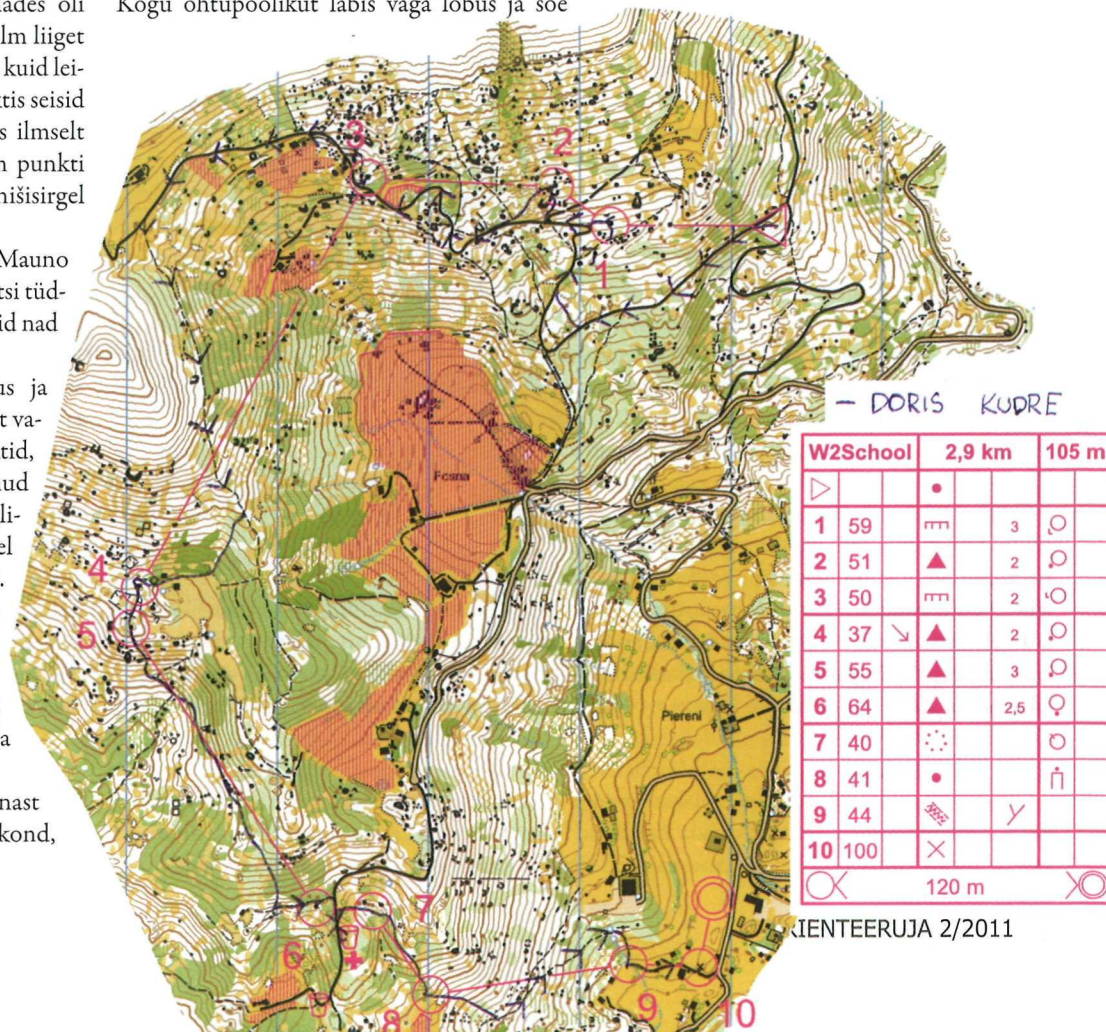
Kuna kogu võistlus ei olnud suunatud ainult koolinoorte maailmameistrite väljaselgitamisele, vaid igal sammul rõhutati riikidevaheliste tutvuste loomise tähtsust, korraldati ka muid üritusi. Päevad olid alati väga huvitavate sündmustega täidetud ning kordagi ei tekkinud igavustunnet. Üheks tähtsaks ja põnevaks ürituseks oli kultuuri ja riigi tutvustamise õhtu. Igal riigil oli võimalus kodust kaasavõetud asju teistele näidata. Jagati orienteerumiskaarte ja riiki tutvustavaid brošüüre, pakuti maiustusi ja rahvuslikke toite. Lisaks oli võimalus esineda suurel laval. Eestlased tantsisid muusika saatel kaerajaani. Kõigepealt näidati tants ette ning siis kaasati ka rahvas. Kogu õhtupoolikut läbis väga lõbus ja soe

õhkkond, kõik noored olid suhtlusaltid ja kasutasid võimalust välismaalastega suhelda.

Itaalia sai suurepäraselt võistluste korraldamisega hakkama ning mitte millegi üle ei olnud nuriseda. Bussid liikusid täpsete graafikute järgi, võistluste korraldamisel ei tekkinud ühtegi probleemi, elati kolmetärnihotellides, süüa sai Itaaliale iseloomulikke haid toite ja kõik inimesed olid väga lahked ja sõbralikud. Ka noored ise ei jätnud kasutamata juhust uusi sõpru saada. Juba avamistseremoonial toimus uute tutvuste loomine ja grupipiltide tegemine. Terve nädala vältel oli Itaalias soe ilm, vihma sadas väga vähe ning õhutemperatuur oli tihti üle 30 kraadi. Eriti meelde jääv oli puhkepäevaks organiseeritud käik Dolomiitidele.

Eestlased jäid reisiga väga rahule. Terve nädal oli sisutihe ja huvitav. Saadi suurvõistlusel osalemise kogemus, mis on kindlasti oluline. Täname kõiki, tänu kellele see reis teoks sai: Eesti Koolisport Liit, Värsk Vallavalitsus, Värsk gümnaasium, Värsk OK Peko, Eesti Kultuurkapital, Grüne Fee, AS Eesti Gaas Võrguteenus, Põlvamaa Spordiliit, Põlva Tarbijate Ühistu, Areal Disain, Klaasiteeninduse AS, OÜ Santex, OÜ Marmil, AS Värsk Sanatoorium, AS Rápina Paberivabrik.

Koolinoorte MM erineb tavalistest tiitlivõistlustest oma pingevabaduse poolest ning see loob uute suhete loomiseks väga head eeldused. Kahe aasta pärast toimub sama võistlus Portugalis.

Kuum orienteerumissuvi ja higised kehad

MIHKEL JÄRVEOJA

Sel suvel on orienteerujatel tihti asja Kõrvemaal. Ajakirja ilmumise ajaks on ilmselt juba edukalt toimunud Tallinna MV teade Jussi järvede ümbruses. Anonüümseks jääda sooviv eksiilis viibiv Rae valla kodanik on meenutanud selle võistluse ajaloo kõige intrigeerivamat juhtumit, kui aastaid tagasi metskits läbi parkla jooksis ja üle parkiva auto hüppas. Võitma pidavat alati Saue Tamme võistkond. Räägitakse, et kultuuripealinna ürituste raames toimus sel aastal pärast autasustamist ka põhupallide põletamine, sest maastikupõlengud on Kõrvemaa nõmmede säilitamise (ja tekkimise) levinud ökoloogiline võte.

Kui põlengutele praeguseks piir on pandud, siis Jussi järvedest mitte kaugel, teisel pool Soodla jõe leiab juuni viimasel nädalavahetusel aset üks päris uus võistlus käsikäes pisut vanemaga. Orienteerumisjooksu maailma edetabeli võistlusi (WRE) on sel hooajal Eestis ainult kaks ja päev enne 100KP jooksu toimuv lühirada 99 on üks neist. Hirmutada ei tasu ennast lasta ka juhendis toodud tingimusest, et eliittraja starti pääsevad ainult Eesti edetabeli 80 paremat meest ja 50 naist, sest korraldajad kinnitavad, et „erijuhtudena” on kõik huvilised ja salatreenijad oodatud. Nii et Kaido Nurja (edetabeli 81. mees 19. mai seisuga) ja Kristen Nigul (51. naine), te ei ole rongilt maas. Peakorraldajad Jaan ja Timmo lubavad sellest nädalavahetusest kujundada teie suve ühe meeldejäävaima. Või kui jaanipäevalik-koitloomelikult öelda, siis mälestusi täis saab ilmselt atmosfäär.

Kergejõustik, jalgrattakross, jahilaskmine, õhkrelvadest laskmine, võrkpall, korpapall, jalgpall, käsipall, saalihoki, mälumäng, petank, judo, Kreeka-Rooma maadlus, vabamaadlus, naistemaadlus, tõstmine, sangpommi kahevõistlus, sumo, kalapüük, bridž, orienteerumine ja puhkeõhtu Rakvere rahvamajas. Patrooniks president Toomas Hendrik Ilves. Üle nelja aasta toimuvad Eestimaa Suvemängud on väike samm lähemale olümpiamängudele. Orienteerujad, kes kavatsevad osaleda ka kõieveos, peaksid kindlasti tutvuma erijuhtudiga, kus on selgelt öeldud, et osalejad peavad käima heaperemehelikult ümber spordikeskuse vara ja vahenditega, ei tohi kasutada orienteerumissjalatseid ja pärast käsklusi „kõiele-kõis-vile” ei tohi köit lappama hakata!

15.-17. juulini toimuma pidanud 3-päevane teatejooks Ilvesteade jääb sel aastal ära. Tuleb loota, et selle teate vastusena orienteerujate vestluslisti saadetud Tõnu Oja järelehüüd "Nojah. 33. eluaastal. Puhka rahus," ei osutu tõeks ja tegu pole ühe kuulsusrikka ajalooga võistluse lõpuga.

Nõgesevaba treeningunädala enne Lätis toimuvaid Rogaini Euroopa meistrivõistluseid saab teha aga Kõrvemaa Rogainil ning need, kes Lätti rogainima ei lähe, saavad samal ajal harrastada hea-tuju-ilusa-metsa orienteerumist Nõva kandi rannavallide vahel Peraküla võistlusel.

Lisaks eelpoolnimetatud Lühirada 99 võistlusele toimub sel suvel veel üks täiesti uus võistlus, täiesti uuel ja puutumatu maastikul ja täiesti uue kvaliteediga kaardistusel. Kalle Kalmul on esmakordselt Eestis võimalik kasutada Läti firma poolt spetsiaallennul kogutud LiDARI kõrgusandmeid, mille põhjal peaks meie ühe parima kaardijoonistaja käe all valmima üks täpsemaid orienteerumiskaarte. Nii et osalejad, vaadake ette, kui finišis kompassi üle võistluskeskuse lennutate ja kaardil puuduvat orvandit või liigset sadulat kirute. Eesti-Läti piiril Sakala kõrgustiku lõunanõlval toimuvad lühi- ja tavarada korraldatakse mitme klubi koostöös ning siiani on lahtine võistluse täpne nimi, sest peasponsori otsingud käivad. Omanimelisest võistlusest huvitatud ärimehed võtke ühendust EOL-i juhatusega.

Augusti alguse suviselt laisast kalenderplaanist võib lisaks päevakutele leida ka Tallinna, Järvamaa ja Raplamaa MV tavaraja. Taolise formaadi kasutamine tekitab statistikutele kindlasti palju segadust, et kes siis ikkagi millise maakonna meister on? Ja kuhu jääb Harjumaa? Põhja-Eesti regionaalpoliitiline orienteerumisel meenutab paljugi keskaegse Saksamaa killustunud feodaalsüsteemi, mis lausa karjub haldusreformi järele.

Nagu igal aastal, kutsub ka tänava Koprakarikas kõiki oma telklaagrisse, et kolmel kuunal augustikuu päeval küpsetes Lõuna-Eesti metsades orienteeruda. Kanepi-lähedasel Varetepalu-Karste maastikul toimus viimati 1989. aastal Ilvesteade (3965 startijat, ilmselt on luhasid siiamaani näha) ja 2007. aastal läbiti seda KoKu jooksu käigus. Igasugune maastiku kirjeldus jääks puudulikuks, kui mitte mainida, et just selle kaardi kõrval kasvas, mängis ja tegi oma esimesed jooksusammud kuulus Vaherite sugupuu. Rajameister on lubanud lisaks avatud rajale planeerida maastikule tunnetusrajad „Mareti varjus” ja „Sanderi jälgedes”. Koprakarika kõik kolm päeva on EST-LAT liiga osavõistlused ja teise päeva õhtul joostakse Kanepi asula uuel kaardil sprindivõistlus.

Augusti lõpus, kui kõik lapsed, täiskasvanud ja vanurid on tagasi tiitlivõistlustelt ja suvepuhkustelt, jätkub Eesti meistrivõistluste trall. Tavarada joostakse Lääne-Virumaal samal maastikul, kus see joosti ka 1993. aastal. Toona võitis 12,8 km pikkusel rajal 35 lõpetanud mehe konkurentsis kulla Sixten Sild Anti Antoni

25.-26. juuni
WRE lühirada 99 ja 100KP jooks
Apurra, Harjumaa
SK 100 <http://sk100.ee/>

9.-10. juuli XIII suvemängud
Vinni, Lääne-Virumaa
Spordiliit Jõud ja Rakvere OK
<http://www.joud.ee/>

17. juuli Kõrvemaa rogain
Kemba, Harjumaa
OK Orion <http://www.orion.ee>

23.-24. juuli Peraküla 2011
Peraküla, Läänemaa
OK Kape <http://www.kape.ee>

30.-31. juuli EOL Open
lühi- ja tavarada (EST-LAT liiga)
Tünder-Lilli, Viljandi- ja Valgamaa
EOL www.orienteerumine.ee

6. august
Tallinna, Järva- ja Raplamaa MV
Voose-Vetepere, Harjumaa
SK LSF Pronoking Team www.lsf.ee

12.-14. august XXIV Koprakarikas
ja Kanepi sprint (EST-LAT liiga)
Karste, Põlvamaa OK Põlva Kobras
<http://kobras.polvamaa.ee/>

ja Tarvo Avaste ees. Naiste esikolmik oli Külli Kaljus, Ruth Vaher ja Viivi-Anne Soots. Kunda jõe äärsele Põlula maastikule, mis ootab uusi meistreid ja ebaõnnestujaid, võib anda Sixteni garantii järgmiste sõnadega: „Põlula maastik kuulub kahtemata orienteerumistehniliselt Eesti parimate ja huvitavimate hulka. Seda iseloomustavad väga mitmekesised pinnavormid ja maastiku teeb eriti väärtuslikuks reljeefiosa terviklikkus – erinevatelt paljudest teistest Eesti maastikest ei ole see soode ja rabadega märkimisväärselt tükeldatud, pakudes sellega väga nauditavat reljeefiorienteerumist. Läbitavuse poolest on (või vähemalt tollal oli) maastik suhteliselt hea joostavusega, kuid samas ei ole tegemist parkmetsaga, kus väga hea nähtavus maastikulugemist oluliselt hõlbustaks.”

Selle aasta kiireimad orienteerujad selgitatakse EMV sprindil Rapla linnas. Nagu ikka Eesti väikelinnade sprintidele kohane, tuleb ilmselt hästi kiiresti joosta üle muruplatside ja madalate paneelmajade vahel ning üks punkt on kindlasti kiriku nurgas või koolimaja ümbritseva aia sisenurgas. Aga võib-olla on Raplas kõik hoopis teistmoodi? Seda ei tea enne, kui viimane piik on kõlanud ja kaart käes. Sama päeva õhtuks tuleb aga orienteerujatel vahetada maakonda ja jõuda Pärnumaa serva õistele Eesti meistrivõistlustele.

Ka Eesti MV pikk rada tuletab meelde unustatud vana, ehk toimub samas kohas kus 1996. aastal. Kõpu kõrgendik, mida mõnikord on meelitatavalt ka kõrgustikuks kutsutud, on Hiiumaa vanim piirkond ja kerkis jääpaisjärvest juba umbes 7000 aastat tagasi. Seal asuv Tornimägi (68 m), mille otsas paikneb ka Läänemere vanim majakas (1531. a), on kogu Lääne-Eesti kõrgeim punkt. Suur kõrguste vahe maastikul annab silmad ette nii mõnelegi Kõrg-Eesti künkale ja seepärast pole midagi imestada, et kunagi kutsusid Hiiumaa orienteerujad Jonx ja Borka Põlva poisse just Kõpule mäestikulaagrisse. Pärast seda nädalavahetust võib ilmselt suvega otsad kokku ka tõmmata – Hiiumaal käidud ja praami järjekorras istunud. Järgmine aasta jälle, siis kui Kõpus toimub juba Suvejooks.

27.-28. august EMV tavarada ja noorte, veteranide teade Põlula, Lääne-Virumaa Rakvere OK <http://www.raok.ee/>

3. september EMV sprint ja öine Rapla linn ja Mädlara OK Orvand <http://orvand.ee/> JOKA <http://www.joka.ee/>

17.-18. september EMV pikk rada ja Hiiumaa 50. KV Kõpu, Hiiumaa HOK <http://www.hok.ee/>

Juuniorid POOLAT avastamas

SIGRID RUUL

Eesti juunioride koondis viibis 16.–21. aprill Poolas, Rumias treeninglaagris. Seltskond oli üheksapealine, kuhu kuulusid treener/bussijuht Vallo ning uudishimulikud Maarjamaa parimad ojuuniorid: Raido, Kenny, Tauno, Rene, Katrin, Kerstin, Kaia ja Sigrid. Kõigi sooviks oli omal nahal kogeda juulis toimuva juunioride MM-i kõrvalmaastikke.

Noorte eeltöök oli JWOC-i kodulehel kaartide ja juhendiga tutvumine. Kaardipildilt oli näha, et mets on kiire ja pakub rohkelt tõusumeetreid. Sigridil oli olemas ka reaalne pilt, mis meid ees ootab, sest ta käis seal ka eelmise aasta augustis.

Kõik trennid toimusid maastikul. Esimesel päeval toimusid pigem rahulikud, pikemad trennid kaardiga kohanemiseks. Sai selgeks, et rajal võib leiduda üsna keerukaid pikki teevalikuetape, kus parimaks lahendiks võivad olla suured ringi jooksud, mis vajavad julgust. Edasi toimusid juba veidi kiiremad trennid, kus tuli kiire jooks ühildada kaardilugemisega nii alla- kui ka ülesmäge. Ühisstardist alustades harjutati stressisituatsioonis orienteerumist. Laager kulmineerus viimasel päeval lühirajavõistlusega, mis toimus klassikalise 2-minutilise intervalliga, kuhu asusid väledad poisid ees ja alati põnevat jooksu pakkuvad neid nende järel.

© KERSTIN UIBOUPIN

© KERSTIN UIBOUPIN

Maastiku joostavus ja nähtavus on üldiselt väga hea. Muidugi esineb ka kehvamaid ja tihedamaid kohti, aga üldiselt valge metsa all, mida seal kõige rohkem esineb, joostavust miski ei sega. Ka nähtavust mitte. Reljeefivormid on nagu Kesk-Euroopas: järsud, pikad nõlvad,

suured orud, platood, mistõttu pakub maastik ka keerulisi teevalikuetape. Teeradade võrgustik on üpriski tihe. See oli tihe treeningmaastikel ja paistab olevat tihe ka MM-i kaartidel. Samas on lühirajaks oodata väiksemate pinnavormidega tehnilisemat maastikku, kus kõrgustevahed ei ole nii suured.

Võistlustel parima soorituse saavutamiseks on esmalt vajalik hea kiirus ja vastupidavus, kuna maastik on väga kiire ja füüsiliselt väga nõudlik. Kindlasti on esmatähtis ka hästi funktsioneeriv aju, kuna kaarditehniliselt tuleb sooritada palju teevalikuülesandeid ja kindlasti tuleb ette suures väsimusseisundis keeruliste ülesannete lahendamist. Meie jaoks võib kõige raskemaks osutuda suurtel nõlvadel punktide noppimine/kõrguse hoidmine. Eestis seda ju harjutada pole võimalik. Üldiselt tuleb metsas tegutseda kiirelt, kannatada valu ja teha õiged teevalikud.

Koondise motivatsioon on kindlasti väga kõrge, sest enamikule meie tugevast juunioride koondise liikmetest on see viimaseks juunioride MM-iks ja kuna on võimalus ning potentsiaal võidelda väga kõrgete kohtade nimel, siis tuleb kõvasti pingutada. Peale selle on see seltskond alati omavahel väga hästi klappinud ning seetõttu on ka õhkkond koondises väga mõnus!

Sigrid

„Tuleb füüsiliselt väga raske võistlusnädal. Talvine hooaeg on läinud üldjoontes enam-vähem, kevadel tuli paarinädalane auk sisse vigastuse tõttu, kuid tundub et jaksu on. Laagri lõpuks hakkas kaardiga koostöö ka sujuma. Kindlasti on oluline näha erinevaid teevalikuid, mitte alati vaid otse trügida. Lihvida tuleks nii üles- kui ka allamäge jooksmist ning üleüldse mõnus kiirus saavutada.

Rene

„Poolas õppisin, et MM-il tuleb kannatada ja enne MM-i tuleb õppida kannatama. Laagri vältel sain iga trenniga järjest paremini hakkama (tehniliselt ja füüsiliselt). Talvine ettevalmistus saab alati paremini minna, aga midagi taga nutta ei ole. Laager jättis positiivse tunde.

Kerstin

„Orienteerumine läks vahelduva eduga. Kuna sealne maastik pakub palju erinevaid teevalikuid, siis vahepeal osutus otsustamine päris keeruliseks: kas minna ringiga või otse üle mäe. Kindlasti peaks enne kõvasti tõusutrenni tegema ja kiiruslikku vastupidavust arendama. Kuiv kaarditrenn ei teeks ka paha.

Talvine töö saab alati paremini minna. Hetkel jäävad tõusud natuke liiga suureks, aga aega on veel natuke vormi parandamiseks.

Kenny

„Laagri alguses läks kaardi lugemine rabeldalt, kuid lõpuks hakkas asi juba vaikselt ilmet võtma. Vaja on lihvida kaardilugemisoskust, eriti pikkade etappide planeerimist (kas tasub otse joosta või ringi) + tõusude ja languste jooksmist ja üleüldse kiirust. Laager tekitas sellise mõtte, et ma olen ikka nõrk. Talvine ettevalmistus ei läinud nii, nagu oleks tahtnud. Hüppeliigese vigastus ja palavik rikkusid hilistalvise-varakevadise ettevalmistuse, poolteist kuud ei saanud põhimõtteliselt üldse trenni teha. Sellest tulevalt olid häiritud ka edasised treeningud.

Raido

„Kuna tegu ei olnud nii väga erilise maastikuga, siis sain kaardiga üpris hea kontakti. Usun, et vajalik kiirus ja vastupidavus on mul MM-i ajaks olemas, et võidelda kõrgete kohtade eest. Pigem tuleb vaeva näha, et tehniliselt maksimaalne sooritus teha. Sellisel maastikul võib juhtuda, et jalad jooksevad peast ette või avastad end rühkivat vale tõusu, mida peab kindlasti vältima.

Talvine ettevalmistus on läinud hästi. Üldiselt tõstis laager enesekindlust, kuna maastik on vägagi sobiv oma täispotentsiaali ärakasutamiseks ja usun, et tuleb üpriski huvitav MM.

Vallo Vaher:

Viimastel aastatel oleme üritanud juunioridega MMi maastikel treenimas käia. Nii oli see ka sellel aastal. Laagri eesmärk on olnud tutvuda maastike ja kaartidega, et saada pilt eesesisvast MMist ning ülevaade parandamist vajavatest nüanssidest, et MMil hästi võistelda. Sellel aastal oli boonuseks veel see, et sai esimest korda korralikult lumevabas ja soojas metsas orienteeruda (Eesti pikk talv ei lubanud seda eelnevalt teha).

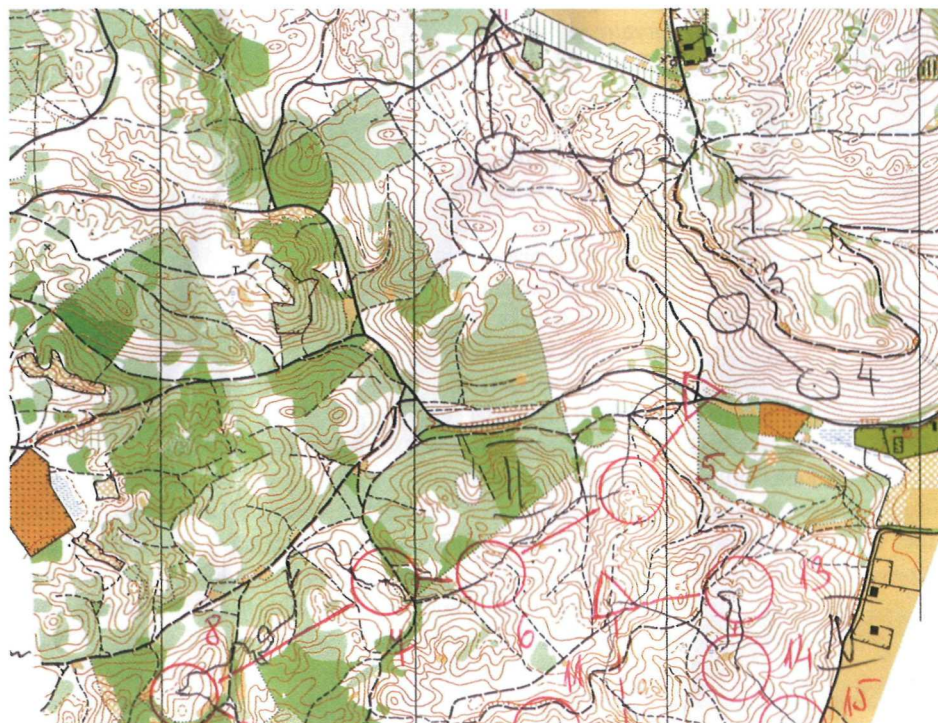
Kokku oli laagri jooksul 7 organiseeritud o-treeningut + paaril korral käisid sportlased iseseisvalt jooksmas/võimlemas. Arvan, et treeningud läksid kõik väga hästi – iga treening toimus erineval kaardil ning sportlased said kindlasti väga hea pildi maastikest, kaardijoonistamise stiilist ning endi võimetest sellel maastikul hakkamasaamisest. Minu hinnangul saadi orienteerumisega hakkama, aga kõvasti vajab parandamist füüsilise- ja funktsionaalne pool – rajad saavad olema füüsiliselt väga rasked. Orienteerumistehniliselt ei ole maastik väga raske, kõige keerulisem osa on ilmselt rajavalikud. Rajavalikute suhtes olid

meil laagris väga suured vaidlused ja päris töde me paraku ei suutnudki välja selgitada. Minule tundub, et võidu võti peitub rajavalikutes ning julguses neid teha – meie oleme harjunud otse liikuma ning sageli ei suuda uskuda, et pikk ringivariant võib tegelikult olla võiduvariant.

Koondislaste talvist treenitust oli aprilli keskel veel väga raske hinnata – osad olid käinud soojal maal treenimas, samas teised olid alles suusalt tulnud. Kuid ikkagi tundub, et tüdrukutel on veel väga palju tööd teha, et konkurentsivõimeliseks saada. Poisid tundusid väga head! Ettevalmistuse lihvimiseks oleks kindlasti vaja teha hästi palju tõusutreeninguid ning samas ka allamäge jooksu treenida (just järsust laskumisel) – paljud ei julge mäest kiiresti alla joosta. Orienteerumistehniliselt ei oskagi päris täpselt ütelda. Eks iga kevadise võistlusega läheb see osa paremaks.

Koondislaste motiveeritus laagris oli ülihea – ei kostunud mingit virisemist ning iga treeninguga tuldi suurepäraselt kaasa ning üritati etteantud ülesanded maksimaalselt ära kasutada. Ka vabal ajal oli tunda koondislastele omast suhtumist – peeti kinni režiimist, analüüsiti treeninguid jne. Õhkkond oli väga meeldiv!

Lootus, et suvel Eestile medal tuleb, on alati olemas! Usun, et füüsiliselt ja o-tehniliselt on nii mõnigi selleks valmis. Vaja on ka vaim korda saada ning kindlasti ka õnne ja veel midagi mida nimetada ei oskagi. Mina loodan ikka, et meil on põhjust rõõmsad olla peale MMi.

Andrius Pakaste, Rennä Reinsoo ja Kauř 3a

© KERSTI EHALA

Päevakulise Portree on ajakirja uus rubriik, mis püüab uurida ja kajastada päevakuliste metsas käimise kihke ning võsas ragistamisest saadud eredaid emotsioone ja elamusi. Sel korral on ajakirja toimetus püüdnud kinni Tallinna neljapäevakulise, TTÜ magistrandi Andrius Pakaste, kes võistleb klassis M21C ja ametialaselt töötab Fidelix Automaatika OÜs automaatikuna.

1. Kuidas ja millal sattusid esimest korda päevakule?

Esimest korda sattusin orienteeruma Astangu päevakule 2003. aasta sügisel tudengikorporatsiooni korp!Vironia tõttu, mille liige ma olen. Nimelt toimub igal aastal korp!Vironia karikasari orienteerumises ja selle raames võistlevad akadeemilised organisatsioonid omavahel, et selgitada välja, kes on kõige aktiivsem orienteerumise osaluskindade koguja hooaja jooksul. Nii juhtuski 2003 aasta sügisel, et tabelis lahutas meid esikohast kümme punkti ja vilistlane Tõnisson vedas hooaja lõpul hulga korporante, mina nende seas, metsa punkte koguma. Järgnenud pimedate ja masendava talve jooksul otsustasin iseseisvalt, et kevade saabudes lähen kindlasti veel orienteeruma. Siis see algaski.

Orienteerumas käin kogu aeg oma noore perega – naine ja poeg. See on meil selline ühine hobi. Kuna väikemehel on eakohane kannatlikkus, siis ei lasta mul kaua metsas „ära olla“. Kuid loodan siiski kunagi üle kolida pikemasse klassi.

2. Mille pärast sõidad igal nädalal vähemalt 30 minutit autoga, et metsa orienteeruma minna?

Selleks, et kõik looduskahand kohad oma silmaga üle vaadata, ojavulinad-linnulaulud oma kõrvaga üle kuulata, lõhnad oma ninaga üle nuusutada ja marjad oma suuga üle maitsata. Lisaks hoian oma kehakaalu kontrolli all ja püüan pojale tutvustada loodust ning liikumist.

Mulle meeldib eriti see, et orienteerudes tekib konkurentsist ja punkti-jahist hasart. Ja see hasart on see, mis paneb mind imeväel maastikul kilomeetreid maha jooksuma. Ma ei ole selline inimene, kes tervisesporti tehes igavalt 10 kilomeetrit mööda mereranda või sirget asfaltteed viitsiks sörkida.

Mulle meeldib see, et rajad on vaheldusrikkad ja edu saavutamiseks on tarvis kasutada natuke ka aju.

Ei meeldi raiesmikul oksaga säärede saada, okastraati joosta ja endalt puuki leida. Ilmselt ei leidu inimest kellele see meeldiks.

3. Kas päevakutel käimisel on veel mõni kindel eesmärk?

Eesmäärke on mitu ja kindlasti on nende seas konkurentide võitmine.

Samuti on üks eesmärk korp!Vironiale osaluskindasid koguda, et samanimelises orienteerumise karikasarjas oma korporatsiooni kõrgemale kohale upitada. Viimased 4 aastat on võitnud ju korp!Rotalia.

Kaitseliitlasena on eesmärgiks olla tuttav kodukandi metsadega.

Olen osalenud ühel päevakul Lääne-Virumaal Viitna kõrtsi kandis. Sõitsime sinna ilusa männimetsa ja reljeefse maastiku pärast.

4. Mis on õnnestumine päevakul? Mis on ebaõnnestumine?

Enese jaoks loen õnnestumiseks esimese kümne hulka tulekut oma valitud klassis. Eks see õnnestumine sõltub ka konkreetse raja pikkusest ja tingimustest, kuid alati on hea meel kui aeg on alla 40 minuti. Seevastu üle tunni rajal olemist pean enda puhul pigem ebaõnnestumiseks. Suurim õnnestumine on seni olnud päevakul vist kolmas koht. Võitnud veel ei ole. Ajaliselt on kiireim aeg 27 minutit.

5. Kas meenub mõni ere seik?

Esimesena meenub muidugi ootamatu kohtumine lõriseva hundikoeraga. See juhtus Männikul. Juua täis kodutud magasid vanas majavaremes sellal kui nende vahikoer püüdis mulle hambaid säärede lüüa. Vaatasin koeraga pingsalt tõtt, maast haaratud oksaraag käes, ise samal ajal ettevaatlikult taganedes. Sündmus kestis minuteid ja olin taganenud umbes 100 meetrit kui üks omanikest lõpuks

minu hüüete peale ärkas ja „kutsu“ enda juurde kutsus.

Positiivse loona meenub Aegviidus toimunud sügisene päevak, kus inimesed rajal orienteerumise sennapaika jätsid ja kaardiga kaasas olnud kilekotti kukeseni korjama hakkasid. Neid seeni oli seal tõesti palju. Tänu päevakutele olen avastanud enese jaoks nii mõnegi marja-, seene-, pähkli ja kalapüügi paiga. Aitäh!

6. Mida arvad neljapäevakute maastikest ja radadest?

Mulle meeldivad reljeefsed maastikud, looduslikud vaatamisväärsused, männimetsad ja kuuse-laaned. Peaasi, et mõni eelmainitud komponentidest oleks sees, see teebki raja põnevaks. Ekstra-lemmikut ei oskagi välja tuua. Neljapäevakute rajad on sellised võsasemad-metsasemad ja suunatud rohkem „tegitajele“. Alguses meeldisid need mulle vähem, aga aja-pikku, kogemuste kasvades, olen neid rohkem hindama hakanud.

Rasked on minu jaoks palava ilma rajad. 114 kilosena tekib ülekuumenemine kergelt ja dehüdratsioon. Nii, et telliskski omalt poolt rajameistritelt - rohkem jaheda ilma radasid!

7. Kas käid ka nädalavahetuse võistlustel?

Nädalavahetuse võistlustel tavaliselt ma ei käi. Nädalavahetused on hea aeg kodus kõpitsemiseks. Olen käinud kahel Kalevi Suvejooksul ja siiani olen alati viimaseks jäänud. Isegi kui on pjedestaali koht käealuses olnud, olen „favoriidi“ koorma all murdunud ja üle pingutades mõtlemisvõime rivist välja viinud. Tulemuseks õigeaegselt võtmata punktid, number 6-ed mis tansisklevad end 9-teks ja muud rumalad vead. Aga järgmine kord läheb kindlasti paremini...

8. Mida tahaksid veel lisada enda või orienteerumise kohta...

Metsas näeme!

Renna Reinsoo: Orienteerumisega olen tuttav kooli ajast, sest Otepää koolis olid väga paljud spordialad kohustuslikud. Toona sunni korras ja kohustuslikuna orienteerumine mulle külge ei jäänud. Kui ma aga Andriusega tuttavaks sain, siis oli orienteerumine midagi, mida me mõlemad oskasime ja koos teha saime. Nii saigi rõõmsalt kaasa mindud ja nüüd on orienteerumisest saanud perehobi. Igapähele on veel omad hoid, aga seda teeme koos. Ise ma jooksan praegu tagasihoidlikult, ei kihuta, aga Kaur sai meil eelmisel aastal usinuse medali.

SERBIA ORIENTEERUMISE OMAPÄRAD

ehk 2 aastat Serbia o-radadel

REIGO LEHTLA

Maaailmas elab palju erinevaid rahvaid. Neil rahvastel on erinevad kombed, mentaliteet ja temperament. Nii nagu Vene kalapüügil, on ka Serbia orienteerumisel mõningad omapärad, millega käesolevate ridade autoril avanes võimalus kahe Serbias veedetud aasta jooksul tutvuda. Töötasin kaks aastat Belgradis Euroopa Komisjoni keskkonnaekspertina. Järgnevalt üritan oma kultuuriantropoloogilisi tähelepanekuid eesti orienteerujatega jagada.

Serbia on endise Jugoslaavia tuumikriik. Erinevalt NSVList lagunes Jugoslaavia pikalt ja veristes kodusõdades. Viimase tükina murenes Serbia küljest lõunaprovintis Kosovo, mis deklareeris iseseisvust 2008. aastal. Kodusõdadest niigi kurnatud riigi majandusele ja infrastruktuurile andis viimase hoobi NATO 1999. aasta pommituskampaania. Praegune valitsus on euroopameelne ning püüdleb Euroopa Liidu liikmesuse poole. Sotsiaalmajanduslik olustik on võrreldav üheksakümnendate Eestiga, Serbia jõukus on praegu ligikaudu kolmandik Eesti omast või siis pool oma naabrite horvaatide elatustasemest. Ainuke asi, mis siinkohal serblasi lohutada võiks on see, et Makedoonia, Albaania ja Bosnia on veelgi vaesemad ja viletsamal järjel.

Algatuseks peaks vist kohe nentima, et orienteerumine ei ole Serbias kindlasti mitte nii populaarne spordiala nagu meil, ta on pigem nišisport, umbes nagu kirimale või rulasõit Eestis. Serbia vaieldamatult populaarsemaks spordialaks on jalgpall, millele järgnevad korvpall, võrkpall, veepolo ning tennis.

Orienteerumise finantseerimine riigieelarvest eksisteerib grantide kujul, mida eraldatakse Noorsoo- ja Spordiministeeriumi (või siis ka kohalike omavalitsuste) eelarvest

Elanikke: 7,5 miljonit elanikku ilma Kosovota (endine Serbia lõunaprovintis Kosovo on deklareerinud iseseisvust 2008. aastal ja seda on tunnustanud 76 riiki, sh Eesti)

President: Boris Tadić

Peaminister: Mirko Cvetković

Pindala: 88 361 km² (nagu kaks Eestit)

Metsa: 2,360,400 ha, 26,7% pindalast

Pealinn: Belgrad; 1,6 mln elanikku

Suuremad linnad: Novi Sad (300 000 elanikku), Niš (250 000), Kragujevac (175 000), Subotica (148 000)

Kõrgeim tipp: Midzhur 2169 m (Kosovo kõrgeim tipp Đavica, 2656 m)

Riigikeel: serbia keel (väga sarnane horvaadi ja montenegro keelega, ametlikult seda kirjutatakse kirillitsas, kuid mitteformaalses asjaajamises domineerib täiesti ladina tähestik)

Orienteerumine: Ca 500 orienteerujat (0,007% elanikkonnast ehk 1 orienteeruja iga 15 000 serblase kohta. Eestis 5600 orienteerujat/ 1 342 400 kohta, ehk 0,42%, seega 1 orienteeruja 240 elaniku kohta)

noorte treeninglaagrite või tähtsamate võistluste läbiviimiseks. Laste jaoks organiseerib orienteerumisföderatsioon igal aastal ühe või kaks laagrit. Orienteerumisklubid korraldavad oma järeikasvutaja jaoks ka ise treeningüritusi.

Tõsisemaid harrastajaid on Serbias kokku ehk mõnisada (tuletame siinkohal meelde, et Serbia rahvaarv ilma Kosovota on 7,5 miljonit!) Valitseb teatav „Gens una sumus“ (*oleme ühine pere*) feeling, kõik tunnevad kõiki ja paaridki moodustuvad orienteerujatel omavahel – tuntakse ju üksteist juba lastelaagrite ajast. Tähtsamatel võistlustel käivad kohal bulgaarlased ja rumeenlased ning hõivavad enamasti pjedestaali kõrgemad astmed. Beograd Open 'il õnnestus näha startimas ka belglasi ja rootslasi. Serblased ise käivad eelkõige Ungaris võistlemas, väga tähtsaks ürituseks Serbia orienteerumiskalendris on ka nende kunagisel emamaal Türgis toimuv Istanbul Open. Orienteerumisalane koostöö ja läbikäimine kunagiste Jugoslaavia vennasvabariikidega näib olevat aga pea olematu.

Serbias korraldatakse aastas umbes kolmkümmend **orienteerumisvõistlust**, millest populaarsemad ja osavõtjaterohkemad on Memorijal Cika Dusko Jovanovic, Kopaonik Open ja Belgrade Open. Suurimatel rahvusvahelistel võistlustel (Kopaonik Open) ulatub osalejate arv kuni 350ni. Regionaalsetest Balkani võistlustest on tuntuim Balkanijada, mis toimub igal paaritul aastal, alates käesolevast aastast toimub see Kagu-Euroopa meistrivõistluste nime all (South East European Championship).

Orienteerumiskaarte koostatakse Serbias 3–4 tk aastas, ratta- ja suusaorienteerumist Serbias ei tunta. Parimad regioonid orienteerumiseks asuvad Serbia mägi-aladel (Fruska Gora, Kopaonik jne), kuna maisipõldude vahel jooksmine ei ole just eriti sügavat mõtetööd pakkuv tegevus.

Serbia **parim orienteeruja** on Blažo Maksimović, kes on 2009. aastal ka Eestis sõjaväelaste MM-il käinud. Blažo on oma keha rasvaprotsendi miinimumini viinud, ta treenib nagu hull ja ka käitub veidi hulluna. Parim naisorienteeruja on hetkel Dragana Dokmanović.

Orienteerumisklubisid on Serbias ligikaudu 15–20. Enamik on neist aga väikesed, peaaegu et pereklubid, mida kaob ja tekib juurde igal aastal. Enamik Serbia orienteerujatest koondavad enda alla kolm suurt klubi: Pobeda, Jasenica ja Kopaonik. Võistlusi korraldavad ise umbes pooled aktiivsetest klubidest.

O-päevakud

Meie mõistes o-päevakuid Serbias ei olegi – ilmselt puudub lihtsalt kriitiline mass huvilisi, et asi ära tasuks. Aeg-ajalt võib siiski juhtuda, et mõni hakkajam orienteeruja omast initsiatiivist punktid maha paneb ja oma sõpruskonnale treeningpäevaku korraldab. Juhul kui mõni klubi treeningu korraldab, siis see on mõeldud vaid oma klubi liikmete jaoks.

Ungari kui „suur vend“. Kui muidu on serblase ego raske millegi sisse mahutada, siis orienteerumise osas vaadatakse põhjanaabrile Ungarile veidi alt üles. Orienteerumisvarustus ostetakse Ungari võistlustelt käsimüügist, Ungaris on head kaardid ja hästi korraldatud võistlused. Ungari võistluskalendrit jälgitakse Serbias hoolega ning eliitorienteerujad teevad sinna sageli asja – iseäranis peale seda, kui Serbia Schengeni valgesse listi pääses ja biomeetrilise passiga ilma viisata üle põhjapiiri pääseb.

Maaomand, allemansrätten ja eramaa kasutamine

Kuna sotsialism on Serbias veel suhteliselt hiljuti esinenud sotsiaalmajanduslik

Blažo Maksimović

© [HTTP://WWW.TRCANJE.RS/BLOG/ORIENTIRING/](http://www.trcanje.rs/blog/orientiring/)

formatsioon, on eramaa ja muud säärased kapitalismi pahed vähem tuntavad kui Eestis. Erastamine kui protsess on Serbias praegu umbkaudu Eesti üheksakümneandate algusaastate tasemel ja läbivaks printsipiiks pidavat olema see, et kui maale just aeda ja hoiatussilte ümber ei ole paigaldatud, siis järelikult võib seal ka joosta. Lugusid närvilistest ja oma maatükki jahipüssiga kaitsvatest maaomanikest minu kõrvu Serbias ei jõudnud. Tasub siiski silmas pidada, et eraomanduse hävitamine ja kulakute represseerimine ei jõudnud Tito Jugoslaavias kunagi sellisele tasemele nagu NSVLis.

Serbias leidub ogalisi taimi (kibuvits, põldmari, akaatsiad ja veel mingid eriti ogalised asjandused, millele ma ka oma bioloogiharidusega nime ei suutnud anda) oluliselt rohkem kui meil põhjamaal. Et aga samas ilm on soojem, jooksevad paljud eliitjooksjad lühikestes ning tulevad rajalt sõna otseses mõttes verd tilkuvatena. Tumerohelist värvi laiike tasub Serbia orienteerumiskaardil tõsiselt võtta – tõenäoliselt tuleb neist selg ees väljuda. Põhja-Serbia – Lõuna-Ungaris võib sattuda võistlema eestlase jaoks harjumatu maastikule, mis koosneb sporaadiliselt põõsastega kaetud liivastest küngastest. Ilmselt võiks umbes säärane välja näha veidi niiskust saanud Sahara kõrb. Kindlaid pidepunkte, mille järgi end sellisel maastikul paika panna, napib.

Balkani ajataju

Finantsdistsipliini koha pealt jookseb uus eraldusjoon läbi Euroopa mitte mööda meridiaani, vaid laiuskraadi, nagu me värske eurotsooni liikmetena väga hästi teame. On aga veel üks eraldusjoon, mis samuti Euroopat laiuti lõhestab – lõunaeurooplaste erinevast ajatajust on ilmselt enamik põhjajurooplasti midagi kuulnud. Selles mõttes liigitub ka Serbia kindlasti Lõuna-Euroopasse

et väljakuulutatud ajal alanud võistlus on haruldane nähtus. Orienteerumisürituste starte lükatakse enamasti veerand tundi edasi, juhtub aga ka kolmveerandtunniseid viivitusi. *Nema veza!** (pole viga! serbia keeles).

Motivatsiooni osas on serbia orienteerujatele kindlasti väga oluline medalite kolleksioneerimine. Igal väiksemalgi võistlusel on tellitud medalid ja auhinnatseremoonia on pool võistlusest. Medalid kaelapanekupildid leiavad oma kindla koha orienteerujate Facebookiprofilis ☺. Et konkurentidele on Serbias märgatavalt hõredam kui Eestis, siis oli minusugune päevakuorienteeruja ka alati medalikonkurents, kuigi enamasti jäi pjedestaalikoost ikka midagi natuke puudu (üks oma vanuseklassis võisteldes oleks trofeederiit rikkalikum olnud, aga see ei olnud eesmärk omaette). Kuna tulemuste väljaselgitamine, auhindamise ettevalmistamine ja tseremoonia ise võtavad Serbias aega vähemalt 3–4 tundi, siis aja juhtimise seisukohast tegelelikult oligi märksa efektiivsem medalit mitte saada.

Serbias eraldi o-meistrivõistlusi eriti ei korraldata, need tehakse enamasti ära mõne suurema võistluse raames. Niimoodi oli ka näiteks öise o-sprindiga, mille öine etapp tehti käigult ja üllatuslikult ära rahvusvahelise võistluse Kopaonik Open raames. See tuli väljamaalaste jaoks suure üllatusena välja alles autasustamise käigus, mille peale leiti, et Kopaonik Open'i peaks sestpeale ümber nimetama Kopaonik Closed. Pikkade nägudega vaatasid kallid väliskülalised pealt, kuidas protokollil lõpupoolde asetunud serblased käisid medaleid vastu võtmas. Rohkelt sajatusi selle võistluse aadressil saab lugeda ka Laevade blogist (<http://laevad.blogspot.com/2010/08/balkanituur-1307-1082010.html>). Peale ühe lätlase ja bulgaarlase sel viisil eest ära koristamist nägi allakirjutanu Serbia klubi esindajana (ning meie mõistes litsentsiomaniikuna) oma võimalust medalit nõutada. Korraldajaklubi

seisukoht oli siiski vankumatu – Serbia MV-It medali saamiseks peab lisaks litsentsile veel ka Serbia kodakondsus olema!

Teravamate elamustena tuleb oma kurioosuses meelde veel üks öine sprindivõistlus valikorienteerumises, milles anti kahekümne kolmele võistlejale ühisstart ja kus tulemuse said kirja vaid kolm startinut. Miks? Sest kaval rajameister oli paigaldanud stardi lähiste mõnemeetrise vahaga kaks punkti ja neist õige oli jämeda puu taha peidetud.

Huvitav formaat oli Liege linnas maha peetud eksperimentaalne telefoniorienteerumine, mille käigus üks tiimi liige (kaardiga) juhendas teist, (ilma kaardita) jooksvat liiget. Midagi Tarmakule proovimiseks? ☺

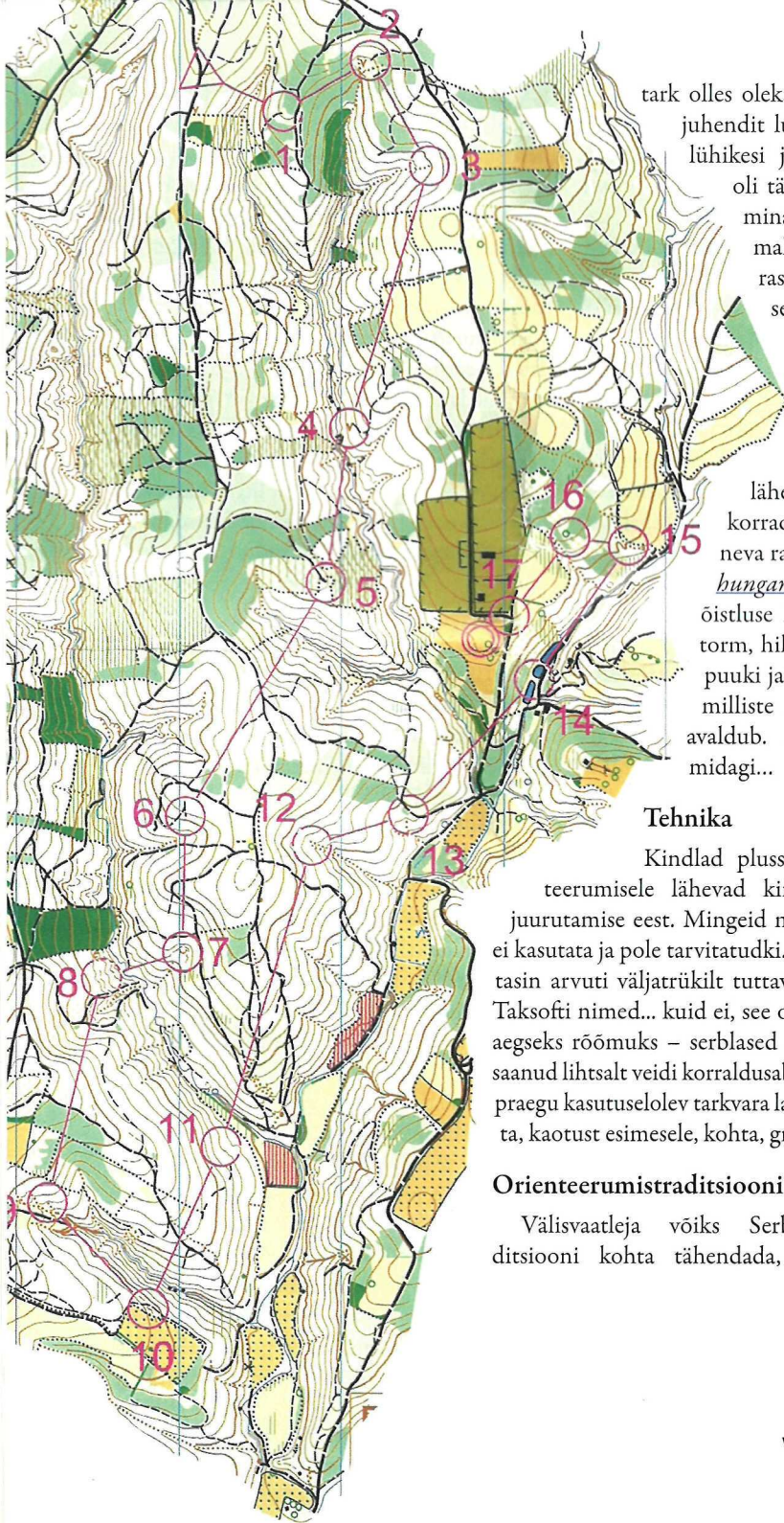
Ungarlaste ja tšehhide Jukola

2010. aasta suvel käisin minagi Põhja-Ungaris, Tata mägedes, oma orienteerumisläbega kustutama. Võistluse kirjelduseks oli 24h teatejooks kuuleliikmelistele tiimidele. Tiimi ei olnud mul kusagilt võtta aga kutse tegi mulle huvitavaks asjaolu et võimalik oli registreeruda ka üksinda. Kui kokku panna 24h ja orienteerumine, siis kõlab see ju peaaegu nagu rogain?! Kohapeal selgus, et see on Ungari ja Tšehhi klubide iga-aastane mõõduvõtmine, midagi sarnast Jukolale – tuleb ainult jagada umbes sajaga. Saigi siis see 24h teatejooks üksinda ära proovitud. Kui tiimid andsid vahetusala järgmisele kateplaksu ja vahetasid, siis mina andsin mõtteliselt iseendale plaksu, rebisin seinalt uue kaardi ja läksin uuele ringile. No ei olnud see kohe üldse rogaini moodi ettevõtmine, pigem oli sedamoodi, nagu oleks kogu hooaja päevakud ühtejutti ära jooksnud. Peale minu oli seal veel kaks sellist segast ungarlast, kes sama formaati tegid. Jooksin ööpäevaga läbi 15 kaarti ja edestasin üht oma konkurentidest nelja minutiga, esikohamees tegi sama ajaga ära 19 kaarti. Tagantjäreli jätkub pöördel..

The 29th Memorial "Cika Dusko Jovanovic", 2010

© [HTTP://WWW.PDPOBEDA.RS/ORIENTIRING/](http://www.pdpobeda.rs/orientiring/)

tark olles oleks pidanud hoolikamalt juhendit lugema ja valima ainult lühikesi ja lihtsaid kaarte (see oli täiesti määrustepärane!), mina tegin oma elu põnevamaks pikkade ja tehniliselt raskete kaartidega. Millega seda võrrelda – see oleks olnud nagu sangpõlmi tõstmise võistlus, kus võib loopida nii punast, kollast ja rohelist pommi. Arvesse lähevad ainult tõstmise korrad, aga pommid on erineva raskusega. (Viide: <http://hungarian24h-relay.vbtse.hu>)

õistluse lõpetas raevukas rahe-torm, hiljem korjasin kehalt 35 puuki ja jäin huviga ootama, et milliste haiguste kliiniline pilt avaldub. Ei avaldunud justkui midagi...

Tehnika

Kindlad plusspunktid Serbia orienteerumisele lähevad kirja SI-kaartide eduka juurutamise eest. Mingeid muid veidraid süsteeme ei kasutata ja pole tarvitatudki. Beograd Open'il avastasin arvuti väljatrükitult tuttavlikud Tarmo Klaari ja Taksofti nimed... kuid ei, see osutus siiski veidi enneaegseks rõõmuks – serblased olid selleks võistluseks saanud lihtsalt veidi korraldusabi bulgaarlastelt. Serbias praegu kasutusel olev tarkvara laob lihtsalt etapiajad ritta, kaotust esimesele, kohta, graafikuid jms ei näidata.

Orienteerumistraditsiooni

Välisvaatleja võiks Serbia orienteerumistraditsiooni kohta tähendada, et see on suuresti

patriootilis- militaarne ning kunagise partisaanide tegevusega seonduv, ka on mitmed võistlused pühendatud just partisaanide edukatele operatsioonidele või väljapaistvatele võitlejatele. Kuigi Jugoslaavias oli teise maailmasõja aegu kaks teineteisega rivaalitsevat partisaaniliikumist – rojalistlikud tsetnikud ja Tito kommunistid (kes ka teineteisel kõvasti aadrit lasid) –, siis erinevalt Eestist oli Jugoslaavia partisaaniliikumine lõppkokkuvõttes siiski edukas ja neil seal all õnnestus nii sakslased välja lüüa kui ka venelased väljas hoida. Laias laastus võibki Serbia orienteerumist vaadelda kui mägedes operatsioonide teostamisest (mägitakamisest) välja võrsunud sportlikku haru. Tugevamad Serbia o-klubidki on tegelikult matka- ja orienteerumisklubid ja olulisemad võistlused toimuvad kõik mägipiirkondades.

Orienteerumisalane info

Serbias levib informatsioon peamiselt meililistide ja veebilehted kaudu. Serbia orienteerumislüüdi veebiaadress on: <http://www.orientiring.rs/srb>, oma lehed on ka suurematel klubidel, lisaks on veel Facebooki fännileht ja orienteerumise infolist Google'i all: <http://groups.google.com/group/orientiring>; hoolega jälgitakse ka välisvõistluste kalendrit. Eraldi orienteerumisteemalist trükist Serbias ei ole.

Serbia orienteerujate teadmised orienteerumisest Eestis piirduvad kahe allikaga: 2009. aastal Eestis sõjaväelaste MM-il käinute muljetega ning allakirjutanu poolt edastatuga. Seda pole just palju, kuid kindlasti rohkem kui teadmisi Läti või Leedu orienteerumiselu kohta.

Orienteerumisalaste faktidega on käesoleva artikli autorit aidanud Vladan Vujaklija, PD Pobeda liige.

Võsast välja: ÜLO NEEDO

Minul orienteerumises tippsaavutusi ei ole, käin põhiliselt Põlva teispäevakutel. Eks teispäevak on ka omaette võistlus. Meie vanameeste klassis on praegu konkurents väga kõva. Võita õnnestub ainult siis, kui jooksed tõsise punnitamisega ja ilma ühegi veata.

Orienteerumisega sain tuttavaks rauakooli ajal. Hakkasin käima jõudumööda suusatrennis ja Tallinna neljapäevakutel. Olen kogu aeg olnud harrastussportlane. Talvel suusatan, et Tartu maratoni osavõtust rõõmu tunda, suvel püüan ikka korra nädalas lisaks teispäevakutele metsas uitamas käia. Tööpäevad on muidugi pikad ja venivad õhtutundideni välja. Kuna õhtupoolikud ongi mul töötamiseks viljakamad, siis tavaliselt kestavad päevatoimingud koos hobiüritustega keskööni välja. Hommikul tahaks magada.

OK Põlva Kobras hooaja lõperamine

Vallavanema tööd võib iga päev nimetada orienteerumiseks

Ühtegi samasugust päeva ei ole. Peab valima liikumistee ja jõudma õigesse soovitud punkti. Peab teistelt teed küsima ja vahel kaardilt vaatama, kus asud. Saab tunda heameelt edukast ja targast teevalikust ning põdeda mõõdalaskmisi nii nagu tõeline orienteeruja. Valla tööd on minu kohustused seotud ehitustöödega, kooli muredega ja valla arenguprobleemidega. Kuulun Eesti Mõisakoolide Ühendusse ja tegutsen Mooste mõisahoonete restaureerimistööde korraldamisel aidates sa-jandivanustele ehitistele uut elu sisse puhuda. Organiseerimistööd on teisi. Tol ajal, kui Mooste sovhoos oma töö pankrotiga lõpetas, müüdi enamik mõisaaegseid tootmishooneid soomlastest ärimeestele maha, muist läks ka osatühingutele, kes hoonete korrashoidmiseks midagi ette ei võtnud. Nüüdseks on vald hooned tagasi ostnud ja enamused on ka restaureeritud ning leidnud uue kasutuse. Mõisa süda on uuesti tuksuma pandud.

Armastan laulmist ja teatrit

Ligi 30 aastat olen laulnud Mooste segakooris ja väikeses Julguri ansambelis. Tegelen ka rahvamuusikaga ja viimased viis aastat organiseerime Moostes rahvamuusika festivali. Lisaks laulmisele juhin Mooste Veskiteatrit. 2006. aastal restaureerisime endise sae- ja viljaveski ning sellest sai kohaliku teatri loomelava. Teatrisaali mahub meil 60 külastajat ja igal aastal anname vähemalt kaks uut etendust. Mina teen pisirollides kaasa.

Puhkuse veedan ravaliselt matkates

Suveplaanides mul kindlat orienteerumist ei ole, sest minu suved on seotud reisimisega ja märkamisega. Matkamise ongi

minu suurim harrastus. Olen käinud mägi- ja suusamatkal Venemaal, olnud suuskadega 37 päeva Taimõri poolsaarel ja Põhjamerele ning näinud üsna palju jääkaru jälgi, õnneks ainult jälgi. Taimõri matka võib ka ellujäämiskursuseks pidada. Reisinud olen veel Ameerikas, Prantsusmaal, Kreekas ja vandanud jalgrattamatkal Soomes. Tippudest on vallutatud Elbrus ja Kilimandžaro. Altais õnnestus lumelaviiniga mäest alla sõita.

Iga orienteerumisjooks on omaette elamus

Midagi juhtub alati. Olin tudengina Jüriöö jooksul TPI viienda või kuuenda võistkonna avaetapi jooksja. Joosta ma jõudsin ja püsisin liidrite seltskonnas, aga kaarti küll ei jõudnud kordagi vaadata. Igas punktis tuli pliiatsiga märke teha. Sellega sain ilusasti hakkama ja lõpetasingi esikümnes ning TPI võistkondadest esimesena.

Ükskord jälle jooksin Jüriöö viimast vahetust ja sain metsa alles päikesetõusu ajal. Oli väga ilus: linnud laulsid ja jooksjaid oli vähe. Ma nautisin seda erilist hommikust looduse ilu.

Orienteerumise on seotud kõrva kaotamise lugu. Jooksin endal kõrva pea küljest lahti. See juhtus Põlva karikavõistluse etapil. Mäest laskudes kukkusin ja vasak kõrv libises kuidagi männi koore taha ning jäi sinna alumist serva pidi rippuma. Keegi aitas mul kõrva mütsi sisse panna ja nii ma marssisin vapralt finišisse, sealt edasi juba kihutamisega Põlva haiglasse, kus kõrv kenasti tagasi õmmeldi. Natuke jäi peast eemale hoidma, aga seda paremini kuuleb.

Eesti meistrivõistlustel teatejooksus olen hasardiga ajanud 6. ja 9. punkti segamini. Ja

kui ükskord oli medal käes, siis tühistati kogu võistlus.

Saavutustest on ette näidata medalid Põlva maakonna võistlustelt ja paar korda olen võitnud ka teispäevakute karika. Suurim kokkupuude orienteerumise võistluste korraldamisega oli 2002. aastal, kui klubi korraldas Kärsal ligi 900 võistlejaga Suunto Gamesi. Mäletan, et ehtasime siis laudtee Ahja jõe taha soisele maale, et võistlejad ja kohtunikud kuiva jalaga starti saaksid. Põlva teispäevakul olen ka rajameistri rollis olnud.

Kas orienteerumine on populaarne?

Mooste vallas ei ole eriti palju orienteerujaid. Olen küll noori metsa vedanud, kuid momendil neid eriti ei käi. Valla töötajatest käime teispäevakutel kolmekesi: lisaks minule majandusnõunik Ago Käis ja majandustööline Tarmo Vist. Metsa orienteeruma on mul õnnestunud meelitada veel poeg.

Arvan, et orienteerumine on praegu üsna populaarne ala, seda näitab kas või teispäevakutest osavõtjate arv. Kuidagi oleks vaja rohkem noori kaasa haarata! Ka väikeses vallas võiksid olla võimalused palgata orienteerumisharrastajatele treener või õpetaja. Orienteerumine olümpiaalana oleks kindlasti päris huvitav. Praegune tehnika võimaldab järjest paremini võistlust publikule näidata.

Kas tellid ajakirja Orienteeruja?

Mooste vallavalitsuses on Orienteeruja lugejad kindlasti olemas. Teemadest on huvitavamad alustajate muljed ja hirmud metsas liikumise kohta.

Tartu-Otepää maraton

JAAGUP TRUUSALU

22. mail võitis Kopenhaageni maratoni ajaga 2:21.44 Soome orienteeruja Märten Boström. Kui see tulemus sündis suhteliselt lihtsal rajal, siis Eesti parimad orienteerujate poolt joostud maratonitulemused on peamiselt joostud Tartu-Otepää trassil, mis jooksja vaatevinklist kuigi kerge ei ole.

Tartu-Otepää jooksumaraton sai alguse 1974. aastal ning on vanim toimuv jooksumaraton Eestis. Esialgu korraldas võistlust Tartu Ehitusmaterjalide tehas, alates 1991. aastast on eestvedajaks Tiit Tali. Esimene maraton toimus 23. veebruaril tähistamaks Vabariigi aastapäeva, pärast seda on võistluse toimumisaeg vaikselt hilisemaks nihkunud leides nüüdseks aset märtsi lõpus – aprilli alguses. Kui esialgu joosti maratoni Tartust Otepäele kasutades stardikäsklusena rakoja kella esimest lööki keskpäeval, siis viimased 17 korda on maraton toimunud vastupidises suunas.

Esimesel Tartu-Otepää maratonil heitlesid esikoha eest kaks Nõukogude Liidu koondislast orienteerumises – Arvo Kivikas ja Jaan Miljan.

„Jooksma läksin trenni mõttes ja ei võtnud üritust väga tõsiselt. Igatahes tegin järgmisel päeval 20 km jooksutrenni,” meenutab Arvo. „Olime viieliikmelises juhtgrupis, kui umbes poolel maal ütles tollel ajal suhteliselt tuntud jooksja Heido Jaan Miljanile, et läheme varsti kahekesi eest ära ja eks pärast omavahel teeme asja klaariks. Ma mõtlesin seda kuulates, et õiget väsimust nagu pole, näis, kuidas siis nad

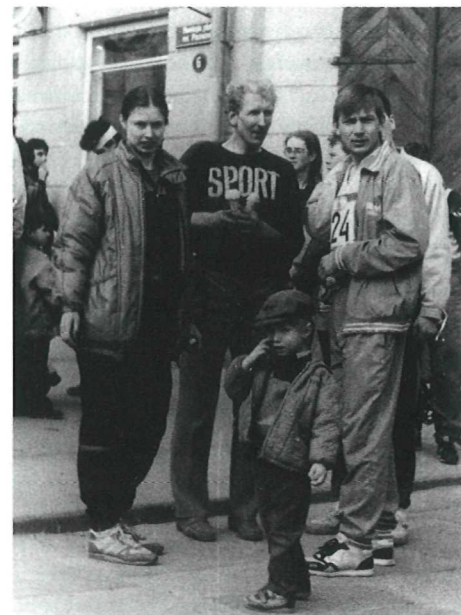
eest ära loodavad minna. Pärast oligi nii, et eest ära läksime hoopis Jaan ja mina.”

Lõpuspurdiga võitis Jaan Miljan ajaga 3:03.10, Arvo Kivikas jäi viiesekundise kaotusega teiseks.

Tiit Tali sai oma esimese võidu Tartu-Otepää maratonil 1983. aastal ajaga 2:33.58. Kui kahe aasta pärast Urmas Kannumäe seda aega kahe minuti ja üheksa sekundiga löi, oli Tiit Tali 1986. aastal stardis eesmärgiga Kannumäe ajast kiiremini joosta. See ka õnnestus, ajaks tuli 2:30.36. Eredamad mälestused on aga 1983. aasta maratonist.

„Tookord jooksime seda koos Sixteniga. Mina viimase ja tema esimese kursuse üliõpilane. Sixteniga koos treenides hindasin tema seisundit arvestades talle ajaks 2:45. Sixten jäi viimasel tõusul kõndima ja sai ajaks 2:46. Mina jooksin esimestega ühes grupis, milles viibis esimesed 25 km ka Sixten.

15. km-l Tatra orust Otepää peale keerates, ristusid minu jalad taga jooksva Are Kuuma omadega, kes oli tol ajal esimaratonaar Eestis (jooksnud heades tingimustes alla 2:20, meistersportlane). Kontakti tagajärjel kukkusin asfaldile ja vigastasin küünarnukki, millest hakkas verd jooksma. Verd jooksis veel viiekilomeetrise tõusu lõpus, mille alul olin kukkunud. Üleval Pangodi mäel tuli mulle appi jooksust ülekannet teinud Lembitu Kuuse, kes püüdis minu küünarnukki plaasterdada, tehes seda jooksu pealt. Kuna me mõlemad liikusime kiirusega 3:30 min/km, siis see kohe ei õnnestunud. Lembitu ei jätnud jonni ja jätkas üritust. Kokku jooksime nii ligi pool kilomeetrit. Kui küsisin talt, et ega tempo liiga

1991. aasta maratoni eel

© SIXTEN SILLA ERAKOGU

kiire pole, ta natuke solvus. Oli ju temagi sel ajal meistersportlane orienteerumises. Mulle lihtsalt tundus see tegevus (kohe peale 5 km tõusu) raske ja kandsin selle tunde oma mõtetes ka talle üle. Igatahes sai ta mulle plaastri peale ja verejooksu peatatud ning jooks kulges edukalt lõpuni.

Mäletan veel, et jooksin toona ainukesena lühikeses dressis. Stardis oli +3°C, finiis väike miinus ja lumi maas. Inimesed käisid Otepääl suuskadega ringi. Peale finišeerumist võtsin oma koti riidetega ja läksin niisamuti lühikeses riituses Otepää sauna. Kui saunast välja tulin, ilusti riides ja jopega, pani sauna piletimüüja kisama: „Poiss, kus lähed palja peaga!” Päris naljakas tundus, aga panin, nagu nõutud, mütsi pähe. Läksin finiisisse, kus võtsin vastu esimese alla kolme tunni finišeerunud Eesti naise.”

Tiit Tali kiireima aja jooksis viis aastat hiljem üle Sixten Sild tulemusega 2:30:36. Laenatud ketsidega jooks tõi auhinnaks autoaku. Kui 1983. aasta maratoniks oli Sixten spetsiaalselt ette valmistanud, siis 1991. aasta jooksu võit tuli lihtsalt tugeva jooksupõhja pealt.

„1991.a. ei teinud midagi väga erilist just maratoniks. Kevad-talvel oli NSVLi koondise laager lõunas keskmäestikis (Kislovodskis), see aitas kindlasti tublisti kaasa, sest oli peamiselt jooksupõhine, kaartidega oli nendes laagrites kehvasti. Ka kodumaal olles oli peamiseks treeninguvahendiks jooksukross maanteedel, enamasti Lüllemäe ümbruses Karula kõrgustikul. Treening sisaldas talvisel ja kevad-talvisel perioodil olulise osana pikki kordusjookse (1–3 km) ja pikki tempokrosse

1983. aasta maratoni eel

© TIIT TALI ERAKOGU

(15 km). Ettevalmistaval perioodil harjutasin valdavalt kaks korda päevas.”

Ent mida oleks võinud saavutada eritreeninguga? „Selleks ajaks olin juba saamas 27-aastaseks, seljataga oli paljuaastane treening ning saavutatud 2.30 ei tundunud millegi erilisena. Seda enam, et jooksin tervelt teise poole distantsist üksinda, konkurentide kannustava abita. Olen ise tagantjärei kalkuleerinud, et mõningase eritreeninguga ja hea vormiga ning kergemal rajal kui seda on vastumäge Tartu-Otepää pidanuks 2:20 olema jõukohane, sealt allapoole ei julge midagi enustada,“ arvab Sixten.

Tartu-Otepää maratoni trass oli võrreldes teiste maratonidega oluliselt raskem, kuna toimus ülesmäge ja valdavalt vastutuult. Võrreldes jooksjate jooksuaegu samal hooajal läbitud Otepää- Tartu maratoni ja muudel maratonidel, on Tiit Tali leidnud, et muudel maratonidel jooksid samad mehed 6-7% kiiremini. 2:30 aja juures tähendab see 10 min paremat aega. See kinnitab ka Sixteni arvamust, et ta oli võimeline jooksma maratoni 2:20.

Loomulikult ei tulnud sellised tulemused ilma treeninguteta. Enne 1983. aasta maratoni sellele eelnevatel kuudel treenis Tiit Tali

üliloolis käimise kõrvalt kaks korda päevas u. 60-65 tundi kuus. Kilometraaz lumises Eestis oli stabiilselt üle 500 km kuus, nii et novembri algusest märtsi lõpuni oli joostud juba pea 2500 kilomeetrit. Ettevalmistuses kasutas Tiit veel pallimänge ja ujumist, tähtsad olid ka üldkehaline ettevalmistus ja võimlemine.

Tol ajal pidasid orienteerujad tugevat jooksuvõimet oluliseks ning omavaheline konkurents oli oluliseks motivatsiooniks füüsilisele arengule. Praeguste orienteerujate tulemused jooksuradadel jäävad veel selgesti alla praegu juba veteranide klassidesse jõudnute omadele.

Hiiumaa orienteerujatel ja meil koos nendega on põhjust juubelda. Organiseeritud orienteerumistegevuse algusest Hiiumaal täitus tänava 50 aastat.

KERSTI EHALA

© RUTH GUTMANN

VARANE LIND LEIAB IKKA TERA

Emmaste vanasõna

Orienteerumistera toodi saarele ilma mõõtmistega, täpsemalt Tartu Ülikooli geograafiaosakonna lõpetanud ja Heltermaa ilmajaama insener-okeanoloogiks suunatud Heino Mardistega. Eestis teisena loodud orienteerumisseksioon leidis looduskaunil väikesaarel entusiaste ja järgijaid ning uus ala – orienteerumine võeti heatahtlikult vastu. Tuuli ja torme on hiidlane läbi aegade suutnud trotsida ning täna on Hiiumaa orienteerujatel tugeva organisatsiooniga aktiivne ja teotahteline klubi - HOK.

Heino Mardiste (paremal) autasustab Avo Sauet (1963)

Heino Mardiste meenutab: „29.jaanuaril 1961, kolm kuud pärast Eesti esimese orienteerumisseksiooni loomist Tartus asutasime teisena Hiiumaa rajooni oma. Seda hakkasid vedama Kärddla töölisnoorte keskkooli direktor

Friedrich Seman, Viiterna haigla arst Aino Komanyi ja mina. Kõik me olime selle spordialaga ülikoolipäevil rohkem või vähem kokku puutunud.

Hiiumaa kui väikseim rajoon oli sel ajal Eesti spordielus tagasihoidlikul kohal. Tegeleti kümnekonna spordialaga: male, kabe, lauatenis, kergejõustik, suusatamine, võrkpall, tõstmine, laskmine, jalgrattasport ja jalgpall. Ülikooli kehakultuuriteaduskonna oli lõpetanud ainult keskkooli kehalise kasvatusõpetaja kergejõustiklane Lembit Sauer. Lisaks temale oli rajoonis veel kaks palgalist sporditöötajat. Kontakte teiste linnade ja rajoonidega takistas hõre praami-liiklus. Et pühapäeval mandril teistega jõudu proovida tuli ära sõita laupäeval ja tagasi sai heal juhul alles esmaspäeva lõunaks. Mäletan, et ühe Läänemere erakordselt tugeva talvetormi ajal 1962. aasta veebruaris võttis võistlustelt tülles Tallinnast kojusõit 5 päeva. Kaks päeva üritas praam läbi triiviva jää Heltermaale jõuda, aga pidi Robukülla tagasi pöörduma, kuhu jäigi talvituma. Halva lennuilma tõttu tuli veel kaks päeva Tallinna lennujaamas oodata enne kui õnnestus Hiiumaale lennata. Reisi tegi tülikaks suuskade ja muu varustuse tassimine ühest sõidukist teise.“

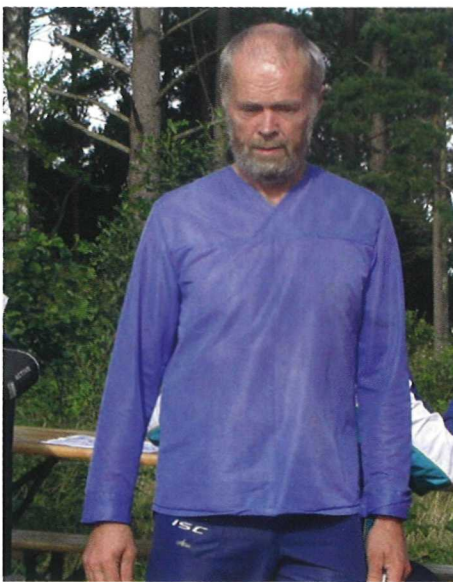
Sellele vaatamata sai 1960ndate esimesel poolel orienteerumisest Hiiumaa edukaim spordiala. Kui esimestel aastatel korraldati saarel 6-7 võistlust aastas, siis 1964. aastal juba 20 võistlust 546 osavõtjaga ja 23 korda käidi mandril võistlemas. Orienteerumine hoogustus ka Hiiumaa koolides ja asutati spordiühing Noorus orienteerumisseksioon, mille esimeheks sai keskkooliõpilane Avo Saue.

Mis paraegu inimesel viga liiku – nüüd ei eksi pime kah äm kuskile ärä, ku teed ja raad igalpool ees ja sihid viivad läbi suurde metste. Eenale minnes pole äm vaja ühelt mättalt teesele tantsi nagu vanast, nüüd tõmmatasse sood raavega kuevass.

See Hiiumaal ülestähendatud peaaegu sada aastat vana tekst julgustas saare kaunist loodust nautima. 50 aastat tagasi tekkis vajadus need kaunid maastikud orienteerumise jaoks üles joonistada.

Heino Mardiste: „Kaardid ja rajad olid oma aja töökspidamistele vastavad. Oma esimese Hausma võistluse kaardi kopeerisin kalkale sõjakomissari kabinetis tema laua nurgal paarikümne aasta vanuselt topograafiliselt kaardilt. Mina olin üldse esimene, kes neid 1961. aastal Hiiumaa sõjakomissariaadist küsima läks. Edaspidi kasutasin majandite maakasutusplaane, mis olid kättesaadavamad ja selgelt paremad ning täpsemad, aga reljeefi neil ei olnud. Koopiate tegemiseks muretsesin Tallinnast rulli valgustundlikku paberit (sellist asja muidugi vabamüügil ei olnud), apteegist nuuskpüritust, valmistasin kasti koopiate ilmutamiseks ja tegin paksu pehme riidega kaetud plaadi, mille vastu sai klaastahvliga tihedalt vajutada kalka ja selle all oleva valgustundliku paberi. Valgusallikas oli päike. Paarisekundilise „särastamise“ järel läks paber kasti nuuskpürituse aurudesse ilmuma. Sellise tehnikaga valmistasin kõik aastatel 1961-1965 tehtud 14 Hiiumaa orienteerumiskaarti.“

jätkeb pöördel

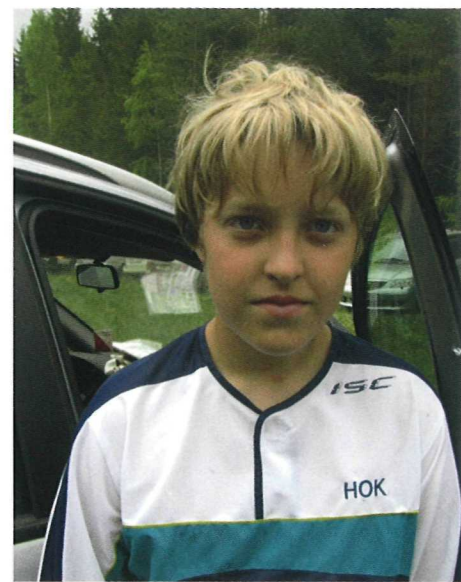
Toivo Saue Hiiumaa 2.Rogainil
22.08.2010

© HELEN MAST

Rajameister Heino Mardiste.
KP-tähis sai põõsale külge.

© HEINO MARDISTE ERAKOGU

Richard Esta M14, klubi HOK

© RICHARD ESTA ERAKOGU

Alates 1971.aastast on orienteerumise arengusse Hiiumaa kõige suurema panuse andnud Toivo Saue. Ilma tema kaartide ja entusiasmita ei oleks toimunud jätkusuutlikku arengut.

Toivo Saue: „Loen ennast orienteerujaks 1964.aastast. Siis tegin koolipoisina oma esimesed võistlused. Tol aastal oli Hiiumaa karikavõistlus Kassaris, kus osales ka Eesti paremik. Mina sain 31.koha.“

Orienteerumise tõttu ja vanema venna eeskujul läksin EPA-sse maakorraldust õppima. Oma esimese kaardistamise katsetuse tegin 1970.aastal, järgmise aasta Hiiumaa karikavõistlus toimus juba minu valmistatud orienteerumiskaardil. Sellest ajast tänaseni, juba 40 aastat, olen igal aastal vähemalt ühe uue kaardi valmistanud, enamasti küll varem kasutusel olnud maastiku kohta. Läbi aegade on hiidlaste põhilised orienteerumismaastikud olnud Paluküla, Palade, Nõmba ja Malvaste.

70ndatel oli kaardi aluseks kolhooside maakasutusplaanid ja metsamajandi planšetid. 80ndatel said kättesaadavaks sõjaväe topokaardid ja siis sai hakata reljeefiga metsi kaardistama, eeskätt Ongu-Leemeti piirkonda. Probleeme piirivalvega pole mul kaardistajana olnud. Hiiumaa parim orienteerumismaastik on muidugi Kõpu. Seal saab kaardi teha merest mereni, keskel 68 meetri kõrgune Tornimägi. Huvitavaim maastik Kõpust Ristna poole ootab veel kaardistamist.“

KOTT OLGU OMAST KÄEST

Heino Mardiste: „Selleks, et orienteerumist populariseerida, otsustas sektsioon korraldada võistlused, millest oleks huvi osa võtta ka mandri orienteerujatel. Nädalavahetuse hõreda praamiliikluse tõttu käis sel ajal üldse vähe sportlasi mujalt. Et Eestis tol ajal sellist orienteerumisvõistlust ei peetud, kus võitja oleks

saanud rändkarika, siis otsustasimegi selle välja panna. 9.septembril 1962.aastal tuli Palade kooli juurde starti 12 meest ja 5 naist, neist 7 inimest mandrilt.“

Järgmise aasta karikavõistlused Suuremõisas on jäänud meelde erakordse olukorra tõttu. Panin kontrollpunktid eelmisel öhtul välja ja hommikul neid enam üle ei vaadanud. Õine läänetorm oli aga meretasel niipalju tõstnud, et Suuremõisa pargi ja Salinõmme vaheline karjamaa oli vee all. Nii avaneski metsast väljuvate meeste ees seal, kus peab olema maa, äkki meri. Pärast näägi, et Mardiste viis osa punkte laidudele.“

Tänavu toimub Hiiumaa karikavõistlus 50. korda olles seega pikima traditsiooniga rändava karikaga võistlus Eestis. Eesti mastaabis on päris erandlik, et üks klubi korraldab orienteerumisvõistlusi nii pikalt ühe ja sama nimetuse all. Statuudi järgi peab karika jäädavaks võitmiseks võitma kas kolm korda järjest või viis korda. Naistest on seda nii mõnigi suutnud, meestest siiani mitte keegi.

Toivo Saue: „Meestest on karikavõidule kõige lähemal olnud Avo Saue, kes oli võidukas aastatel 63, 66, 69 ja 71. Mina olingi see, kes tema võituseeria 1967. aastal katkestas. See oli minu esimene ja jäi ka ainukeseks võiduks selles sarjas. Karikavõistluse ajalukku aga jäi see võit kui kõige suurema võitja ajaga võistlus.“

Tänavu septembris, kui starti kogunetakse 50ndat korda olen kaardi- ja rajameistri ametis. Karikavõistluste korraldaja ja rajameister olen olnud 37 korda ja võistelnud 7 korda, eemal olen olnud vaid aastatel 62, 63 ja 68-70. Friedrich Seman ja Arvo Rist jäävad osalusloendade arvu poolest minust natuke maha, kel mõlemal on nii võistleja kui kohtunikuametid olnud. Ka Helve Rakkasel on palju osalenud.“

4.septembril 1988 moodustati Toivo Saue initsiatiivil sektsiooni jätkuna Hiiumaa orienteerujate klubi - HOK

Klubi kodulehelt saab lugeda, et täna ei piirdu HOK-i tegevus üksnes orienteerumisega. Klubi hooldab Paluküla valgustatud suusarada ja aitab läbi viia teisi tervisespordiüritusi nagu Kärkla linna jooks, Suur Rattasõit, Hiiumaa valdade suvemängud jne. Klubi liikmed osalevad RMK korraldatud üritusel "Mets puh-taks" ja Hiiumaa Erametskonnaga koostöös metsaistutamistel. Klubil on 66 liiget ja viieliikmeline juhatud ning president, alates 1988. aastast on välja antud 46 orienteerumiskaarti.

KUS KÄIAKSE SINNA JÄÄVAD JÄLJED

Richard Esta: „Mina läksin esimest korda orienteeruma koos isaga kuus aastat tagasi. Isa hakkas orienteeruma oma venna eeskujul umbes sama vanalt kui mina. Ka vanatädi tütar Merike Vanjuk on orienteeruja, ta võistleb praegu Eesti rahvuskoondises. Isa ja onu käisid Anu Saue trennides ja nüüd treenib isa mind. Sportida mulle meeldib. Käin ka tennisetrennis. Treenin 3-4 korda nädalas ja õpin Käina Ühisgümnaasiumis. Minu klassis on populaarsed jalgpall, võrkpall ja saalihoki. Noored orienteerumas väga ei taha käia, kui vanemad ei ole orienteerujad, sest siis ei pääse mandrile võistlema. Mina tahaks küll Eesti noortekoondisesse jõuda.“

Täna on hiidlastest Eesti tasemel orienteerujad veteranide klassidesse jõudnud. On olnud paremaid ja halvemaid aegu, ent orienteerutud on igal aastal. Metsasport on paju-dele hiidlastele tuttavaks saanud. Vanasõna ütleb: „RAHA läinud, vähe läinud, TERVIS läinud, palju läinud, AU läinud, kõik läinud.“ Tervis on kõige tähtsam, mis ihule vaja ja au on see, mis südamele ja hingele vaja. Hiidlaste südamele ja hingele on ka orienteerumist vaja olnud.

HIUMAA 50. KARIKAVÕISTLUS ORIENTEERUMISES

PROGRAMM:

Pühapäev, 18. september 2011 kell 10.00 tavarada.

KAART, MAASTIK:

KÕPU 1:10000, 2011 h: 2m

VÕISTLUSKESKUS:

Kõpu Internaatkoolis. Tähistus Kärkla Kõpu teelt Kõpust.

VÕISTLUSKLASSID:

MN 10NR, 14, 16, 21, 35, 45, 55, 65.

MÄRKESÜSTEEM:

Kõikides vanuseklassides kasutatakse elektroonilist SPORT-ident märkesüsteemi. Registreerimisel teatada oma SI- kaardi number. SI- kaarti on võimalik rentida korraldajalt hinnaga 2.- eurot päev.

REGISTREERIMINE:

Võistlustest osavõtuks saab registreeruda Interneti võistluskeskuse <https://www.osport.ee/> kaudu hiljemalt **11.septembriks** 2011.a.

Koos registreerimisega tasuda osavõtumaks, mis on MN 10-16 2 € päev ja MN 21-65 6 € päev.

Hiiumaa Orienteerujate Klubi arveldusarvele nr. 1120048611.

Eelregistreerimine jõustub alles pärast osavõtumaksu laekumist võistluse korraldajale.

AUTASUSTAMINE:

Kõikides vanuseklassides autasustatakse võitjat väikese Hiiumaa karikaga ja meenega. Võitjate nimed jäädvustatakse suurele Hiiumaa karikale (v.a. MN10 ja 65). Võistlusklassides 1.-3.koha saavutanutele diplomid, auhinnad olenevalt võistlejate arvust. DH 10 klassis kõikidele osavõtjatele midagi magusat ja diplom.

MAJUTUS:

Põrandamajutus Kärklas Leigri väljaku võimlas 3 € öö. Ettetellimisel ka Pihla Turismitalus. Tasuline majutus ja toitlustus Kõpu koolis. Muud majutuskohad infoserveris www.hiiumaa.ee

TRANSPORT HIUMAALE:

kohtade broneerimine www.tuulelaevad.ee

TOITLUSTUS:

Ettetellimisel Pihla Turismitalus mob. 56470091

PESEMINE:

Kõpu IK hinnaga 1 €

KORRALDAJA:

HIIUMAA ORIENTEERUJATE KLUBI www.hok.ee

Peakohtunik: Eda Tärk

IT: Erik Tärk

Rajameister: Toivo Saue

EESTI-LÄTI ORIENTEERUMISLIIGA

MARKUS PUUSEPP

Orienteerumisjooksu sarja avas Tartu Kevad Sõõrul

Vaatamata paljulubavatele ilmaprognoosidele ja optimistlikele korraldajatele, tuli korraldajaklubi OK Kapel võistlus rasketest lumeoludest tingituna läbi viia ühepäevaseks ning lühendatud radadel. Suurem osa maastikust oli jätkuvalt lumega kaetud, võistluspäeva ilmgi polnud suurem asi ning osalejate arv jäi oodatule kordades alla, kuid sellele vaatamata panustasid korraldajad nii, kuidas jõudsid, et pikast talvest näljased metsasõbrad orienteerumiselamuse kätte saaksid. Avatud rajal täiendasid osalejate ridu Põltsamaa Ühisgümnaasiumi ja Siimusti-Lasteaed-Algkooli õpilasi, kes olid vastavalt sügisel ja kevadel läbinud Eesti-Läti projekti orienteerumisõppe koolides.

Eesti-Läti liiga sai Cesises hoo sisse

Teine osavõistlus peeti 4. ja 5. juunil Lätimaal Cesises, kus koos Läti meistrivõistluste sprindi ja tavaraja medalitega jagati ka Eesti-Läti orienteerumislīga punkte. Osalejaid kogunes üle 700, neist eestlasi

veidi alla saja. Sprindimedalitele võisteldi Cesise (Võnnu) kindluslossi ümbruses Cesise vanalinnas ja eestlastest saavutas kaalukaima tulemuse – esikoha konkurentsitihedas meesjuunioride klassis Kenny Kivikas (OK Ilves). Tavarajal pakuti osalejatele Branti küla lähedal väga tehnilist maastikku ja nauditavat kaarti. Eliitklassides oli eestlaste esindatus küll väheine, kuid meeste seas tegi suurepärase soorituse Timo Sild, kes löi lähimat konkurenti 14 km pikkusel rajal tervelt 4,5 minutiga.

Liiga liidrid teise osavõistluse järel:

M21E Timo Sild
N21E Aija Skrastiņa
M12 Kaarel Vesilind
M14 Märten Henrik Pais
M16 Janek Piirisild
M18 Kevin Koskinen
M20 Kenny Kivikas
M21A Andis Malējs
M35 Sixten Sild
M40 Guntis Arnicāns
M45 Aigars Leiboms
M50 Paul Poopuu
M55 Jüri Rokko
M60 Valērijs Pahomovs

M65 Mihkel Mälter
M70 Rodrigo Slaviņš

N12 Elina Skopāne
N14 Kristina Himma
N16 Marianne Haug
N18 Evelyn Kaasiku
N20 Madara Freimane
N21A Eva Haberkorne-Vimba
N35 Heidi Sild
N40 Jana Kink
N45 Iveta Zāgere
N50 Dace Cebule
N55 Vaike Tomann
N60 Ruta Kukka
N65 Ilona Vanaveski
N70 Maie Abram

VALI ISE TEE JA TEMPO

KERSTI EHALA

Eelmises numbris kirjutasime, mida vanemaalised peaksid treenides arvestama, ja uurisime, kuidas meie nimekad veteransportlased end vormis hoiavad. Täna saab sõna Viiu Rebane, kes on orienteerumisega silmitsi olnud üle 40 aasta. „Kui puudub võimalus loodusega kahekesi olla, siis võib jääda inimeses avastamata nii mõndagi varjatut ja aimamatut,“ on Viiu kunagi öelnud ajakirjale Nõukogude Naine (NN nr 11/1980). Mida arvab ta täna ja mis on endiselt esiplaanil? Ehk on siit kõrva taha panna ka noorematel.

Ükskord bussis sõites ütles minu kõrval istunud naine: „Ma tean küll, kes te olete. Ma tegin ka kunagi orienteerumist.“ „Kas te praegu ka orienteerumist teete?“ küsisin vastu. „Ei tee enam.“ „No öelge mulle, kuidas te sellest lahti saite!“

Ma olen lootusetu looduslaps, mulle kohutavalt meeldib metsas kolistada. Olin pere kolmas laps –mitte see normaalne inimene. Minu kohta öeldi võsajooksik. Õemes Jaan Saar, lustlik vanamees, pani mind igasuguseid asju tegema. Olen talle õndselt tänulik selle eest, et ta pani mind matkama ja jalgratast sõitma, mõlemad meeletult vajalikud asjad.

Minu lemmikud on tegelikult hoopis pallimängud, seal on minu hing! Kui Rock mängib, siis ärge mind tülitage. Poeg ikka õrritab: „Sina veel siin, ma mõtlesin, et juba poole Tartu tee peal!“ Ma lähen ka olümpiamängudele korvpalli vaatama, Londonisse, piletid on juba tellitud. Olen tõeliselt andunud pallimängija alates lauatennisest ja lõpetades võrkpalliga, kõik squashid ja sulgpallid kaas arvatud. Olen olnud Eesti esimese jalgpallinaiskonna liige, parem poolkaitsja nr 13. Tehnikaülikoolis oli meil võistkond: kolm pikka, kaks lühikest; mängisime innustunult. Kasutan pallimänge palju ka oma trennides, sest pallimängudes on vaja kiirelt reageerida. Sulle ei anta aega, sa pead otsustama hops. Ka metsas on nii: sul on sekundi murdosa aega otsustada. See mulle meeldib!

Nada, Vasja, nada!

Kooli ajal oli vaja kõike teha. Olen Mõisaküläst pärit ja käisin seal koolis. Gümnaasiumisse läksin Viljandisse. Mõisakülä pandi kõike tegema: kergejõustikku, suusatamist, sulgpalli ja võrkpalli, malet, sõitsime ka ratast. Viljandis tiris õemes Jaan

mind metsakombinaadi eest laskma. Ma tegelikult lasksin täitsa hästi. Käsi on mul aga väike ja püüsi puust pära, millega 50 meetri laskmist tehti, tuli minu jaoks väiksemaks saagida, et ma seda hoida saaksin. Kuna lasketiir oli kodus eemal, siis sõitsin sinna rattaga. No kujuta nüüd ette: sa tuled trenni, kogu raskus käte peal ja siis laskmine. Ratas ja laskmine – see on ju mürk täiesti vastastikku! See lasketiiru mees torkas mul ikka kumme läbi, läksin tihti koju, ratas käekõrval. Aga ega ma ei jätnud ka, läksin ikka jälle.

Rattatrenni sai nii tehtud, et sõitsin Viljandist Mõisakülä ja tagasi. Startisin Viljandist üheaegselt Mõisakülä bussiga, mis enne tagasipööramist seisis Mõisakülä 20 minutit. Siis olime jälle koos ja startisime Viljandi poole. Niimoodi sai 100 km sõidetud.

Viljandis hakkasin ka kiirusutamata, see meeldis mulle väga. Käisin rajooni meistrikatel kooli eest võistlema. Sellega sai nalja ka. Et ma metsakombinaadiga võistlustel käisin, siis võeti mul viimases klassis käitumishinne maha, ei tohtinud käia ja puududa nii palju. Õppimine küll ei kannatanud, aga sel ajal oli kord majas, mitte nii nagu praegu: külastad kooli millal tahad ja kui palju tahad. Esimesel poolaastal võeti käitumishinne maha, aga siis tuli talv ja oli vaja kooli eest kiirusutamist teha ja käitumishinne tõsteti ruttu tagasi.

Puuduliku ja halva käitumisega inimene ei tohtinud võistlustel osaleda.

Malet mängisin ka. Viljandi on olnud läbi aegade Eesti malekaardil üks aktiivsemaid paiku, eelkõige tänu innukatele organisatoritele. Noori maletajaid juhendas Leo Braschinsky ise, malemeister ja tunnustatud pedagoog.

Eestlane on orienteerujaks loodud

Kui võrrelda orienteerumist teiste spordialadega, olen ju ka lauamängudes mitmekordne Eesti meister ja tegelenud paljude aladega, ma panin tähele ühte asja. Võtame näiteks lauatennis. Võistled terve päeva ja kui võistlus on lõppenud, siis analüüsid seda pool tundi. Orienteerumises ma olen metsas kolmveerand tundi ja analüüsin pärast kolm tundi, tihti kauemgi. Siin on võti, miks orienteerumine nii paeluv on. Eestlane on nutikuselt üle keskmise maailmas, raudselt! See peapotentiaal lihtsalt tuleb ära kasutada! Sobivamat spordiala on täiesti raske leida. Kolmeline eestlane lööb Ameerikas laineid, kahelisedki löövad, ja meie lastel on kõik olemas: arstid, masseerijad ja kõik tingimused ning mis peamine: kõik eeldused. Ma tahaks, et eestlane oleks maailmameister. Siis aplodeeriks.

Tippспорт või tervisesport

VIIU REBANE

30.06.1946

17 aastat Eesti rahvuskoondises
60 medalit Eesti meistrivõistlustelt
III järgu liikumisharrastuse treener
spordiseltsi Kalev auliige
vabariikliku kategooria
orienteerumiskohtunik
klubi Orion

© KERSTI EHALA

Õige tipp on seal, kus on sekundimäng, mitte seal, kus me kaotame võitjale 12 minutit ja ütleme, et ma olen niigi hea laps. Mind üllatab, et tegijates ei teki lootusetuse tunnet, kui kogu aeg lähed ja nii suure vahega peksa saad. Lastele ei tohi jätta muljet, et hea tulemus võrdub hea koht. Noorteklassid on õppimise aeg. Tulemusi tuleb näidata põhiklassis.

Orienteerumine võib ju olla olümpia-ala, aga ma ei ole selles osas andunud fänn, sest minu jaoks on hoopis olulisemad selle ala teise poole ammendamatud võimalused. Need on lihtsalt niivõrd suured, et söövad tippspordi osa ära. Ja üleüldse ma olen ju hoopis teist tüüpi inimene, ega mind ei ole keegi kunagi näinud tulemustetahvli ees traavimas. Heino Kask ütles mulle: „*Viiu, sinust ei saa iialgi head, sest sul ei ole auahmust.*” Aga seda peab olema! Seda peab olema, kui sa tahad tipus olla.

Elu ise

Orienteerumises on tegelikult ju nii, et kontrollpunkti minnes sa ei vaata ainult, kuidas sa hakkad siit punktist minema, vaid ikka alati ka kuidas sa sinna järgmisesse punkti peaksid sisenema. See on kahepoolne tegevus, nagu inimeste omavaheline suhtleminegi, et mina ühelt poolt, aga ära unusta ära, et teine on vastas ja anna teisele täpselt see sama. Orienteerumine ei ole ainult sport, kaugeltki mitte, ma tahan öelda, et orienteerumine on lisaks looduslikule eluviisile ka suhtlemisõpetus, elu ise, minu jaoks mitte tippsport vaid elukõige on ta minu jaoks tervisesport.

Kahekõne

Aga õnneks, minu õnneks, leidsin ma endale vastase, kes on alati võistlustel kohal ja ma võistlen kogu aeg ja ainult temaga. See on rajameister. Hea rajameister on see, kes tahab sind sõlme keerata ja teeb kõik selleks, et sinust viimane välja pitsitada ning siis veel vint peale keerata. Sina aga ütled: „*Habaa, kutikene, selle ma lahendan hoopis nii ja selle ma lahendan naa!*” Vot see on mäng ja pinge! Ning kui ma tulen metsast välja, siis ma tean oma sisemise tunde järgi, kuidas mul täna temaga läks. Oh, seal ta tegi mulle ikka ära, kui mu tähelepanu hetkeks hajus. Sellepärast ei ole mul kunagi tulemustetahvli juures midagi teha.

Tavaliselt kohtame sportlaste vahel suurimat võrdsust füüsilises vormis ja tehnikas, kuid suurimat ebavõrdsust taktikas ja psühholoogias.

Kui ma läksin Tallinna keemiat õppima, siis selle seltskonnaga Tehnikaülikoolis hakkasin orienteerumas käima, sest ega ma Viljandis ei jooksnud eriti, mõned sundkorrad käisin. Mitmekülgne üldfüüsiline pagas

(kergejõustik, erinevad pallimängud, suusatamine, rattasõit), tugev analüüsivõime (male), tugev keskendumisvõime (laskmine) tagasid mulle orienteerumises suhteliselt kiire edu. Iga aasta käisin suusamatkadel ja kui ma sealt mägedest aprillis alla tulin, siis esimesel võistlusperioodil, kus olid katsevõistlused, ma justkui lendasin. Seejärel tuli haavade lakkumise periood ja siis teine võistlusperiood, milleks tuli juba tööd teha.

Suusatamine istub mulle paremini kui jooksmine, ka vabastiil, mis hiljem tuli murdmaasuusatamise. Tegelikult orienteerujad kasutasid seda juba ammuilma. Kui me olime koondisega Venemaal võistlemas, siis ega seal ei olnud suusaradasid, nende hüttide vahel ja külavaheteede peal me kõik see aeg uisutasime. Ma olin ju kooli ajal kiirusitanud, see oli kõik tuttav liigutus. Viuh ja viuh, oh ma lähen kohe elama, kui sellele tagasi mõtlen.

Kui Eesti koondisega võistlemas käisime, siis öeldi ikka, et kui näed oma inimest metsas, siis aita. Alati ma palusin, vot käed niimoodi koos: „*Jookske mulle järele, tehke mida tahate, aga palun, ma ei saa metsas rääkida!*” Nii tugevat sisseelamist maastikku ja võistlusesse vist annab ikka tõesti otsida nagu minul on. Ma loon endale maastikust selge ettekujutuse, see on pikk eeltöö end niimoodi ette valmistada. Kui ma stardis kaardi võtan, muutub ta mul kohe ruumiliseks ja hakkab jooksmata täiesti niimoodi, et ma tean, mis tuleb siin ja ma võin käe panna, et vot seal on KP. Ma nii õudselt lähen asja sisse. Seda ma õppisin raamatust, kus kirjutati, kuidas mees haigeveodis valmistus laskmise olümpiamängudeks, ainult puhtalt niimoodi vaimselt. Sellest sain ma innustust.

Olen kunagi rääkinud, et tulevad ruumilised kaardid, sellised, et kui kallutad, siis muutuvad ruumiliseks, eks need oleks olnud midugi üsna kallid. Teiselt poolt kaotaks orienteerumine poole oma võlust kui sulle valmis ruumiline valik ette antakse. Aga kui sa selle ise endale luua saad, siis sa kujutad täpselt ette, kui peenikesed puud on ja kuidas sealt läbi pääseb, kas soo äär on joostav või mitte. Loodust peab ikka jubedalt tunnetama, et sa temaga sinasõbraks saaks ja ta sul mõnuga minna laseks.

Üle jõe on tunduvalt julgem minna, kui sinna on pandud purre

Sul peab alati olema kaks rauda tules, näiteks suund ja kaugus. Mulle sobib sektorjooks, jooksen 45- kraadises sektoris. 70-ndate alguses oli meil väga populaarne sõna asimuut. Asimuut on tore asi siis, kui tuleb võtta Kisseljovi stiilis punkte (Valeri Kisseljov, NSVL tipporienteeruja). Tema armastas punkte keset tühja platsi panna. Seda

© VIUU REBASE ERAKOGU

tuli tõesti lammutada asimuudiga, midagi ei olnud parata. KP peab põhimõtteliselt olema võetav lugemisega ja sellest saadi varsti õnneks aru, et niisugused punktid siiski head ei ole. Asimuut on ajarööv ja kogu su vaev on null, kui ees on ootamatult kole mülgas või risu.

Sammude lugemine käivitub mul automaatselt, olen algusest peale samme lugenud. Näpukompass aga mulle ei meeldi, sest ta katab kaardi kinni. Olen vaba hing ja tahan, et kaardipilt oleks puhas. Seetõttu olen kõigi nende verine vastane, kes trükkivad o-jooksu kaardile ka punkti tunnusnumbri. Täiesti verine vastane!

Kaardivaba tsoon

Kõik tuleb elust enesest. Esimene mõte orienteerumise juures on see, et ilma kaardita jooksen ma kiiremini kui kaardiga. Et hästi kiiresti joosta, peaks mul olema võimalus kaardilugemisele järjest vähem aega kulutada. Kas ja kus ma saan luua sellise momendi, et ma võin joosta nii, et ma kordagi kaarti ei vaata? Minul eksisteerib niisugune asi nagu kaardivaba tsoon. Miks ma sellele nii väga keskendusin? See oli siis, kui ma olin Eesti noortekoondise treener ja üks välejalgne koondise poiss kaotas mulle raja lõpuga ikka priskelt. Mis ta tegi: mida lähemale ta punktile jõudis, seda sügavamale kaarti tema nina vajus. Tegelikult pean ma alati teadma, mis on viimane pide, viimane iseloomulik orientiir, mille järgi ma KP-d võtma lähen. Sealt edasi algab kaardivaba tsoon ja kogu tähelepanu peab olema suunatud maastikule, raudselt!

Siis on kõik silme ees ja KP on seal, ta peab olema seal.

Maksimaalselt saab kaardivaba tsoon olla nii, et ma etapil kordagi kaarti ei vaata. Kui ma lähen punktist välja, siis on mul legend loetud ja teevalik otsustatud. Ma tean, et legendidest ei peeta eriti lugu, aga nad on olulised. Legend annab sulle enesekindluse. Ja kui etapp on mööda teed ja seejärel mööda noorendiku äärt, siis ongi nii, et ma kordagi kaarti ei vaata. Kiputakse ikka vaatama, ei ole vaja! Aga selle õige iseloomuliku orientiiri äratundmine, vot see on üks kunstükk! Usalda ennast ja arenda oma kaardimälu, siis istub maastik kaardipildina sul peas ja on silmade ees, kui oled keskendunud. Aga siis tuleb keegi ja küsib: „Mis punkti sa lähed?” või tavaliselt: „Mis punkti sa otsid?” (pikk vallatu naer). Mõttelõng ongi katkenud. Ära eksid siis, kui keegi katkestab su mõttelõnga või sa lihtsalt ise grandioosselt ei ole võistluseks valmis.

Täiesti omaette lugu

Mäletan, et jooksin end peaaegu pooleks Kalevi meistrivõistluste teates, kui olin võistkonnas koos oma õpilaste Marje Viirmanni ja Imbi Milverega. Esimene vahetus tuli rõõmsalt metsast välja, Imbit ei kuskil. Seepeale ütlesin Marjele, et Imbi teeb metsas meie eest kõik vead ära ja meil jääb üle ainult joosta.

Teatejooksud on taktikamängud. Selles on pinget ja psühholoogiat, mis mulle meeldib. Teatevõistlus ei ole lihtsalt kolm etappi järjest mingisugust lühirada, see on täiesti omaette lugu. Siis ma võtan ikka tõeliselt jalad kõhu alt välja. Mäletan, kui ma Tiiu Tiigimäega veteranide klassis jooksin ühes võistkonnas ja oli üsna lootusetu olukord, aga ma teadsin, et Tiiul ei ole ühtegi Eesti meistrivõistluse medalit. Ma nii tahtsin, et ta selle saaks. Ma nii tahtsin! Ja me saime!

Aga näiteks Eesti koondise teatevõistkonnas ma lakkasin viimast vahetust jooksmast siis, kui Eesti-Läti maavõistlusel 1973. aastal oli mul viimases vahetuses vastaseks üks õudselts pikkade koibadega lätlane. Sa kujuta ette, ma kerin ja kerin ja tema läheb ja lähebki mul eest ära – oli niisugune laskumine finiši suunas. Viimase vahetuse jooksja peab raudselt teadma, et kui ta on viimases punktis kellegagi koos, siis ta võidab. Ja seda ma õpetan oma lastele ka, kuidas siis tuleb käituda ja kellel üldse on elised sellises situatsioonis.

Esimeses vahetuses joostakse väga palju koos. See on paratamatu, hajutusse minnakse ju ka grupeeritult, mitte üksinda. Kui sul on hea tehniline pagas, siis see ei pääse lõögile ja sa lihtsalt raiskad oma potentsiaali ära. Ütleme niimoodi, et esimest vahetust jookseb hästi spikerdamisaldis inimene. Teine vahetus on see, kus sa pead olema maksimaalselt üksinda ja tegema kõvasti tööd, et kolmandale

Esimese SI-jaama katsetamine Nelijärve päevakul (2000)

Mul on hea meel, et Orioni klubi liikmena olen saanud orienteerumisse jätta oma jalajälje: SI-jaama toomine Eestisse ja rattaorienteerumise propageerimine teisipäevakute raames. Kõige rohkem südamevalu ja rõõme on selle ala juures mulle pakkunud aga treeneritöö, orienteerumisõpetus lasteaedades (tillurada) ja aastatepikkune koollitustöö Tallinna Ülikoolis tudengeid õpetades ja täiskasvanute täiendkoolitusi läbi viies.

vahetusele hea lähtepositsioon anda. Siin on sul võimalus endast hästi palju välja pigistada. Sama ma ütlesin ka kolmanda vahetuse kohta, ainult et minu jaoks see lõpuheitlus toorkord jättis nii kustumatu mulje, et ma enam viimast vahetust joosta ei tahtnud. Ja nii ma leidsin endale selle teise vahetuse.

Kunagi olime Maire Raidiga ühes võistkonnas mingi matši ajal, vist Leningradiga, ja Tõnu hõikas: „Mannike ära pinguta, järgmisena läheb hobune!” See olin mina (peenike naer). Sellised huvitavad asjad jäävad meelde ja teevad pikaks ajaks nalja.

Veteransport ja seniorsportlased

Veteransport erineb tipporienteerumisest nagu öö päevast. Valus on, ei saa enam seda kaifi! Tipporienteerumises annab hea rajameister sulle maksimaalselt ülesandeid ja sina viskad neid vähemaks. Mida kõrgem tase võistlejal on, seda rohkem ta ära viskab: seda ei näinud, seda ka ei näinud, järgmisena nägin seda ja siit läksin punktile. Veteransportlased ei ole midagi ära visata – veteranidele radu ei planeerita vaid lõigatakse teiste radade kõrvalt. Ma tahaks saada seda maksimaalset metsa, tahaks, et rajameister veel ja veel keeraks mulle selle karuselli üles: mine nüüd ja tee see lugulaul ära!

Teine aspekt, mis veteranspordi juures mängu tuleb, on see, et teadmised ja oskused on füüsisest ees. Ma pean hoopis teistmoodi soorituseks valmistuma ja ülesande püstitama. Tõesti, veteransporti on lihtsam teha siis, kui tippspordis ei ole oldud.

Muidugi tuleb austada igal tasemel seniorsportlasi, neid kes jätkuvalt suudavad konkurentsi pakkuda ja ennast teostada tahavad, kuid kui võistlus käib hea koha peale ja võidu nimel, tuleb tehnikas teha allahindlusi, siis mina tugevat elamust ei saa. Mul jääb raja peal aega üle ja pinge langeb.

Siiski kõige tähtsam on mitte ära unusta, et veteransportlased (on tipporienteerumist teinud) ja seniorsportlased (ei ole tipporienteerumist teinud) on need, kes toovad järgmise põlvkonna metsa: lapselapsed, ka siis, kui keskmine põlvkond ei ole võsajooksik. Sellepärast leian, et veteranidele peaksid siin Eestis olema kõik võistlused tasuta!

Rauno Pehka on edukalt sooritanud arvestuse

Intervjuu Tore Sagvoldeniga

Sündinud 27. veebruaril 1959, neljakordne teateorienteerumise maailmameister – 1981., 1983., 1985., 1987. aastal ja kolmekordne MMi hõbemedali omanik aastatel 1981, 1985 ja 1987, ühekordne pronksmedali omanik aastast 1979.

Kui vanalt ja kuidas alustasid orienteerumisega?

Esimesed orienteerumiskogemused on mul isaga „tur orientering'ut” tehes, tõesti esimene kord oli aastal 1967, kui ma olin 8-aastane. Käisime õe, venna ja isaga tihti just seda sorti sporti tegemas (suurema ala peal olevad püsipunktid, mis on mõeldud just perega liikumiseks). Päris orienteerumise juurde sattusin meie kohaliku klubi Opsal IF kaudu, mis juhuslikult ka oli selle aja üks tähtsamaid klubisid Norras. Usun, et sellel n-ö juhusel on suur roll mängida selles, et ma orienteerumise juurde jäin ja siamaani olen. Parimaid klubiühkkondasid sellel ajal.

Kas oled ka teisi spordialasid harrastanud?

Jah, suusatamisest ei saa keegi siin üle ega ümber, sellele lisaks natuke korvpalli ja kergejõustikut.

Millal sa hakkasid seadma treeningeesmärke ja treenima sihivõltaselt?

Ma pean tunnistama, et ma olin minigimoodi „laps staar” ja see tegi mind väga noorelt liiga enesekindlaks. 13-aastaselt olin esimest korda Norra omavanuste meister. Varsti aga ma ei võitnud enam nii lihtsalt, põrusin mõne aasta jooksul kõikidel tähtsamatel võistlustel. Sellega tulid n-ö maa peale tagasi ja nii vist oligi hea. Eesmärgistatud süstemaatilisi treeninguid (koos treeningplaani, päeviku pidamisega) alustasin 17-aastaselt. Klubi treener Henry Johansen aitas koostada aasta plaanid ja nii vist läkski. Esimesed rahvusvahelised eesmärgid olid seotud Põhjamaade juuniorite meistrivõistlustega. (Sellel ajal polnud juuniorite MMi) ja sellel ajal olid ka Põhjala riigid niivõrd domineerivad orienteerumises. Treeningtunnid ei olnud mul kunagi kõrgemad kui 800h/aastas.

Esimene rahvusvaheline võistlus?

17-aastaselt võistlesin esimest korda Põhjamaade juuniorite meistrivõistlustel. Põhjamaade juuniorite meistriks tulid esimest korda 1978. aastal, 19-aastaselt.

Mis on sinu suurim saavutus orienteerujana?

Ma olen võistelnud meistrivõistlustel 1979–1987 ja kõige kehvem koht on olnud neljas. See vist ongi suurim saavutus, olla nii stabiilselt heas vormis.

Kas sa oled jooksnud ideaalse jooksu?

Olen. Põhja-Norras Malangenis toimunud Põhjamaade meistrivõistlustel 1984 aastal. Esimest ja siiani viimast korda võin öelda, et ma ei kaotanud ühtegi sekundit.

Oskad öelda mis on tänapäevaks orienteerumise treeningus muutnud?

Hiljuti rääkisin šveitsi treeneri Beureriga Šveitsi koondise treeningutest. Olin väga üllatunud, treeningu ülesehitus on väga sarnane sellele, kuidas mina ja minu aegsed treenisid. Minu plaan oli alati üles ehitatud kaheetapiliselt, kevadel olla vormis, suvel palju trenni teha ja sügisel siis jälle teine tähtis võistlus. Talv samamoodi suurema mahuga treeningperiood. Tänapäeval on suvi muidugi natuke tähtsamaks võistlusperioodiks muutunud. Treeningmahud (aastas maksimaalselt 800 h) olid ka väga sarnased, muutunud on see, et kaarditreeninguid tehakse rohkem. Sprindiorienteerumine on ka kindlasti tinginud suurema jõutreeningu osakaalu. Kuid seda kõike alles peale mitmeid aastaid aeroobset võimekust arendavaid treeninguid tehes. Kui mina olin nii 16–17-aastane, tulid esimest korda Norras sporditeadlaste treeninguplaanimisel sisse kaks korda päevas treeningud. See kindlasti oli üks põhjus, miks täiskasvanute koondisse jõudmisel ei tekkinud mul seda kukkumise efekti. Sellel ajal täiskasvanute koondise mehed olid

harjunud üks kord päevas treenima ja isegi kui nad samal ajal uuele 2 korda päevas treeningule üle läksid, ei jõudnud see neile nii suurt efekti veel anda.

Kuidas treenib tänapäeva Norra koondis?

Üldplaan on ikka sama, kahe aktsendiga treeningplaan. Usun, et Norra orienteerumistreening vaikselt jõuab oma rajale tagasi nüüd. 5–10 aastat tagasi, kui Norra klubide juurde tulid erinevad (põhiliselt Rootsi) treenerid nagu Anders Gärderud, tekkis sellises väikeses orienteerumiskomuunis (orienteerumine on ikkagi marginaalne ala Norras) palju eksperimenteerimist ja treeningjärjepidevus ka mingilmääral kadus. Ma ei taha öelda, et välistreenerid nüüd selles süüdi on, aga pigem just see, et järjepidevus, mis on ju treenituse aluseks, kadus mingil määral. Oli neid, kes läksid täielikult uute ideedega kaasa, oli neid, kes kuulasid siit ja sealt ja ei osanud ei üht võtta ega jätta. See on ka tulemustes näha, 5–10 aastat tagasi olid Norra rahvuskoondisele väga keerulised tiitlivõistlustel.

Mis on see Norra-pärane treenimine, millest just rääkisid?

Norra vastupidavustreening on alati põhinenud suurel mahul ja madalal intensiivsusel. Meile ju nii lähedane riik Rootsi on aga teist teed läinud, sealne orienteerumistreening on alati olnud palju enam intensiivsem ja väikemahulisem. Sama ka murdmaasuusatamise puhul.

Kui palju kordi kohtusite kogu koondisega ja kuidas toimub see praegu Norras?

Meil oli tavaliselt 2 laagrit, üks talvel Norras, teine kevade alguses Hispaanias. Võistlustel käimine siis sinna juurde. Umbes 50 päeva

koondisega treenides ei ole aga saavutusvõimega niivõrd seotud, kui ülejäänud 300 päeva treenitakse ju klubi juures. Tähtis, et kõik töötaksid n-ö ühes suunas. Ei oleks treeninglahkhelisisid klubi ja koondise juures. See oligi see mis juhtus mõned aastad tagasi Norras: välitreenerid ja uued ideed klubi juures ja teised vaatenurgad koondises. Tänapäevane Norra koondis treenib enamvähem samamoodi, on 2–3 ühist laagrit, mida sponsoreerib koondis ja ülejäänud töö tehakse ikka omal käel.

Kas on midagi, mis sa arvad tehti enne paremini kui nüüd?

Mul on tunne, et orienteerumine on väga tõsiselt läinud. Minul ja minu kaasaegsel oli lõbus, praegu koondise tegemisi nähes ja kuuldes käib seal ainult raske töö. Orienteerumine oli Norras 80ndatel palju populaarsem kui ta on nüüd. (Norras kaotab orienteerumine iga aasta osavõtjaid). Palju lihtsam oli sponsoreid leida, orienteerumine oli meedias üpris palju kajastatud.

Sa olid siis kuulus?

Hmm.. kuidas need starikategooriad ongi? A, b ja c. Siis ma oleks c-kategooria staar.

Kuidas suudavad norra sportlased noorelt nii edukad olla, ma mõtlen siin all näiteks Petter Northugi või Olav Lundanest?

Suusatamise puhul kindlasti, et materjali on palju. Ja varakult on alustatud treenimisega, liikumisega. Paljud vara tippu jõudnud norrakad on just sellise taustaga, kus on perega liigutud suusa- või jalgsimatkadell jubá lapseas. Olavi puhul on see kõik tipnenud veel määratu tahte ja sihikindlusega.

Mis on Norra orienteerumislüüdi igapäevased jututeemad?

Hetkel tegeleme fookuseeritult orienteerumistreenerite koolitamisega, orienteerumistreeneriks on võimalik õppida Oslo Idrettshøgskolas (Oslo Spordikõrgkool), seal õppivatele või lõpetanutele pakume võimalust töötada erinevatel abitreeneri ja treeneri ametitel noorte, juuniorite ja täiskasvanute koondise juures. Üritame selle eest ka sümboolset tasu maksta. Teine punkt, millega palju tegeleme, on tegelikult ka esimesega seotud, kvaliteetsema teenuse pakkumine. Ehk siis see, et orienteerumistrenni maksab lapsele 3–4 korda vähem kui näiteks jalgpalli trenni. Orienteerumistrenni hinnatõusu ruumi ju tegelikult on, sellepärast oleme ka klubidele ja treenerid julgustanud tõstmaks kuumaksu ja seeläbi kvaliteetsemat teenust pakkuma.

See kõik töö on suunatud sellele, et peatada igaaastane 2% osavõtjate langus orienteerumisvõistlusel.

Kas orienteerumine jõuab kunagi olümpiamängudele?

Kui jõuab, siis ma loodan, et ikka sellisel klassikalisel jooksuorienteerumise näol. Me peaks oma strateegia natuke üle vaatama ja näha neid kohti, mis vajavad muutmist. Suusaorienteerumine on talimängude kavva võtmise komisjonis 3 korda läbi kukkunud, peaksime sealt midagi õppima ja suusaorienteerumise mingiks ajaks kõrvale panema. Varemalt olnud pidev uute riikide juurde saamise strateegia peaks ehk kvantitatiivselt meetodilt kvalitatiivsele minema.

On sul mõni soovitus Eesti orienteerujatele, kuidas saada nii tugevaks nagu norrakad?

Näha võimalusi ja mitte piiranguid. Olgugi, et alustades maastikust ja lõpetades naftaga on norrakatele palju asju kandikul ette kantud, ei oska me alati sellest rõõmu tunda. Treenida saab igal pool ja alati läheb see libedamalt kaaslastega koos.

Ja lõpetuseks: kui palju medaleid korjab Norra selle aasta MMilt Prantsusmaalt?

Väga keeruline küsimus, Olav Lundanes toob Norrale medali, selles olen kindel.

küsimusi küsis Liina Haldna
© FOTO LIINA HALDNA ERAKOGU

Tartu Linnasprint

Tartu Linnasprint I etapp 2011

© TARMO HAUD

TÜ Kehakultuuri teaduskonna spordijuhtimise praktikumi rühmatööst on välja arenenud populaarne orienteerumisvõistlus, mis nii mõnelgi moel on ebatavaline. Selle aasta esimesel osavõistlusel osales 244 ja teisel 224 inimest. Eelmisel aastal said Tartu raekoja platsil tulemuse kirja ka Tartu linna Urmas Kruuse ja Tartu ülikooli rektor Alar Karis. Selle aasta kõigil kolmel etapil osalenuatel on võimalus saada endale auhinnaks maja. Ülevaate, kuidas üritus alguse sai ja kuidas see on arenenud, annab Tartu Linnasprindi peakorraldaja Tauno Tilk.

Algus

Tartu Linnasprint sai alguse Tartu ülikooli kehakultuuri teaduskonna tudengite projektist. Üritus kasvas välja spordijuhtimise

praktikumist, kus pidime rühmatööna välja mõtlema mingisuguse spordivõistluse ning parim idee tuli ka ellu viia. Rääkides parimast ideest, siis kindlasti ei kuulunud meie idee nii õppejõu kui ka kaasõpilaste arvates parimate kilda ning võitjaks osutus hoopis mingi muu idee. Meie rühm aga ei jätnud jonnki, idee oli välja töötatud ja tol hetkel olid olemas ka sponsorid – seega ei jäänud meil muud üle, kui üritus siiski korraldada. Nõnda siis toimuski Tartu Linnasprint esimest korda 5. detsembril 2007, sellest on tänaseks päevaks möödas juba pea 5 aastat.

Esimest korda korraldama hakates oli meie peamine eesmärk korraldada üritus väga hästi. Tähtsime end proovile panna ja vaadata, kas ja kuidas me üldse sellise ürituse organiseerimisega hakkama saame. Pikemad plaanid ja ideed tekkisid meil alles pärast esimese võistluse korraldamist. Võiks öelda, et minul ja Jaanil (kursavend Jaan Saks) tekkis huvi, kui palju osalejaid võiks meie võistlusele tulla siis, kui ilmad on soojemad ja ilusamad. Nõnda hakkasimegi 2008. aasta jaanuaris planeerima uut võistlust. Tartu Linnasprindi teine võistlus toimus 7. mail ning osalejate hulk suurenes võrreldes esimese etapiga märgatavalt. Võib öelda, et selle etapi edust sai meie võistluse murdepunkt. 2007. ja 2008. aastal korraldasime võistlust üksikute etappidena, aga alates 2009. aasta märtsist panime käima seotud seeriavõistluse. Nüüdseks on võistlushooaeg kolmeetapiline ning on jagunenud järgnevalt: avaetapp märtsis, teine etapp mais ning kolmas etapp septembrikuus.

Esimese etapi puhul ei julgenud me osalejate arvu ette ennustada. Meie peamine soov oli, et üritus läbi ei kukuks. Esimese etapi eel tegime väga suurt agitatsiooni oma sõprusringkonnas ning lootsime, et vähemalt nemadki tulevad osalema. Rõõm oli suur, kui lisaks meie omadele tuttavatele olid stardis orienteerujad ning ka teised spordisõbrad. Kokku osales esimesel etapil 42 paari, mis ületas meie ootusi.

Toetajad

Sponsorite küsimus on alati üks keerulisemaid. Iga hooaja eel ripub korraldajate pea kohal väike kirveke, mille nimi on sponsorite leidmine. Varematal aastatel on meie üritusele andnud oma panuse ka Tartu linn, kuid käesoleval aastal jäeti meid ka sellest pisikesest toetusest ilma. Aastate jooksul on kujunenud välja mõned kindlad toetajad, kes olenemata majandussituatsioonist on siiski jäänud Tartu Linnasprindi koostööpartneriteks. Sponsorite leidmine on üks väga keeruline ülesanne, mis tihti ei ole nii lihtne kui esmapilgul tundub. Kuna üritus on senimaani näidanud aina kasvavat tendentsi, siis sellega seoses kasvavad ka korraldajate kulud. Paraku on olukord

Tartu Linnasprint II etapp 2011

© TARMO HAUD

aga selline, et iga aastaga on rahalised toetused võistlusele vähenenud ning hakkama tuleb saada praktiliselt olematu eelarvega. Auhindadega toetajaid on veidikene kergem leida, kuid ka nende leidmiseks tuleb kõvasti vaeva näha. Oleme püüdnud auhindadeks leida põnevaid, kuid samas ka mingisugust väärtust omavaid auhindu.

Tartu linn on väga spordilembene linn ning aastatega on jäänud mulje, et linnale meeldib, kui noored ja hakkajad inimesed pakuvad erinevaid spordivõimalusi. Möödunud hooajal osales Tartu Linnasprindi kevadisel ja sügisel etapil ka Tartu linnapea Urmas Kruuse.

Võistluse menu

Tartu Linnasprindi korraldusmeeskonnal on väga hea meel näha, et meie korraldatav üritus kogub üha rohkem populaarsust. Raske on öelda, et selline asjade käik mind kui peakorraldajat üllataks, pigem on minu ootused olnud isegi veidikene suuremad. Aastate eest, kui me otsustasime, et hakkame seda üritust järjepidevalt korraldama, ütlesin oma sõpradele välja ühe arvu, milleks oli 250 paari ühel osavõistlusel. Seda võiks nimetada minu roosaks unistuseks, kuid eks aeg näitab, kas see kunagi ka täitub. Kindlasti jätkame selle nimel oma tööd ning püüame laiendada orienteerumise kandepinda Tartu elanike ja tudengite seas. Loodetavasti saab minu unistus kunagi ka teoks.

Ettevalmistus

Ühe osavõistluse ettevalmistamise aeg sõltub väga paljudest asjaoludest. Kui enne hooaja esimest etappi on kõik asjad korralikult paika pandud, siis konkreetse etapi ettevalmistamine ei ole enam väga keeruline. Täpset ajalist kestvust on üsna keeruline öelda, kuna peale iga etapi toimumist hakkame mõtlema juba järgmise etapi ettevalmistusele. Iga võistluse eel on vaja mõelda uus kaart, mis vajab põhjalikku ettevalmistamist. Lisaks kaardile tuleb leida ka vabatahtlikud, kes tahaksid võistluse korraldamisele kaasa aidata. Üsna palju aega võtab reklaami ettevalmistamine ja selle edastamine erinevaid kanaleid pidi. Püüame iga kord leida juurde uusi kanaleid,

mida mööda oleks võimalik võistlusele aina uusi ja uusi inimesi kutsuda. Kõige kiirem aeg on nädal enne võistlust, kuna siis tuleb koiksugu asjad veel üle kontrollida, täpsustada ning kooskõlastada.

Püsiv organisatoorne meeskond on 2–3 inimest, kes aitavad teha kõik ettevalmistused ning planeerida erinevaid asju. Etapi toimumise päeval on meeskonna suuruseks 28–35 inimest. Inimeste arv sõltub etapist. Vaadates ajas veidikene tagasi, siis on näha, et vabatahtlike hulk suureneb aasta aastalt. Suurenemine on tingitud võistluse laiendamisega.

Tulevik

Nagu ma ka eelpool mainisin, siis minu eesmärk on ühe osavõistluse stardis näha vähemalt 250 paari. Sellest tulenevalt võin öelda, et plaan üritusega jätkata on kindel. Loodame leida juurde uusi toetajaid, kelle kaasabil saame suurendada võistluse reklaami ning parandada võistluse korraldust. Mõttes on mõlkumas ürituse sidumine koolispordiliiduga, mille kaasabil saaksime võistlusele meelitada rohkem koolinoori ning laiendada orienteerumise kandepinda (tegemist on antud hetkel veel korraldajatepoolse mõttega).

Oleme mõelnud maastiku muutmise peale, aga ilmselt on selle võistluse edu saladus just see, et see toimub kesklinnas ja on inimestele nähtav ja kuuldav.

Raja planeerimine samale kaardile ei ole sugugi väga kerge, kuna eemärgiks on alati leida uued punktid ning mitte vanu punkte korrata. Korraldades seda üritust juba viiendat aastat, võin iga etapi eel endiselt tõdeda, et vanalinnas leidub selliseid kohti, kus mina veel käinud ei ole.

Edu

Meie edu saladuseks võib pidada aktiivset inimest, kes üha enam teadvustab endale spordi tähtsust. Teise nurga alt vaadates aitab osalejate arvu kasvule kindlasti kaasa ka toimumispaik. Inimesed käivad pidevalt mööda ning nähes sportlike inimesi tekib ka neil huvi võistlusest osa võtta.

Orienteerumine ei ole kindlasti ala, mida on kerge populariseerida. Tegemist on spordialaga, mis ei ole väga vaatamänguline ning tihtipeale on võistluspaigad linnadest ja tava-kodanikest eemal. Tartu Linnasprindi näol püüame ja loodame orienteerumise juurde meelitada uusi inimesi, kes linnakeskkonnas proovides tahaks hiljem minna ka päris metsa.

2011. aasta Tartu Linnasprindi III etapp toimub juba 29. septembril. Võistlus tuleb kindlasti huvitav ja üllatusterohke. Infot Tartu Linnasprindi kohta leiab Eesti Maaülikooli Spordiklubi kodulehelt sport.emu.ee/linnasprint

Kaardistades Lambasaari

MARKUS PUUSEPP
© FOTOD: MARKUS PUUSEPP

Fääri saared (fääri keeles: *Føroyar*, eesti keeles: *Lambasaared*) on 18 suuremast saarest koosnev Taani Kuningriigi koosseisu kuuluv omavalitsuslik territoorium Põhja-Atlandil, Šotimaa ja Islandi vahel. Fäärid on emamaaga üsna lõdvalt seotud - neil on oma parlament (üks vanimaid maailmas), spordi alaliidud, õigus kütta vaalu ning saared pole osa Euroopa Liidust.

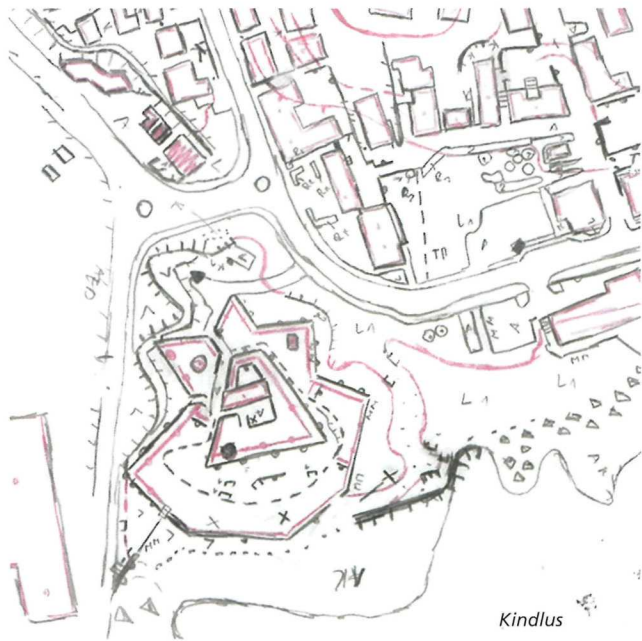
Iseseisvuse kohta ütlesid kohalikud naljatades, et nad lasevad taanlastel kõigepealt infrastruktuuri korralikult üles ehitada, et siis healt lähtekohalt omapead edasi minna. Taani riik panustab Fääride majandusse tõesti väga palju, ligi paarkümmend protsenti kohalikust eelarvest, kuna sealne majandus püsib peamiselt vaid kalatööstusel, mis kehvadel aastatel aga korduvalt sügavaid kriisi on põhjustanud.

Fääride rahvastik pärineb Taani Kuningriigi koosseisu kuulumisest vaatamata aga hoopis Norra viikingitest, kes põgenesid 9. sajandil kodumaalt kuningas Harald Kaunisjuukse tšurannia eest vabadust otsinguil üle mere, asustades Fääride kõrval näiteks ka Islandi. Pögenikele jõudis siiski mõne sajandi pärast järele ka Norra kuningriik, mis saarestiku esmalt enda ja hiljem Kalmari Uniooni koosseisu liitis, kuni lõpuks Taani Kuningriik Uniooni kolooniad enda valdusse võttis. Eraldatuse tõttu on kohalik keel ja kultuur välismõjutustele pikalt suletud olnud, kuid viimastel kümnenditel pole olnud globaliseerumisest pääsu ja tarbivad nüüd nemadki üle ilma tuntud hamburgereid ja koolajooke.

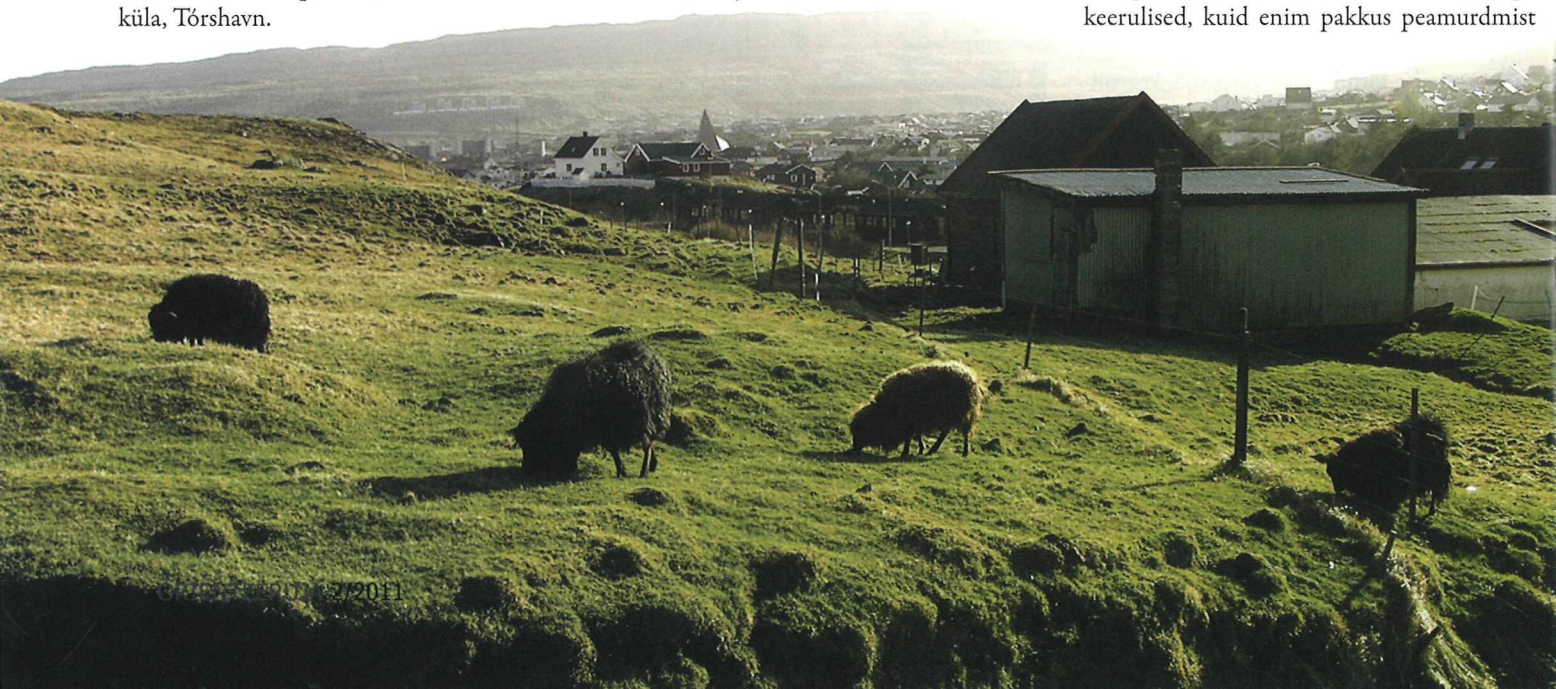
Aprilli alguses sattusin järjekordselt tänu rootsi orienteerumismisjonäri Peo Bengtsonile välismaale kaardistama. Minu ja fääri rahva õnneks oli sel korral sihtkohaks maailma väikseim pealinn, Fääri saarte suurim küla, Tórshavn.

Fääri saartel pole teadaolevalt senimaani keegi orienteerumist harrastanud ega ka väljastpoolt importida püüdnud, kuigi rahva seas sportimine ja looduses vaba aja veetmine üsnagi populaarsed paistsid olevat. Eesti spordihuvilistele on teada nende jalgpallikoondis, kelle käest meie koondis alati punkte võib loota, kuid palju harrastajaid jätkub ka käsipallile või näiteks sõudmisele. Ühe võimaliku põhjusena, miks orienteerumine pole kanda kinnitanud, pakuksin välja emamaalt Taanilt päritud eramaal viibimise õiguse puudumise – erinevalt Eestist, ei tohi seal ka päevalguses võõrale maale jalga tõsta. Seetõttu piirdusimegi esimesel korral sprindikaardiga Tórshavn, kus ei tohiks maaomanikega probleeme tekkida.

Alused, nagu WWOP puhul kombeks, tuli endal kokku otsida ja kombineerida käepärastest materjalidest, milleks juba traditsiooniline Google Maps ja Google Earth (teises olid parema kvaliteediga pildid) ning Google'ist (pildi)otsinguna leitud kaardid. Kohaliku maamöödubüroo käest püüdsin tulutult hankida detailseid linnaplaane, aga kardetavasti läksid minu kirjad ühte kausta Nigeeria rahakantimise skeemidega. Ka potentsiaalsete orienteerumishuvilistega ei õnnestunud kontaktide loomine kõige paremini, tegelikult mitte üldse; küll pakuti aga vahetevahel lahete vanainimeste poolt läbi akna kommi ja tunti vihmasajus kaasa.

Kaardistatav maastik jagunes suures plaanis nelja ossa: Tinganesi (*parlamendi-neem*) poolsaarel paiknev vanalinn kunagiste parlamendihoonete ja endiste kalurihüttidega; uus kesklinn huvitavate sisehoovide, läbikäikude ja treppidega; nõlval asuvad eramajaderajoonid käänulliste tänavatega ning kõige lõpuks päris mets korraliku reljeefiga! Puid oli ka kesklinna parkides, kuid kaardi põhjaotsas oli nende kontsentratsioon alles nii tihe, et ala võis defineerida juba kui metsa. Enamasti oli tegemist küll veel paari-kolmekümneaastaste lehisetihnikutega, kuid siin-seal oli keskeuroopalikku hästijoostavat pöögi(?)metsa ja harvendatud kuusikuid-männikuid. Kuna maapind on mägedest alla voolava vihmavee tõttu väga märg, siis on kõik kohad kuivenduskraave täis. Kulunud töötunnid näitasid, et kõik piirkonnad olid kaardistamiseks omajagu keerulised, kuid enim pakkus peamurdmist

metsa-ala reljeef, mis tuli suures osas ise välja mõelda-mõõta, aluseks aastakümneid vana topokaart.

Tundmatuid maid kaardistama minnes olen kodus alusmaterjale vaadates alati optimismi täis ja unistan vähemalt kümnest produktiivsest-päikesepaistelise tunnist päevas, kuigi ilmaprognoos näitab üksikuid soojakraade, lausvihma ja tormituuli. Mõnel vihmasel päeval olin spetsiaalselt selle reisi puhuks ostetud koorikjopega pea ainuke väljas viibiv inimene, kuid üks hetk, ammu enne kümnendat tundi, eriti kui tuulega ei jõudnud joonistamisplañšetti enam käes hoida, andsin ikka alla ja põgenesin hostelisse sooja. Hiljem oli huvitav võrrelda n-ö ilusa ilma ja halva ilma välitööde joonist – esimene on puhas ja selge peenikeste joontega, samal ajal kui teine on rohkem laialivalguva sõejoonistuse moodi. Poolteist kuud hiljem ootab digitaliseerimine ikka veel ees ning tuleb vaid loota, et ka kehva ilma töö on veel dešifreeritav.

Esimesed võistlused Tórshavni värskel sprindikaardil toimuvad juuni lõpus WWOP Põhja-Atlandi tuuri käigus, kui seal on kavas kaks võistlust. Loodetavasti suudetakse ka kohalikele orienteerumispisik pähe istutada ning Fäärid sarnaselt Islandile mõne aasta pärast maailma kuumimate orienteerumissihtkohtade hulka viia.

Torshavn

Kas tunned Eesti orienteerumismaastikke?

Üle Eesti on kümneid o-maastikke, mille kogenud orienteeruja kaardipildile tuginedes eksimatult hetkega ära tunneb. Enamasti otsustame kogu kujutatud info - reljeefi, teede, metsade-lagedate jm tingmärkide tekitatava mustriga järgi, mis on siiski vaid kaardistaja nägemuseks maastikust.

Mis saab aga siis, kui kunstnike asemele asub tehnika ja kaardipildi loomise eest hoolitseb arvuti? Kas oleme ka siis nii nobedad ja täpsed arvama või jääme hätta?

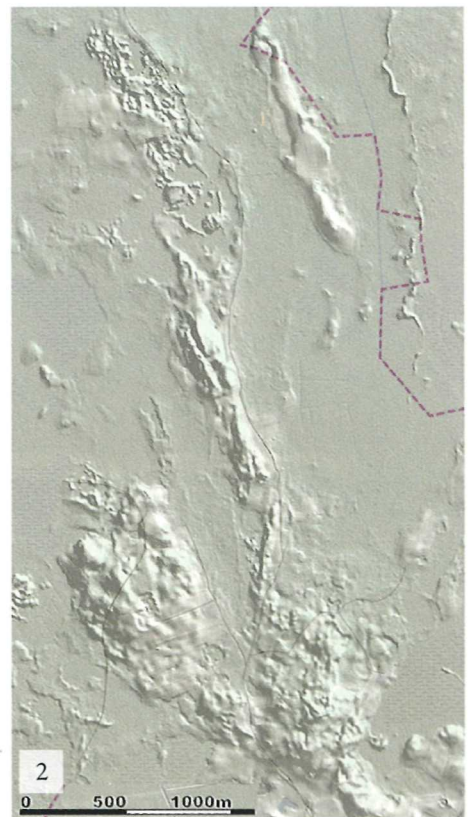
Teadmiste kontrolliks on siinkohal toodud 7 pilti erinevatest orienteerumismaastikest üle Eesti. Piltide puhul on tegemist Maa-ameti kaardirakendusest X-GIS (<http://geoportaal.maaamet.ee>) võetud ekraanipiltidega, millel on kujutatud aerolaserskaneerimise käigus 2400 või 3800m kõrguselt kogutud maapinna

kõrguspunktidest loodud reljeefivarjutus, mis imiteerib päikse poolt maapinna kõrguserinevuste tõttu tekitatud varjusid.

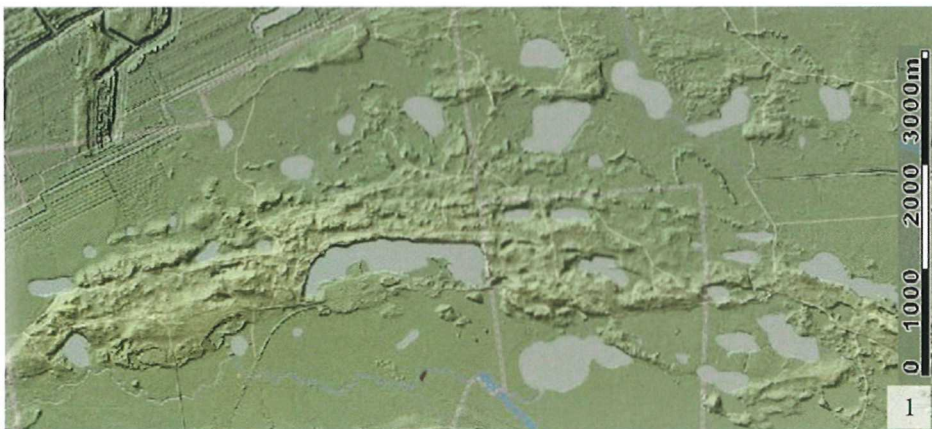
Kuna paljudest kujutatud maastikest on tehtud läbi aastakümnete palju erinevaid kaarte, siis soovitame vastusesse kirjutada viimase antud ala kohta käiva kaardi numbri, nime ja maakonna. Kõik kaardid leiab EOL kaartide andmebaasist (<http://www.orienteerumine.ee/kaart>).

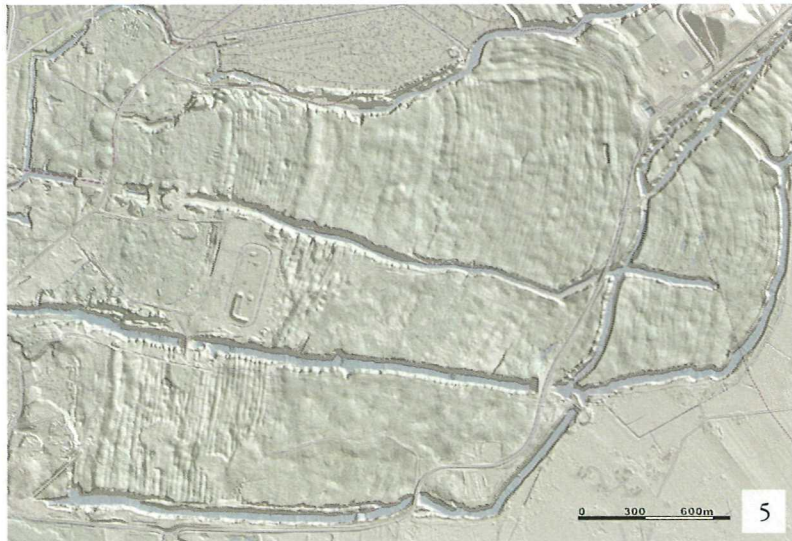
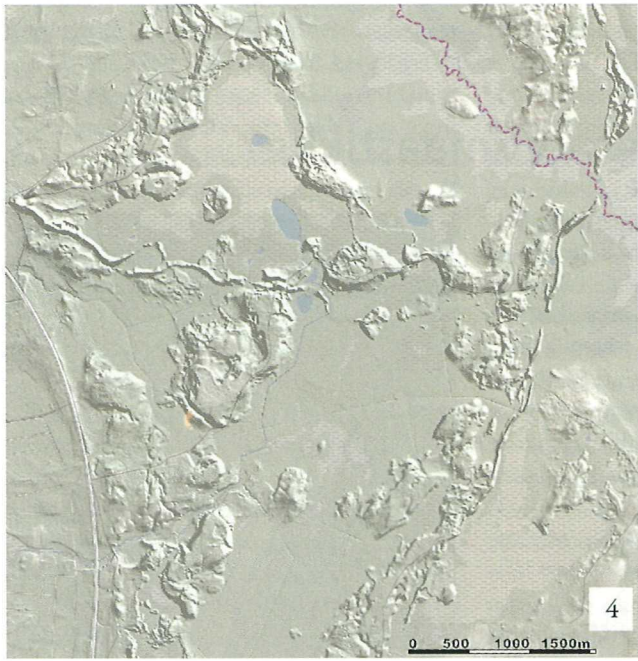
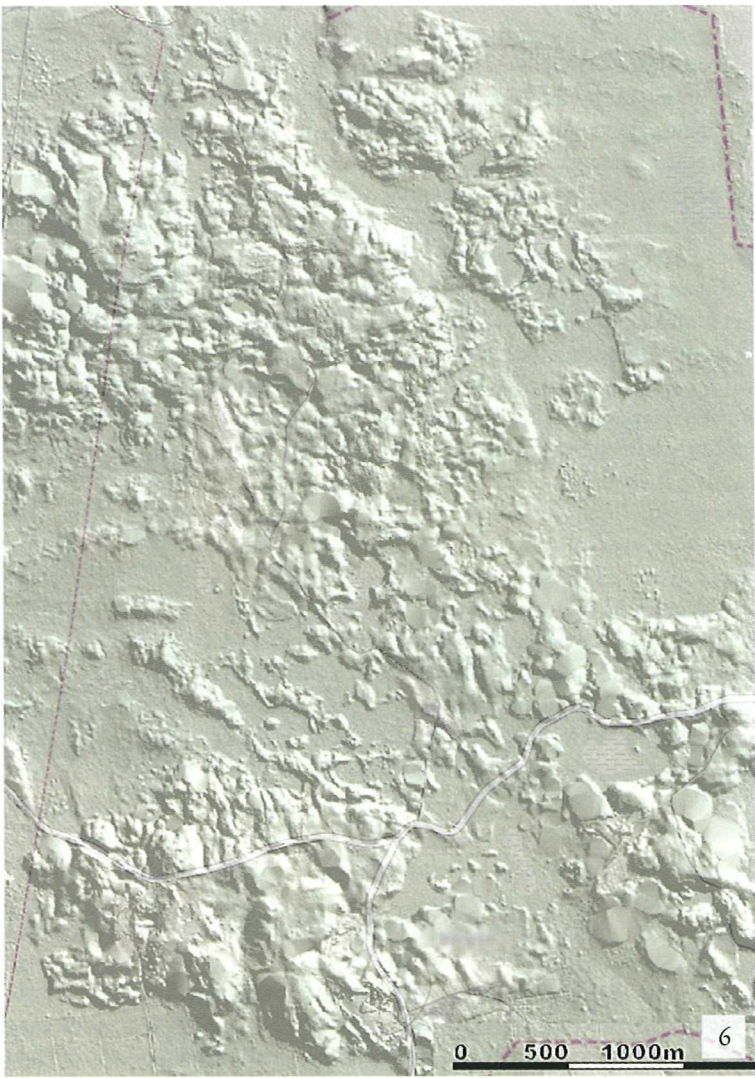
Vastused palume saata aadressile: markuspuusepp@hotmail.com. Näiteks: kaart 1 – 2004033, Tabina, Võrumaa.

Vastanute vahel loositakse välja tasuta osalusõigus Eesti-Läti orienteerumislüga finaaletapile Suunto Gamesile, 24. ja 25. septembriks Võrumaale Sõmerpallu.

jätub pöördel

Orienteerumiskevad Ameerikas

Alljärgnev lugu on lühike väljavõte Margus Halliku 2008. aasta Ameerika orienteerumiskevade võistluskirjeldusest. Tervet lugu saab lugeda <http://www.orienteerumine.ee/ajakiri>

Jooksmas 1993. aasta USA MM-maastikel New Yorgi külje all

MARGUS HALLIK

Mai esimesel nädalavahetusel olime taas teel ning sedakorda suundusime jälle Ühendriikidesse ja täpsemalt New Yorgi lähisel asuva kuulsa West Pointi Sõjaväeakadeemia poolt korraldatavale orienteerumisvõistlusele. Õnneks oli Ottawast USA piirini vaid napp 100 km kiirteed pidi ning sealt edasi veel 300 miili ehk ca 500 km New Yorgi osariigi teedel, mida Põhja-Ameerika mõistes pole eriti palju.

Nendest võistlustest olin ma kuulnud juba enne Põhja-Ameerikasse kolimist ning kindlasti oli tegu tolle kevade ühe põnevaima jõuprooviga ja seda mitmel põhjusel.

Maailma võimsaima riigi ja sõjalise jõu üle 200 aastavanuse ajalooa kuulsusriikas Sõjaväeakadeemia, kus on õppinud näiteks ka mitmed USA presidendid, omab New Yorgist umbes 60 km kaugusel West Pointis suure Hudsoni jõe kaldal kauni arhitektuuriga suurt ja väärikat kompleksi, mis on juba vaatamisväärsus omaette. Lisaks omavad nad ümbruskonna mägistel maastikel endi kasutuses veel suuri maa-alasid, kus viikase läbi õppusi ning kuhu mitme sajandi vältel pole tsiviil-otstarbel midagi ehitatud, mis on jätnud selle piirkonna ka üsna metsikuks ja inimtegevusest puutumatuks.

Kuna aga orienteerumisoskus on alati kuulunud sõjaväelaste baasoskuste varasalve, siis kuulub ka orienteerumisele akadeemias oma kindel koht ning "United States Military Academy Orienteering Club" võib uhkeldada teiste ameerika o-klubide ees tohutult palju suurema eelarvega – neil on oma mitmekümne liikmeline tiim, treenerid ja organiseeritud treeningud, võistlustel käiakse ühiselt suurte kaitsevõrkude bussidega, akadeemia katab kulud ja annab varustuse. USA ülikoolide vahelistel meistrivõistlustel on nad viimasel kolmel kümnendil

jäänud üldesikohast ilma vaid mõnel üksikul aastal.

Nende orienteerumisklubi missiooniks on olnud aastakümneid igal kevadel ühe kõrgetasemelise mitmepäevase orienteerumisvõistluse võõrustamine oma suurepärase maastikel. Hooajal 2008 toimus "West Point Orienteering Meet" juba 29. korda, ühtlasi oli tegu ka USA koondise katsevõistlustega MM-iks ning võistlejaid oli kokku üle 300.

Suurepärasest maastikest ja korraldusjõust annab aimu ka tõsiasi, et 1993. aastal võõrustas just West Point orienteerumisklubi maailmameistrivõistlusi USA-s ning sealsetid maastikke loetakse siiani ühtedeks tehnilisemateks, kus MM-idel üldse joostud.

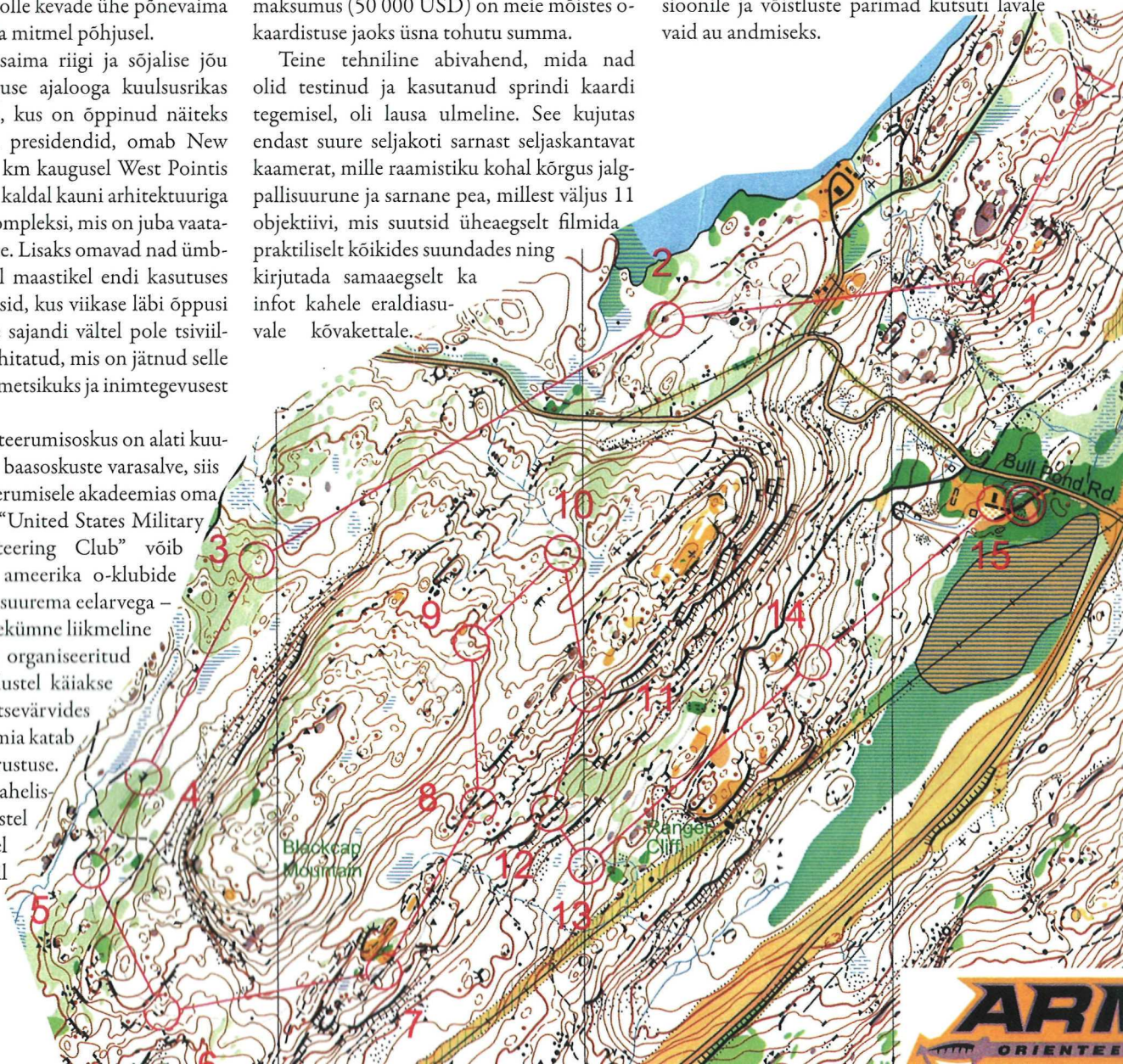
USA armee tehnilisest võimekusest saime aimu, kui esimese võistluspäeva õhtul tegi nende akadeemia geodeesiaosakond autasutamise järgselt ülevaate vahenditest, mida nad olid kasutanud o-kaartide valmistamiseks. Esiteks, koostöös õhujõududega kaardistati LIDAR-iga uuesti ära kõik maastikud, mille maksumus (50 000 USD) on meie mõistes o-kaardistuse jaoks üsna tohutu summa.

Teine tehniline abivahend, mida nad olid testinud ja kasutanud sprindi kaardi tegemisel, oli lausa ulmeline. See kujutas endast suure seljakoti sarnast seljakantavat kaamerat, mille raamistiku kohal kõrgus jalgpallisuurune ja sarnane pea, millest väljus 11 objektiivit, mis suutsid üheaegselt filmida praktiliselt kõikides suundades ning kirjutada samaaegselt ka infot kahele eraldiasuvale kõvakettele.

Põhimõtteliselt tootsid nad 360-kraadilist aeg-ruumilist pilti ning välja töötatud oli see ohupiirkondade jaoks, kus näiteks Afganistanis kannab keegi sõduritest seda kiire tänavadessandi käigus endaga kaasas ning pärast saab laua taga rahulikult istudes täpselt analüüsida, kus midagi kahtlast paiknes. Kaardi joonistamiseks olid nad aga antud riistapuud kasutanud sedasi, et käisid mingid piirkonnad läbi ja kuna sel kaameral oli ka väga täpne GPS peal, siis vaatas kaardimeister arvutisse joonistamisel vajaliku ala täpsustuste tegemiseks videot.

Orienteerumismaastikud olid seal tõesti nõudlikud. Inimtekkelisi objekte nagu teid, radu ja lagendikke peaaegu polnud, samas oli tegu skandinaavialiku tehnilise kaljumaastikuga, mille kõrgustevahed olid üsna suured (kaardi lõikes mitusada meetrit kindlasti).

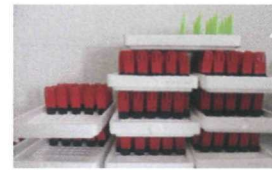
Auhinnatseremoonia oli nendel võistlustel päris omapärane – korraldajad olid juba võistluskutses teatanud, et auhindadeks mõeldud raha annetatakse ühele heategevusorganisatsioonile ja võistluste parimad kutsuti lavale vaid au andmiseks.

VALISMAA

47

ANNA BRÄLITE/SIXTEN SILD
FOTOD: ANNA BRÄLITE

Kindlasti on kõik Orienteeruja lugejad tuttavad SPORTident kiipide ja jaamadega ning suuremal osal on olemas ka oma isiklik SI-kiip/kaart/sõrm. SPORTident on juba üle 10 aasta aktiivselt kasutuses olev ajavõtusüsteem erinevatele seiklusspordivõistlustele ja muudele vabaõhuspordialadele, samuti märkesüsteem orienteerumisspordis. See on juhtiv orienteerumise märkesüsteemi tootja maailmas, kellel on kliendid 51 maailma riigis 4 kontinendil. Eestis on lugejaile ilmselt teadaolevalt SPORTident'i esindajaks ja kaasarendajaks selle esimestest sammudest alates olnud Tarmo Klaar.

Nüüd on ettevõtte otsustanud laiendada oma kohalolekut ja pakutavate teenuste spektrit siinses regioonis. Lähiajal on loomisel firma esindus asukohaga Lätis, Valmieras ning selle üheks oluliseks uueks teenuseks saab olema spordiüritustele kiipidega IT-teenuse pakkumine ning klubide oma spetsialistide koolitamine. Firma esindajaks siinses regioonis on nimetatud Jēkabpilsist, orienteerujate perest pärit Anna Brälite, keda Orienteeruja siinkohal tutvustab ja kelle vahendusel saame lugejaile pakkuda ka väikese ülevaate ettevõtte SPORTident GmbH igapäevaelust selle peakorteris Saksamaal.

Anna tegeleb orienteerumisega juba 20 aastat ning pärast Vidzeme kõrgkooli turismi ja organisatsioonijuhtimise teaduskonna lõpetamist otsustas ta panna oma võimed proovile tööl, kus saab suurepäraselt ühendada hobitegevuse ja töö – kliendi- ja vabaõhuürituste määndžerina ettevõttes, mis on seotud nii orienteerumisspordi, kui ka turismiga. Edaspidi vastutab Anna SPORTident'i turundamise eest Baltimaades, Soomes ja Valgevenes.

Mis toimub SPORTident kontoris?

Ettevõtte SPORTident peakorter asub Saksamaa südames – Arnstadti linnakese keskel. Siin töötab igapäevaselt umbes 15 inimest, ettevõttes on võimalik ka praktikal käia, praegu koolitatakse seal 4 tulevast professionaali. Raamatupidamine, ürituste määndžer, söömine ja klientidega suhtlemine on kõik ühes ruumis, kus on töökohad viiele SPORTident spetsialistile.

Järgmises kontoriruumis toimub planeerimine, uuringud ja programmeerimine – siin on koos arvutispetsialistid, äriplaneerijad ja boss Siegfried Ritter ise. Siin toimub uute

projektide organiseerimine ja realiseerimine. Siin planeeritakse ka uute ja kaugete maade turgude vallutamist, tänavu alustas SPORTident tegevust näiteks Indoneesias.

Ruumides edasi liikudes võib näha SPORTident tegevust „tehnilistes ruumides”. Siin toimub reaalne SPORTident jaamade ja kiipide tootmine. Peatehnik on asendamatult isik SPORTident kontoris, tema laualt on läbi käinud iga kiip ettevõtte rajamisest alates ja nüüd on selline pea igal orienteerujal 54 maailma riigis. Edasi panevad nobedad SPORTident tootmisliini daamid kiibid kokku, kombineerides erinevat värvi kiipide korpust ja nende otsi vastavalt iga kliendi soovile. Seejärel pakitakse kõik kokku ja saadetakse laiali üle maailma. Ka Eestisse läheb SPORTident kontorist vähemalt korra nädalas teele mõni saadeti.

SPORTIDENT kiipide korpuste ja otste varud

Toetusprogrammid orienteerumisele

ANDER OJANDU

Järgnevas kirjatükis teen lühikese kokkuvõtte toetusprogrammidest (enamasti on tegemist Euroopa Liidu toetustega), mida on võimalik orienteerumise huvides ära kasutada. Eesmärk ei ole anda terviklikku loetelu võimalustest, vaid näidata, et on olemas erinevaid programme, millest orienteerumisele kasu võiks olla, ning innustada mõtlema, kas ja kuidas on kõrgemate eesmärkide saavutamiseks võimalik kaasata toetusrahasisid.

Oluline on mees pidada, et Euroopa Liidu toetuste hulgas ei ole toetusprogramme, mis oleks mõeldud ekstra spordi toetuseks. Seetõttu ei tasu mõelda orienteerumisest kui spordist vaid kui tegevusest, mis aitab parandada näiteks piiriülest suhtlust või arendada Eesti turismisektorit. Ehk siis sport on vahend programmis määratletud eesmärkide saavutamiseks.

Alustan toetustest, mida jagatakse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) poolt.

Leader

Programmi eesmärgiks on maapiirkondade arengu edendamine. „Leader” programm on oma olemuselt unikaalne, kuna toetusprojektide valik on viidud võimalikult lähedale toetuse saajale. Seetõttu on Eestis kokku 26 kohalikku tegevusgruppi, mis on moodustatud kohalike omavalitsuste ja ettevõtjate poolt ning kes vastavalt kohalikele oludele on töötanud välja konkreetsele piirkonnale sobivad toetused. Kuna igal tegevusgrupil on erinevad programmid, siis ei hakka siin ühtegi näidet välja tooma, vaid soovitan asjahuvilistel selgitada välja, millise tegevusgrupi piirkonda nende klubi kulub ning siis vastavast valikust järele vaadata, kas toetuste seas ka mõni sobiv on. Teotusgruppide nimekirja leiab <http://www.maainfo.ee/index.php?page=3320>.

Külade uuendamise ja arendamise investeringutoetus

Programmi eesmärgiks on külakogukondade arengule kaasaaitamine ning seda tehakse erinevate külakeskkonna arenguks vajalike investeringute toetamise kaudu. Muuhulgas toetatakse ka sporditarvikute soetamist ja spordirajatiste ehitust. Teoreetiliselt võiks see programm toetada ka orienteerumiskaartide

valmistamist, kuid seni ei ole PRIA ametnikud osanud kaartide joonistamisse suhtuda kui sporditarvikusse või spordirajatisse. Igal juhul on mõistlik jätkuvalt üritada siit ka kaartide joonistamiseks toetust saada, sest teisiti ametnike arvamust ei muuda.

Täpsema info programmi kohta leiab http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/kulaclu_arendamine/kulade_uuendamise_ja_arendamise_investeringutoetus_meede_3_2_2011/

Piiriülese koostöö alased programmid

Eesti-Läti ja Eesti-Läti-Vene koostööprogrammid

Järgnevalt käsitlen koos kahte sarnast programmi – Eesti-Läti programmi (www.estlat.eu) ja Eesti-Läti-Vene programmi (www.estlatrus.eu). Oma olemuselt on nad sarnased. Nende programmide eesmärgiks on piiriäärsete probleemide lahendamine korraga mõlemal pool piiri. Programmid toetavad piiriäärsete sotsiaalprobleemide lahendamist, tihedamat piiriülest läbikäimist, turismi arengut ning muid teemasid. Programmide eripäraks on see, et projektil peab olema vähemalt kaks partnerit, üks ühest ja teine teisest riigist. Eesti-Läti koostööprogramm on orienteerujatele juba tuttav, sest möödunud aastal kiitis see programm heaks Eesti ja Läti orienteerumislüüde ühisprojekti.

Lõpetan kahe programmiga, mida jagatakse Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse poolt.

Kohaliku Omaalgatuse programm

Programmi eesmärgiks on kohalik areng ja piirkondade konkurentsivõime kasv kohalike elanike initsiatiivil, kogukonna kaasamise ja koostöö tugevdamise kaudu. Toetust antakse kogukonna liikmete koolitamiseks ja kohaliku arengu kavandamiseks, kohaliku ajaloopärandi ja traditsioonide väärtustamiseks ning kohaliku elukeskkonna parandamiseks. Täpsema info leiab www.eas.ee/index.php/avalikule-ja-mittetulundussektorile/kodanikuuehiskond/kohaliku-omaalgatuse-programm/ueldist

© E-M TRUUSALU

Turismiturunduse toetus avalikule ja kolmandale sektorile

Programmi eesmärgiks on Eesti kui turismisihtkoha populariseerimine. Toetatakse välisurgudele suunatud turundustegevusi (näiteks e-turundust, trükiste tegemist, turundusürituste korraldamist jms). Eesti Orienteerumislüüdele ja klubidele, kes korraldavad Eesti olulisemaid orienteerumisüritusi, võiks see programm huvi pakkuda, sest selle abil saaks tõsta väliskülilastajate arvu meie orienteerumisüritustel. Täpsema info programmi kohta leiab www.eas.ee/index.php/avalikule-ja-mittetulundussektorile/turism/avaliku-ja-kolmanda-sektori-turismi-turundustegevuste-toetamine/ueldjutt

Need olid näited kuuest suhteliselt lihtsalt kättesaadavast programmist, millest orienteerumine võiks kasu lõigata. Programme, mida orienteerumise jaoks ära kasutada on rohkem, kuid nagu ma artikli alguses mainisin, ei toetata spordiga tegelemist, vaid sporti vaadeldakse kui vahendit mõne üllama eesmärgi saavutamiseks. Lisaks eelpool kirjeldatud programmidele soovitan lugejatel tutvuda ka programmiga Euroopa Noored (www.euroopa.noored.ee) ning Põhjamaade Ministrite Nõukogu toetustega (www.norden.ee).

Kui artiklit lugedes tekkis mõni mõte või küsimus, siis võib julgelt minuga ühendust võtta (ander@advisio.ee, 5213987).

Eesti Orienteerumisliit esitleb:

EOL OPEN

30.-31.07.2011

Lilli, Viljandimaa

MIS?

Eesti-Läti liiga 6. ja 7. osavõistlus. Lühirada ja tavarada.

KUS?

Kasutusel täiesti uus maastik Eesti-Läti piiri ääres Lilli/Unguri piiripunkti lähistel.

MIKS?

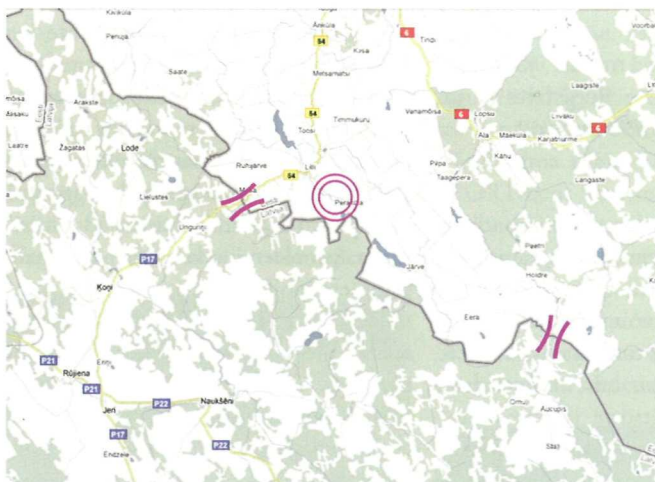
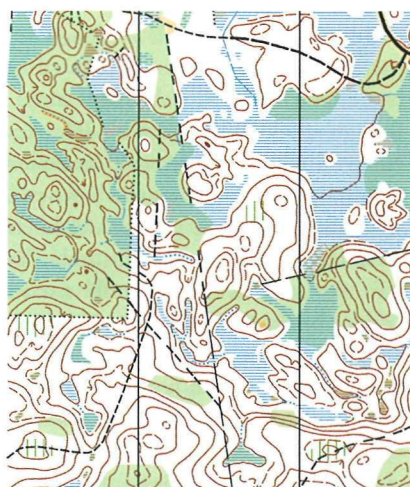
Eesti esimene orienteerumiskaart, mille reljeef joonistatakse kvaliteetse laserskaneeritud alusmaterjali põhjal! Mitmekülgne ja põnev reljeef, väga vahelduv läbitavus, maastik on inimtegevusest suhteliselt vähe mõjutatud.

KES?

Kaardistajad Kalle Kalm ja Madis Oras

Info: Sixten Sild, +372 50 68377, www.orienteerumine.ee

ASUKOHT?

Esimest korda täpse laserskaneeritud materjaliga töötamist kommenteerib kaardistaja **MADIS ORAS**:

Oleme joonistamas käinud 2 päeva. Ülevaade on esialgu osast maastikust ja see on soisem ja tasasem osa. Reljeef on väga detailiderikas. Palju on eri suuruse ja kujuga soid, osa neist väga väikesed. Palju on reljeefi väikevorme, enamasti tipud, orvandid või ninad.

Lohke on vähe olnud, enamasti on tipude vahel väikesed sood, millel on väljavool. Mets on sega- või kuusemets, keskmise ja halva läbitavusega. Mitmel pool on tormimurdu. Sood on ka küllaltl märjad, mida väiksem soo, seda märjem. Teid ja radu on väga vähe, sihid kinni kasvanud. Raba oli küll kuiv, isegi soine ala raba madalas servas.

Alusmaterjalina kasutame viiest eri alusest kokku pandud materjale. Situatsioon on valdavalt põhikaardilt, täiendatud Maa-ameti ortofotolt ja intensiivsuspildilt saadud andmetega. Lidari reljeefi võtsime OCAD failist, mitte PDF või JPG failist. Muutsime PDF failis punasega märgitud jooned kolm korda jämedamaks kui ülejäänud jooned.

Nii saime väljatrüki, mis on välitöö ajal hästi loetav, sest koosneb ainult OCAD joonisest ilma ühegi aluskaardita.

Aluse lidari reljeef on ülitäpne. Sood on väga lihtne paika saada ja 2,5 m jooned tulevad peaaegu identsed alusega. Pooljoonevormide lisamine või mittelisamine tuleb teha selle järgi, mida silmaga on näha. Alus meeltab neid lisama. Reljeefijoonete pisikesed jõnksud on enamasti tingitud mahalangenud jämedamatest puudest ja tormiheitekändudest. Seepärast on neid rohkem lamedamates kohtades. Järskudel nõlvadel võib reljeefi kohe ära joonistada, lamedamates kohtades peab kohapeal veenduma, kas pole mingit kraavikest, vallikest, auku või kivihunnikut. Kuna kõige täpsem info on reljeefijooned, tuleb enamus mõõtmisi alustada reljeefiobjektidest. Mitmel juhul korrigeerisin situatsiooniinfot vastavalt reljeefist nähtule.

Lilli maastik oleks ilma lidari reljeefita üllaske joonistada. Situatsiooni on väga hõredalt ja palju oleks mõõtmist. Praegu on situatsioonist tühjad alad täis reljeefivorme, mida saab igas punktis usaldada.

JUHATUSE otsused

2011.06.03

Otsus nr : 806 Laenulepingu sõlmimine
Lubada sõlmida laenuleping Eesti-Läti orienteerumis-
projekti rahastamiseks summas 8000 EUR-i

2011.05.30

Otsus nr : 805 Kinnitada orienteerumisjooksu koondis-
ed juunioride MM-le ja noorte EM-le
Juunioride MM 01.07.-09.07.2011 Poola, Wejherowo
N20

Sigrid Ruul JOKA (statuudiga)

Katrin Vinkel OK West

Kerstin Uiboupin OK Võru

Kaia Kivikas OK Ilves (klubifinantseeringuga)

M20

Raido Mitt OK Põlva Kobras (statuudiga)

Tauno Tiirats OK Ilves (statuudiga)

Kenny Kivikas OK Ilves

Aleksander Shved SRD

Rene Post OK Põlva Kobras

Sergei Rjaboškin SRD (klubifinantseeringuga)

Noorte EM 23.06.-26.06.2011 Tšehhi, Jindrichuv

Hradec:

N16

Margret Zimmermann OK Kape (statuudiga)

Marianne Haug OK Võru (statuudiga)

Triinu Rooni OK Orvand

Kerda Timmusk SRD (klubifinantseeringuga)

M16

Janek Piirisild OK Võru (statuudiga)

Anri Sõukand OK Võru (statuudiga)

Rimmo Rõõm OK Ilves

N18

Evely Kaasiku JOKA (statuudiga)

Mari Li Zimmermann OK Kape (statuudiga)

Kaisa Raudkepp OK Peko (1/2osalustasu klubifinantseering)

Laura Joonas OK Võru (1/2osalustasu klubifinantseering)

M18

Tõnis Laugesaar Rakvere OK (statuudiga)

Kristjan Linnus OK Peko (statuudiga)

Reigo Teervalt OK Peko

2011.05.24

Otsus nr : 804 Kinnitada RO koondis MK etappidele

Rootsis. (Naised: 1. Maret Vaher 2. Marje Venelaine

Mehed: 1. Tõnis Erm 2. Margus Hallik 3. Alar

Viitmaa 4. Marek Karm 5. Taaniel Tooming 6. Arbo Rae

Treener-esindaja: Margus Hallik)

Alus: RO koondise treener-esindaja ettepanek

2011.05.16

Otsus nr : 803 Kinnitada Eesti orienteerumisjooksu

koondised Balti meistriõistlustele Leedus, Nidas (vt

lisa)

2011.05.14

Otsus nr : 802 Arvata OK Juku-Peedu välja Eesti

Orienteerumisliidu liikmeskonnast

Alus: OK Juku-Peedu juhatusesimehe avaldus

Otsus nr : 801 EOL võistluste korraldajate kinnitamine

1. Kinnitada 2012.aasta EOL võistluste korraldajateks:

- Eesti MV suusaorienteerumise märgeteatesuusatamises,

korraldaja OK Võru, koht Võrumaa, Haanja-Kurgjärve;

- Eesti MV orienteerumisjooksu pikal rajal, korraldaja

OK Võru, koht Võrumaa, Sõmerpalu-Osila-Sulbi.

2. Kinnitada 2013.aasta EOL võistluste korraldajateks:

- Balti meistriõistlused, korraldaja OK Võru, koht

Võrumaa, Kuura;

- Eesti MV orienteerumisjooksu tavarajal ja MN21

teatejooksu, korraldaja OK Ilves, koht Valgamaa,

Päidla palu.

Otsus nr : 800 WRE 2012 konkursi väljakuulutamise

EOL kuulutab välja konkursi orienteerumise World

Ranking Event võistluste (FootO, SkiO, MTBO)

läbiviimiseks 2012.aastal. EOL-ile taotluste esitamise

viimane tähtaeg on 12.september 2011.

Otsus nr : 799 Kinnitada Eesti rattaorienteerumise

koondiste koostamise alused 2011.aastal (vt.lisa)

2011.04.20

Otsus nr : 798 Teha muudatus EOL juhatuses

12.02.2011 otsuses nr 789

Teha muudatus EOL juhatuses 12.02.2011 otsuses nr

789 "Kuulutada välja 2013.aasta EOL võistluste ja

noortelaagri korraldamise konkurs ning kinnitada kon-

kursi tingimused", lisades korralduskonkursi võistluste

nimekirja Balti meistriõistlused 2013.

Otsus nr : 797 Kinnitada EOL info- ja reklaamvälja-

annete kunstilise kujundamise stipendiumi konkursi

võitjaks Eva-Maria Truusalu

2011.04.07

Otsus nr : 796 EOL liikmest väljaarvamine

Arvata orienteerumisklubi M.A.R.U. välja Eesti

Orienteerumisliidu liikmeskonnast. Alus: OK M.A.R.U.

juhatusesimehe avaldus

Otsus nr : 795 Kuulutada välja stipendiumikonkurs

EOL info- ja reklaamväljaannete kunstiliseks kujunda-

miseks

2011.03.29

Otsus nr : 794 Kinnitada EOL 2011.aasta orienteeru-

misjooksu edetabelivõistluste nimekirja (vt.lisa)

2011.03.11

Otsus nr : 793 Kinnitada EOL võistlusreeglite p 21.11

muudatus

Kinnitada EOL võistlusreeglite p 21.11 järgmises

sõnastuses:

EMV 21.11 Sprindivõistlustel tuleb klassides MN21

kasutada ajavõtuks elektroonilist startdivaravat ja

valguskiirt finišijoonel

Otsus nr : 792 Kutsuda kokku EOL-i kevadine üldkogu

ja kinnitada üldkogu päevakord ja kodukord

Otsus nr : 791 Kinnitada EOL orienteerumisjooksu

2011.aasta edetabelijuhend (vt.lisa)

2011.03.02

Otsus nr : 790 Kinnitada ajakirjas "Orienteeruja"

reklaami avaldamise hinnad (vt.lisa)

Eesti Orienteerumisliidu sponsorid ja partnerid:

Baltic Scandinavian Lines

KADARBIKU

KULTUURIMINISTERIUM

Vasara 12-7

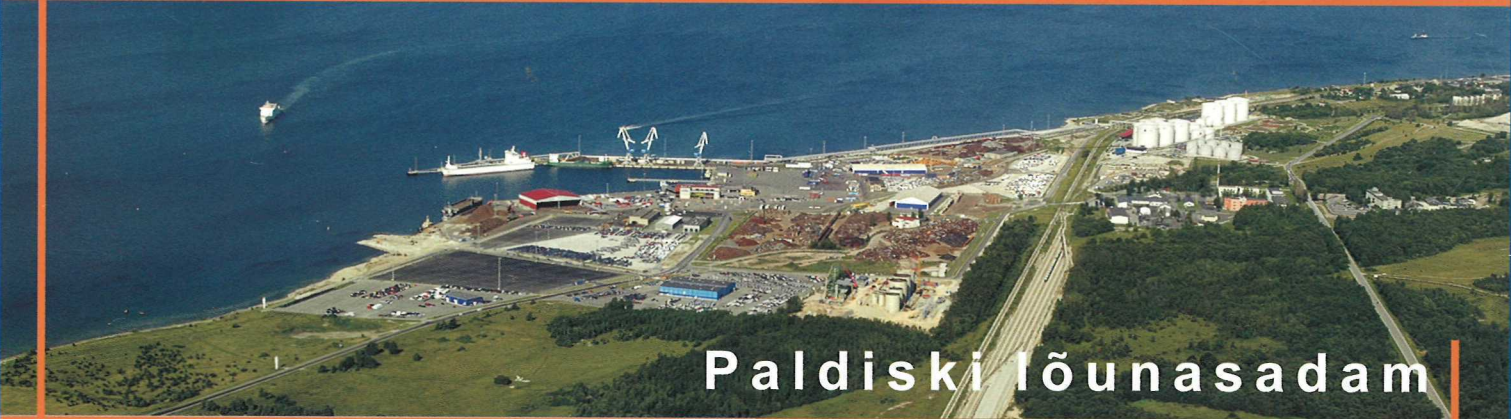
Vanasadam

Muugasadam

TALLINNA SADAM

laevade lemmik

Paldiski lõunasadam

Paljassaare sadam

Saaremaa sadam